

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

στην ΝΑΥΤΙΑ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1983 ΕΩΣ ΤΟ 2016

ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Μ.Ν 13092 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς
Ιούνιος 2016

Δήλωση Αυθεντικότητας /Ζητήματα copyright

«Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, Πανεπιστήμιο εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

(Υπογραφή)

.....

Χρυσούλα Σταματία Σταυροπούλου

Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών,
Μεταπτυχιακό στη Ναυτιλία

«Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Αναστάσιος Τσελεπίδης (Επιβλέπων)
- Γεώργιος Σαμιώτης
- Τσελέντης Βασίλειος-Στυλιανός

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.»

Ευχαριστίες-Αφιέρωση

« Κατ' αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας μου κ. Τσελεπίδη, για την διαρκή καθοδήγηση του και την βοήθεια του σε κάθε φάση της δημιουργίας της. Επίσης θέλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου

στους γονείς μου για την διαρκή τους υποστήριξη , που επέτρεψε την επιτυχή διεκπεραίωση των σπουδών μου».

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1^ο ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	3
1.1 Εισαγωγή.....	3
1.2 Ο κανόνας των 200 ναυτικών μιλίων.....	4
1.3 Ελεύθερη πρόσβαση στις αλιευτικές ζώνες της ΕΕ.....	7

1.3.1 Συμμετοχή τρίτων κρατών στην αλιεία.....	11
1.3.2 Αλιευτικές συμφωνίες.....	12
1.3.3 Περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης αλιείας.....	16
1.4 Αλιεία βαθέων υδάτων	17
1.5 Βασικές αρχές της κοινής αλιευτικής πολιτικής.....	20
1.5.1 Ενσωμάτωση της Μεσογείου στην Κοινή Αλιευτική Πολιτική.....	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 -ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

ΤΗΣ ΕΕ.....	32
2.1.Κατανομή πόρων.....	32
2.2.Βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων της Ε.Ε.....	34
2.2.1 Εφαρμογή κανόνων	38
2.2.2 Κοινοτική υπηρεσία ελέγχου αλιείας	39
2.2.3 Διατήρηση και υπεύθυνη αλιεία	41
2.2.4 Συστήματα παρακολούθησης σκαφών	44
2.3 Εξωτερική αλιευτική πολιτική - Πολυμερείς συμφωνίες.....	46
2.3.1 Συμφωνίες με περιφερειακές οργανώσεις αλιείας.....	47
2.3.2 Διεθνείς συμβάσεις.....	50
2.3.3 Διμερείς αλιευτικές συμφωνίες.....	51
2.4 Αξιολόγηση κοινοτικών αλιευτικών συμφωνιών	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΩΝ ΑΛΙΕΥΣΗΣ (QUOTAS) ΚΑΙ

ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ (TACs).....	55
3.1 Πολιτική ποσοστώσεων αλίευσης.....	55
3.2 Καθεστώς διαχείρισης αλιευτικής προσπάθειας.....	56
3.3 Το Δίκαιο της Θάλασσας για τα επιτρεπόμενα αλιεύματα(TACs) και τις ποσοστώσεις (QUOTAS).....	59
3.4.Ατομικές μεταβιβάσεις ποσόστωσης	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ.....

4.1.Κοινή οργάνωση των αγορών.....	64
4.2 Μεταρρύθμιση της κοινής οργάνωσης των αγορών.....	65
4.3 Η κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	69
4.4 Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ.....	71

4.5 Αναθεώρηση της κοινής αλιευτικής πολιτικής για τον στόλο.....	73
4.5.1 Καθεστώς εισόδου-εξόδου(<i>Entry/ Exit Regime</i>).....	76
4.5.2 Κοινό αλιευτικό μητρώο (<i>Fleet register</i>).....	78
4.5.3 Υπάρχουσες συνθήκες.....	79
4.6 Ενιαία επιβολή κανόνων αλιείας.....	80
4.6.1 Ο έλεγχος των αλιευτικών δραστηριοτήτων.....	83
4.6.2 Εφαρμογή των κανόνων και διαδικασίες επί παραβάσει.....	85
4.7 Προς την εφαρμογή της νέας Υποχρέωσης Εκφόρτωσης.....	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΝ	89
5.1 Γενικά περί πολιτικής διαρθρώσεων.....	89
5.2 Διαρθρωτικές επεμβάσεις στον τομέα αλιείας (1994-99).....	92
5.3 Ρυθμίσεις 2000-2005.....	94
5.4 Ρυθμίσεις 2007-2015.....	96
5.5 Ευρωπαϊκό ταμείο για τη θάλασσα και την αλιευτική πολιτική της ΕΕ.....	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΝΕΑ ΚΑΠ.....	100
6.1 Εισαγωγή	100.
6.2 Προκλήσεις και προοπτικές.....	103
6.3 Απολογισμός ΚΑΠ.....	104
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	108

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία θα καταβληθεί προσπάθεια να εξεταστούν μέσω της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και παραπομπών σε αυτή η αλιευτική πολιτική της Ε.Ε. όπως αυτή ξεκίνησε το 1983. Συγκεκριμένα στο κεφάλαιο 1 θα εξεταστεί το νομικό και οικονομικό πλαίσιο που αποτελεί τη βάση της κοινής αλιευτικής πολιτικής η οποία αποσκοπεί στην υπεύθυνη άσκηση της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, ώστε να διασφαλιστεί το μέλλον του κοινοτικού κλάδου της αλιείας μέσω αυτής και ακολούθως στα κεφάλαια 2, 3 και 4 θα διερευνηθούν οι υπόλοιποι βασικοί άξονες της αλιευτικής πολιτικής ήτοι η διατήρηση και διαχείριση των πόρων, η πολιτική ποσοτώσεων αλίευσης και η κοινή οργάνωση των αγορών. Στο κεφάλαιο 5 θα μελετηθεί η πολιτική διαρθρώσεων που αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες της κοινής αλιευτικής πολιτικής, ενώ στο κεφάλαιο 6 θα εξεταστεί η Νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική καθώς είναι ευνόητο ότι η μεταρρύθμιση της επηρεάζει την άσκηση της αλιείας και κατ' επέκταση της αλιευτικής πολιτικής πολυδιάστατα. Τέλος η εργασία θα ολοκληρωθεί με μία αποτίμηση της ΚΑΠ σε συνδυασμό με την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Λέξεις κλειδιά: ΚΑΠ, πολιτική ποσοτώσεων αλίευσης, κοινή οργάνωση αγορών, πολιτική διαρθρώσεων

Abstract

In this topic we will try to examine through the existing literature and references the fishery policy of the EU as started in 1983. Particularly in Chapter 1 we will examine the legal and economic framework that underpins the common fisheries policy which seeks to exercise responsible fisheries and aquaculture to ensure the future of the fisheries sector through this and in the following chapters 2, 3 and 4 will examine the other main priorities of fisheries policy such as the maintenance and management of resources, the policy of catch quotas and the common market organization. In Chapter 5 the political structures will be studied as one of the essentials of the common fisheries policy, whereas in Chapter 6 the new Common Fisheries Policy will be examined as it is understood that the reform affects the performance of fisheries and therefore fishing multidimensional policy. Finally, the work will be completed by an assessment of the CAP in conjunction with the conclusions.

Keywords: Common Fisheries Policy, policy of catch quotas, common market organization, political structures.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα που διακρίνει τους ζώντες ή βιολογικούς πόρους της θάλασσας (είτε ζωικούς είτε φυτικούς) από τα ανόργανα προϊόντα της, είναι ότι αναπαράγουν τον εαυτό τους, είναι προικισμένοι, δηλαδή, με τη δυνατότητα αναπαραγωγής. Ειδικότερα τα αλιεύματα (δηλαδή οι ζωικοί ζώντες πόροι) θεωρούνται ότι είναι πεπερασμένα, ικανά όμως για διηλεκτική ανανέωση. Με προσεκτική διαχείριση και συγκρατημένη κατανάλωση μπορούν να αποφέρουν μια σταθερή απόδοση, χωρίς παράλληλα να μειωθεί η μελλοντική παραγωγική ικανότητά τους.

Η σημασία των αλιευμάτων είναι διπλή : χρησιμεύουν σαν πλούσια σε πρωτεΐνες τροφή του ανθρώπου, αλλά και σαν τροφή των ίδιων των αλιευόμενων ειδών για τη διατήρησή τους. Καθώς λοιπόν τα προϊόντα της αλιείας αποτελούν πολύτιμη πηγή διατροφής της ανθρωπότητας, τα αλιευτικά θέματα απασχόλησαν και θα απασχολούν έντονα στο μέλλον, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι δυσκολίες που παρουσιάζει η ανάπτυξη ενός διεθνούς νομικού καθεστώτος για την αλιεία, δεν έχουν σχέση μόνο με νομικούς παράγοντες, αλλά σχετίζονται και με άλλα στοιχεία, όπως πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, βιολογικά και τεχνικά, ενώ επιτείνονται από την άνιση κατανομή των θαλάσσιων πόρων και την εξίσου άνιση ανάπτυξη της αλιευτικής δραστηριότητας ή βιομηχανίας στις διάφορες περιοχές του πλανήτη. Για μια ρεαλιστική και αποτελεσματική νομική αντιμετώπιση των παγκόσμιων αλιευτικών προβλημάτων απαιτείται, πριν από όλα, η συνειδητοποίηση της πολυπλοκότητας των επί μέρους προβλημάτων. Το καθεστώς της αλιείας, κατά τους τέσσερεις τελευταίους αιώνες, βασιζόταν στην διπλή αρχή ότι, αφενός μεν, οι φυσικοί ζώντες πόροι που βρίσκονται στα εσωτερικά ύδατα και την χωρική θάλασσα ανήκουν στο παράκτιο κράτος, και μόνο με διακρατικές συμφωνίες μπορεί να τους αλιεύουν οι ξένοι, αφετέρου δε, τους πόρους της ανοικτής θάλασσας μπορεί να τους εκμεταλλευτεί ο οποιοσδήποτε.

Σημαντικό στοιχείο της αλιείας είναι και η πολιτική πτυχή της, που συνδέεται άμεσα με το συμφέρον των κρατών για την αλιεία τους. Η αλιεία μπορεί να διατρέφει ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού του κράτους, να αποδίδει κεφάλαιο, να επιλύει το πρόβλημα της απασχόλησης^ να προσδίδει εθνικό γόητρο, να επεκτείνει το διεθνές εμπόριο ενός κράτους κ.λ.π. Άσχετα με το πόσο αντιτιθέμενα μπορεί να είναι τα συμφέροντα αυτά, έχουν ένα κοινό στοιχείο: ενισχύονται σημαντικά από τα κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στα αλιεύματα, που αποκτά το παράκτιο κράτος με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης για την ΑΟΖ.

Η ορθολογική αλιευτική πολιτική των κρατών και ο διεθνής συντονισμός της είναι, λοιπόν, ένα σημαντικό ζητούμενο. Η ιδέα μιας Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) διατυπώθηκε για πρώτη φορά στη Συνθήκη της Ρώμης. Αρχικά συνδεδεμένη με την Κοινή Αγροτική Πολιτική, εξελίχθηκε σταδιακά σε ανεξάρτητη πολιτική.

Ανέπτυξε ξεχωριστή ταυτότητα καθώς η Κοινότητα εξελισσόταν, από το 1970, με τη θέσπιση από τα κράτη μέλη των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) και την ένταξη νέων κρατών μελών με αλιευτικούς στόλους σημαντικού μεγέθους. Έπειτα από πολυετείς διαπραγματεύσεις, το Συμβούλιο ενέκρινε το 1983 τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 170/83 που θεσπίζει την ΚΑΛΠ της νέας γενιάς. Ο κανονισμός καθιέρωσε τη δέσμευση σχετικά με τις ΑΟΖ, εισήγαγε την έννοια της σχετικής σταθερότητας και προέβλεψε συντηρητικά μέτρα διαχείρισης βασισμένα στην έννοια των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (ΤΑΚ) και στις ποσοτώσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στην παρούσα διπλωματική θα αναλυθεί το νομικό-οικονομικό πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής εν τη γενέσει της έως σήμερα. Στη συνέχεια θα γίνει ενδελεχής εξέταση των τεσσάρων συνιστωσών της, Ειδικότερα, την διαχείριση των ιχθυαποθεμάτων, την πολιτική ποσοτώσεων αλίευσης, την κοινή οργάνωση των αγορών όπως και την πολιτική διαρθρώσεων. Στο τελευταίο κεφάλαιο θα μελετηθεί η νέα ΚΑΠ και θα καταβληθεί προσπάθεια αξιολόγησης της με αποτέλεσμα μια συνολική αποτίμηση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής έως σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο-ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νομική βάση για την ύπαρξη κοινής πολιτικής στον τομέα της αλιείας αποτέλεσαν τα άρθρα 32 και 33 της ΣυνΕΚ. Συγκεκριμένα ως γεωργικά προϊόντα θεωρούνται εκείνα του εδάφους της κτηνοτροφίας και της αλιείας. Η λειτουργία και ανάπτυξη της κοινής αγοράς για όλα αυτά τα προϊόντα πρέπει να συνοδεύεται από την εφαρμογή μιας κοινής γεωργικής πολιτικής. Στο σημείο αυτό βρίσκεται και η νομική βάση της κοινής πολιτικής στον τομέα της αλιείας.

Ενώ η πολιτική για την αλιεία περιλαμβάνεται στην κοινή γεωργική πολιτική στην αρχή οι δυο πολιτικές αποτελούσαν μία καθώς η οργάνωση της αγοράς και η πολιτική των διαρθρώσεων της αλιείας αποτελούσαν μέρος της κοινής γεωργικής πολιτικής. Μεταξύ όμως των προϊόντων του εδάφους και της κτηνοτροφίας από τη μία πλευρά και των προϊόντων αλιείας από την άλλη υπήρχε μία ουσιώδης διαφορά. Ενώ τα προϊόντα των δύο πρώτων κατηγοριών περιορίζονται μέσα σε σύνορα που χαράζουν οι άνθρωποι δεν παρατηρείται το ίδιο στα ψάρια. Κατά συνέπεια κρίνεται αναγκαία μια ειδική πολιτική η οποία θα εστιάζει στα προϊόντα αλιείας. Η ανάγκη ύπαρξης μιας τέτοιας πολιτικής αναγνωρίζεται και στο άρθρο 3 της ΣυνθΕΚ το οποίο διατυπώνει την ανάγκη για μια κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας.

Ως δεύτερος λόγος ύπαρξης της κοινής αλιευτικής πολιτικής είναι η αύξηση της παραγωγής ιχθύων μεταξύ 1956 και 1965 κατά 50%. Ο εκσυγχρονισμός των αλιευτικών στόλων, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε συνδυασμό με την αύξηση των επενδύσεων στον εν λόγω τομέα συνέτειναν στην αύξηση των αλιευμάτων σε τέτοιο επίπεδο που να παρατηρείται εξάντληση κοινών ειδών και να απειλείται η ανανέωση των αποθεμάτων. Σε περίοδο αφθονίας απαιτούνταν ενισχύσεις για την αποθήκευση, επιδοτήσεις των εξαγωγών και περιορισμοί των εισαγωγών. Αντίθετα σε περίοδο έλλειψης απαιτούνταν ρυθμίσεις για να αποφευχθεί η ερήμωση των θαλασσών. Απαραίτητη η υλοποίηση των ανώτερων σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να υπάρξει μια κοινή αγορά στον τομέα αυτόν. Η πολιτική των αλιευτικών πόρων, που διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική πολιτική, ήταν εκείνη που παρουσίασε τα μεγαλύτερα προβλήματα εφαρμογής ωστόσο η κοινή οργάνωση των αγορών εξελίχθηκε και η μεταρρύθμισή της, το 1981, άνοιξε τον δρόμο για τον τελικό συμβιβασμό στον τομέα της αλιείας. Και η πολιτική των διαρθρώσεων, που είναι το ίδιο παλιά, υπέφερε από τις διαφορές των κρατών μελών ως προς τη διατήρηση των πόρων. Επί πολύ περιορίστηκε σε μεταβατικά μέτρα και μόνον η συμφωνία για τους πόρους, το 1983, της έδωσε την πραγματική της εκκίνηση.

Για να διευκολύνει την ανάπτυξη και διαχείριση της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η Επιτροπή έχει καθιερώσει ένα διαρκή διάλογο με επαγγελματικές και μη επαγγελματικές οργανώσεις (περιβαλλοντικές, καταναλωτών, περιφερειακής ανάπτυξης) εντός της συμβουλευτικής επιτροπής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.¹ Γνωμοδοτικά συμβούλια για καθεμία από τις γεωγραφικές περιοχές ή τους τομείς αρμοδιότητας διασφαλίζουν, κατά την εφαρμογή της ΚΑΠ, ότι αξιοποιείται η γνώση και η πείρα όλων των ενδιαφερομένων φορέων.²

1.2 Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ 200 ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΜΙΛΙΩΝ^{3 4 5}

Το γεγονός που επηρέασε περισσότερο από όλα την αλιεία στα κοινοτικά ύδατα όπως έγινε παντού στον κόσμο ήταν η υιοθέτηση του κανόνα των 200 ναυτικών μιλίων. Από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ορισμένα παράκτια κράτη είχαν αρχίσει να εκμεταλλεύονται την ελεύθερη θάλασσα για να κρατήσουν για ίδια χρήση τους πόρους που περιείχε και ειδικά αυτούς της αλιείας. Η εθνική προσάρτηση των παράκτιων υδάτων, που περιορίζονταν μέχρι τότε στα 3 θαλάσσια μίλια, επεκτάθηκε μονόπλευρα από πολλά κράτη στα 12 ναυτικά μίλια μετά από την αποτυχία των Διασκέψεων των Ηνωμένων Εθνών του 1958 και του 1960 να νομιμοποιήσουν τις διεκδικήσεις τους.

Αξίζει να αναφερθεί πως ορισμένα κράτη της Λατινικής Αμερικής διεκδικούσαν επιφυλασσόμενα δικαιώματα σε ζώνη 200 μιλίων. Ήθελαν κατ' αυτόν τον τρόπο να προστατευθούν από τον δυναμισμό των βορειοαμερικανών αλιέων δεδομένου ότι 200 μίλια είναι η απόσταση από τις ακτές της Χιλής, του Ρεύματος του Humboldt, το οποίο καθώς ευνοεί την ωοτοκία των ιχθύων αποτελεί μια ζώνη πλούσια σε αλιευτικούς πόρους. Πράγματι απ' την 1^η Μαρτίου του 1977 επιταχύνθηκε η κίνηση της «έρπουσας δικαιοδοσίας». Ήδη στον Βόρειο Ατλαντικό, το Μεξικό και η Ισλανδία είχαν υιοθετήσει ανάλογα μέτρα. Ακολούθησαν ο Καναδάς και η Νορβηγία.

Συγχρόνως η Επιτροπή συνειδητοποιούσε ότι η επέκταση της αλιευτικής ζώνης σε 200 μίλια ήταν αναπόφευκτη. Γι' αυτό και πρότεινε οδηγίες διαπραγματεύσεων προς αυτήν την κατεύθυνση με το Συμβούλιο να τις υιοθετεί στις 27 Ιουλίου του 1976. Η κοινότητα

¹ Απόφαση 1999/478

² Κανονισμός 1380/2013, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/812

³ Ένα ναυτικό μίλι=1852 μέτρα

⁴ Βλ. Καρακωστανόγλου "Η αποκλειστική οικονομική ζώνη στο νέο δίκαιο της θάλασσας, το νομικό καθεστώς με έμφαση στην αλιεί", 2001, σελ 160, 311-323

⁵ Βλ. Tietenberg,, Τ:Οικονομική του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, 1997, τόμος α, σελ 437-438

καθίστατο έτοιμη να δεχτεί τον κανόνα των 200 μιλίων που καθιερώθηκε από την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας με την Απόφαση 98/392.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της θάλασσας ως ΑΟΖ ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της αιγιαλίτιδας ζώνης θαλάσσια περιοχή ,το πλάτος της οποίας μπορεί να φθάσει τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης (άρθρο 56 σε συνδυασμό με το άρθρο 57 Σύμβασης Δθ).Εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί συγκεκριμένες αρμοδιότητες κυρίως για οικονομικούς σκοπούς.⁶

Συγκεκριμένα εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί τις εξής αρμοδιότητες:

- Κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων ζώντων ή μη, των υδάτων και του βυθού της θάλασσας ,καθώς και τα κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση και οικονομική εκμετάλλευση των ρευμάτων και των υπερκείμενων της θάλασσας ανέμων
- Δικαιοδοσία σχετικά με την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος ,τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα και την εγκατάσταση και χρήση τεχνητών νήσων και άλλων κατασκευών.
- Άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται από τη ΔΘ^{7 8}

Η σύμβαση ΔΘ δεν ρύθμισε το ζήτημα της ύπαρξης αποκλειστικών αλιευτικών ζωνών. Παρέμεινε έτσι εκκρεμές ζήτημα πρακτικής σημασίας δεδομένου ότι ορισμένα κράτη όπως η Παπούα Νέα Γουινέα και η Ιρλανδία έχουν θεσπίσει αλιευτικές ζώνες 200 μιλίων χωρίς να διεκδικούν τα ευρύτερα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο στην ΑΟΖ. Κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί πως με την καθιέρωση της ΑΟΖ ,οι αποκλειστικές αλιευτικές ζώνες δεν εξοβελίστηκαν από το διεθνές δίκαιο της θάλασσας και τα διεθνή δικαστήρια τις αναγνώρισαν ως θεσμό του διεθνούς δικαίου.⁹

Η ύπαρξη δύο παράλληλων καθεστώτων στο διεθνές δίκαιο της θάλασσας εκείνου της αποκλειστικής αλιευτικής ζώνης και εκείνου της ΑΟΖ , επιβάλλει τη σύγκριση τους.

Ειδικότερα :

⁶ Βλ. Ασωνίτη,Γ. Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας,1995,σελ.98

⁷ Βλ.Χαριτίνη-Ροζάκης ,Το Δίκαιο της Θάλασσας και η εφαρμογή του στη Ελλάδα,2004,σελ 152

⁸ Βλ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνές Δίκαιο,1982,σελ 221-229

⁹ Βλ. Απόφαση Διαιτητικού Δικαστηρίου της 17^{ης} Ιουλίου 1986 για την υπόθεση Επεξεργασίας Ιχθύων στον Κόλπο του Αγίου Λαυρέντιου(Καναδάς –Γαλλία)με την οποία η αλιευτική ζώνη χαρακτηρίστηκε ως ισοδύναμη της ΑΟΖ στα θέματα των αλιευτικών πόρων και Απόφαση Διεθνούς Δικαστηρίου της 14^{ης} Ιουνίου 1993 για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen με την οποία αναγνώρισε την αλιευτική ζώνη των 200 ν.μ. ως θεσμό του εθιμικού δικαίου που διαμορφώθηκε και ισχύει ανεξάρτητα από τη ΔΘ

Στην αλιευτική ζώνη ,τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους είναι ειδικά και αφορούν αποκλειστικά στην αλιεία. Η αλιευτική ζώνη αποτελεί τμήμα της ανοιχτής θάλασσας και είναι ελεύθερη όσον αφορά στις άλλες χρήσεις της ανοιχτής θάλασσας. Αντίθετα η ΑΟΖ έχει ευρύτερο περιεχόμενο και είναι *sui generis*.

Στην «κλασσική» αλιευτική ζώνη ,το παράκτιο κράτος δεν έχει συμβατικές δεσμεύσεις για την αναγνώριση δικαιωμάτων αλιείας σε τρίτα κράτη ,καθώς και για τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Θα πρέπει να γίνει δεκτό όμως ότι στις ζώνες αλιείας 200 μιλίων ,το παράκτιο κράτος οφείλει να σεβαστεί τα δικαιώματα των τρίτων χωρών που αναγνωρίζει η Σύμβαση ΔΘ εντός της ΑΟΖ σε σχέση με την αλιεία. Η οριοθέτηση της κλασσικής αλιευτικής ζώνης των 12 ν.μ. όπως τουλάχιστον προκύπτει από την πρακτική των κρατών συμπίπτει με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συνακόλουθα θα εφαρμοστεί η αρχή της ίσης απόστασης εκτός εάν ειδικές περιστάσεις ή ιστορικοί τίτλοι επιβάλλουν μία διαφορετική λύση.

Αντίθετα ως προς τη μέθοδο οριοθέτησης της αλιευτικής ζώνης των 200 ναυτικών μιλίων θα πρέπει μάλλον να γίνει δεκτό ότι θα ισχύσουν οι κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου που αφορούν στην οριοθέτηση βάσει των αρχών της ευθυδικίας/επιείκειας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις ώστε να καταλήξουμε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης της κοινής αλιευτικής πολιτικής προτάθηκε η θέσπιση αλιευτικών ζωνών στη Μεσόγειο με τον τίτλο« ζώνες προστασίας της αλιείας» (fisheries protection zones).¹⁰ Σύμφωνα με το Κοινοτικό Σχέδιο Δράσης για τη Διαχείριση και τη διατήρηση των Αλιευτικών Αποθεμάτων στη Μεσόγειο απαιτείται μεταξύ άλλων η κοινή αντιμετώπιση στο ζήτημα των εθνικών ζωνών δικαιοδοσίας τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό επίπεδο σε συνεργασία με τα άλλα μεσογειακά κράτη. Σε συνέχεια των προτάσεων της Επιτροπής έγιναν δυο προπαρασκευαστικές συναντήσεις (Αθήνα 20/06/2003 και Βρυξέλλες 24/09/2003) από τις οποίες προέκυψε και υποβλήθηκε από την Επιτροπή Σχέδιο Διακήρυξης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των αλιευτικών πόρων της Μεσογείου. Το εν λόγω σχέδιο το οποίο αναφέρεται στο ενδεχόμενο θέσπισης «ζωνών προστασίας της αλιείας » υιοθετήθηκε από τη Συνδιάσκεψη της Βενετίας στις 27 Νοεμβρίου 2003 («Διακήρυξη της Βενετίας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Αλιευτικών Πόρων της Μεσογείου»).

Παρ' όλα αυτά δεν είναι σαφής η νομική φύση και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους εντός των προτεινόμενων ζωνών , ενώ διαφέρει και η ορολογία «ζώνες προστασίας της αλιείας» σε σχέση με τις κοινοτικές «αλιευτικές ζώνες» που έχουν

¹⁰ Βλ. COM (2002)535 τελικό

καθιερωθεί στον Ατλαντικό αλλά και από τις αποκλειστικές αλιευτικές ζώνες που ισχύουν διεθνώς. Η συγκεκριμένη ορολογία προέρχεται από τη «ζώνη προστασίας της αλιείας» που καθιέρωσε η Ισπανία το 1977 στη Μεσόγειο.

Τη σημαντικότερη εξέλιξη των τελευταίων ετών αποτελεί η υπογραφή στα Τίρανα, στις 27 Απριλίου 2009, της συμφωνίας οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, η οποία θεσπίζει "όριο πολλαπλών χρήσεων" (multi-purpose maritime boundary) οριοθετώντας όλες τις θαλάσσιες ζώνες, υφιστάμενες και μελλοντικές, τις οποίες τα δύο κράτη δικαιούνται να θεσπίσουν βάσει του διεθνούς δικαίου. (Από την παρουσίαση της έκδοσης)¹¹

1.3 ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε

Η εφαρμογή του κανόνα των 200 ναυτικών μιλίων έκανε περισσότερο από ποτέ επιτακτική την ανάγκη για μία κοινή πολιτική διαχείρισης των νέων κοινοτικών πόρων. Κατά συνέπεια η πλέον βασική παράμετρος ήταν η ελεύθερη πρόσβαση στις αλιευτικές ζώνες. Η ανωτέρω αρχή είχε ενταχθεί στον κανονισμό που θέσπιζε την κοινή διαρθρωτική πολιτική στον τομέα της αλιείας και που είχε υιοθετηθεί το 1970, έτος κατά το οποίο ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις με τέσσερις υπό ένταξη χώρες και συγκεκριμένα το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τη Δανία και τη Νορβηγία. Χώρες οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της αλιείας.¹²

Η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στις αλιευτικές ζώνες αποτέλεσε συνεπώς μέρος του κοινοτικού κεκτημένου το οποίο και όφειλαν να δεχτούν οι υπό ένταξη χώρες. Κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί πως κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι υπό τότε ένταξη χώρες στόχευαν στην κατάργηση του κανόνα της ίσης πρόσβασης αλλά η επιτυχία τους ωστόσο ήταν μερική. Καθώς το μόνο που κατάφεραν ήταν η μετάθεση εφαρμογής της στο μέλλον. Σύμφωνα με τα άρθρα 100 και 103 της Πράξης Προσχώρησης τροποποιούσαν για περιορισμένο διάστημα τον κοινοτικό κανονισμό του 1970, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να επιφυλάσσουν στους αλιείς την εξάσκηση της αλιείας στα ύδατα τα ευρισκόμενα 6 μίλια

¹¹ Βλ. Στρατή Α.: Ελληνικές Θαλάσσιες ζώνες και Οριοθέτηση με Γειτονικά Κράτη, 2012, σελ 205-206

¹² Βλ. ΕΕ Λ 236, 27/10/1970

από τις ακτές τους μέχρι την 31 Δεκεμβρίου του 1982. Σε ορισμένες περιπτώσεις επιτρεπόταν και για 12 ναυτικά μίλια και ιδιαίτερα για τις περιοχές των προσχωρούντων κρατών και της Γαλλίας, υπό τον όρο του σεβασμού μέσα σε αυτά τα ύδατα των «ιστορικών δικαιωμάτων» των αλιέων των άλλων κρατών μελών. Παρά τη πρόσκαιρη κατάργησή της η αρχή της ίσης πρόσβασης στις οικονομικές ζώνες αποτέλεσε έναν από τους κυριότερους λόγους του αρνητικού αποτελέσματος σε δημοψήφισμα που διεξήχθη στη Νορβηγία το 1973 και το 1995 και το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την άρνηση της χώρας να συμμετάσχει στην ΕΚ.

Για την Επιτροπή, η κατανομή των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων¹³ έπρεπε να γίνεται σύμφωνα με τον κανόνα της κοινής αγοράς. Την απαγόρευση σαφέστερα κάθε διάκρισης στον τομέα της αλιείας και την ισότητα πρόσβασης όλων των αλιέων των κρατών μελών στα ύδατα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Στην Πράξη Προσχώρησης είχε ακόμη συμφωνηθεί ότι το αργότερο έξι χρόνια μετά την ένταξη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα καθόριζε τους όρους αλιείας κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την προστασία των βυθών και τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας; .Αλλά οι όροι της αλιείας είχαν αναστατωθεί με την υιοθέτηση του κανόνα των 200 ναυτικών μιλίων στη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών το Σεπτέμβριο του 1976. Τον Οκτώβριο του 1976 η Επιτροπή ήδη έκανε προτάσεις για τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος για τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων. Αυτό το καθεστώς μπορούσε να συνοψιστεί σε τρεις βασικές ιδέες εκλεκτικά μέτρα προστασίας ποσοτώσεις αλίευσης και άδειες αλιείας. Εκλεκτικά μέτρα προστασίας είναι εκείνα που απαγορεύουν ή περιορίζουν την αλιεία σε ορισμένες περιοχές και με ορισμένα σκάφη ή μηχανήματα αλιείας που ορίζουν προδιαγραφές ως προς την πλέξη των διχτύων ,ως προς το μέγεθος ή το ελάχιστο βάρος κατ' αλιευόμενο είδος . Ποσοτώσεις αλίευσης είναι η κατανομή των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων μεταξύ των κρατών μελών. Άδειες αλιείας σημαίνουν την εθνική υπο-κατανομή των ποσοτώσεων με καταγραφή και παροχή αδειάς σε κάθε αλιευτικό σκάφος ή και σε κάθε επιχειρηματία αλιεία.

Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι ποσοτώσεις είναι μέτρα με αποτέλεσμα ανάλογο εκείνου των ποσοτικών περιορισμών ,που απαγορεύονται από τα άρθρα 28 και επόμενα της Συνθήκης ΕΚ.¹⁴ Το εν λόγω επιχείρημα τέθηκε όντως ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το οποίο όμως το απέρριψε γιατί οι ποσοτώσεις αλίευσης αφορούν το στάδιο παραγωγής ,ενώ τα άρθρα 28 και επόμενα αφορούν εκείνο της διανομής. Επιπλέον, αξίζει ν

¹³ Άρθρο 3 of the Consolidated Treaty on the functioning of the European Union

¹⁴ Άρθρα 34-36 ΣΛΕΕ

αναφερθεί πως αν και οι ποσοτώσεις αυτές περιορίζουν βραχυχρόνια την παραγωγή αποβλέπουν στο να προλάβουν την εξάντληση των πόρων που θα διακινδύνευε τον μακροχρόνιο εφοδιασμό των καταναλωτών. Η απόφαση του Δικαστηρίου του 1976 ήταν επίσης και κυρίως σημαντική, γιατί προηγείτο της Ευρωπαϊκής νομοθετικής ρύθμισης και προσδιόριζε τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της αλιείας. Το Δικαστήριο διαπίστωνε πράγματι ότι στο εσωτερικό πεδίο η Κοινότητα διαθέτει την αρμοδιότητα να παίρνει μέτρα αποβλέποντα στη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας και στο εξωτερικό πεδίο, η Κοινότητα έχει αρμοδιότητα να συνομολογεί διεθνείς υποχρεώσεις στα θέματα διατήρησης των πόρων.

Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο για το μέλλον της κοινής αλιευτικής πολιτικής¹⁵ η αρχή της σταθερότητας έδωσε στα κράτη μέλη από το έτος 1983 και μετά διαβεβαιώσεις ως προς τον επιμερισμό των ποσοτώσεων ,αποφεύγοντας την κατ' έτος επανάληψη σε πολιτικό επίπεδο συζήτηση για την κλείδα κατανομής η οποία θα καθιστούσε ακόμη πιο πολύπλοκη τη λήψη αποφάσεων για τα ΤΑC.

Ωστόσο η εφαρμογή των «προτιμήσεων της Χάγης» επέτρεψε ένα σημαντικό βαθμό ελαστικότητας για την ικανοποίηση ορισμένων συγκεκριμένων αιτημάτων από ορισμένες περιοχές παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή δεν επικροτήθηκε απ' όλα τα κράτη μέλη και τους αλιείς. Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να τονιστεί πως τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αλιευτικός κλάδος και δεν επιτρέπουν να καταστεί σταθερότερη η οικονομική και κοινωνική του κατάσταση δε δίνουν τη δυνατότητα επανεξέτασης της ανάγκης για τη διατήρηση της αρχής της σχετικής σταθερότητας. Επιπρόσθετα δεν επιτρέπει στις δυνάμεις της αγοράς να λειτουργήσουν στην αλιεία όπως και στην υπόλοιπη οικονομία της Ε.Ε. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, η ΕΕ χρειάζεται μια βιώσιμη και επικερδή ευρωπαϊκή αλιευτική βιομηχανία.

Οι βασικοί στόχοι του καθεστώτος της παράκτιας ζώνης των έξι έως 12 ν.μ. ήταν να προστατευθούν οι αλιευτικοί πόροι περιορίζοντας την πρόσβαση στις δραστηριότητες παράκτιας αλιείας μικρής έκτασης η οποία εν γένει ασκεί μικρότερη πίεση στα αποθέματα στις εν λόγω ζώνες οι οποίες στεγάζουν συχνά γόνους και να προστατευθούν οι παραδοσιακές αλιευτικές δραστηριότητες των παράλιων κοινοτήτων βοηθώντας τοιούτοτρόπως στη διατήρηση του οικονομικού και κοινωνικού τους ιστού.

Λαμβάνοντας δε υπόψη την περαιτέρω υποχώρηση των ιχθυαποθεμάτων και τις συνεχιζόμενες δυσκολίες των εξαρτωμένων από την αλιεία περιφερειών να ωφεληθούν από την οικονομική ανάπτυξη οι στόχοι αυτοί έχουν την ίδια σημασία όπως το 1992. Η δε

¹⁵ Βλ. COM /2001/0135 τελικό,σελ.19

τροποποίηση του καθεστώτος των έξι έως δώδεκα ν.μ. θα ανέτρεπε την από πολύ καιρό επιτευχθείσα ισορροπία της ΚΑΠ.

Στα πλαίσια που περιεγράφηκαν παραπάνω η Ε.Κ. έχει θεσπίσει λεπτομερείς κανόνες για την πρόσβαση σε αλιευτικές περιοχές καθορίζοντας και προστατευμένες ζώνες όπως το Shetland Box . Το Shetland Box δημιουργήθηκε επειδή τα είδη των ψαριών στην υπόψη περιοχή είναι βιολογικά ευπαθή λόγω των χαρακτηριστικών εκμετάλλευσής τους. Η συγκρότηση του δε διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αποδοχής της αποκατασταθείσας ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων στόλων και αλιευτικών κοινοτήτων. Οι περιορισμοί δε πρόσβασης παραμένουν. Τον Δεκέμβριο του 2002 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση¹⁶ για ένα σχέδιο περιορισμού της αλιευτικής προσπάθειας στα δυτικά ύδατα με σκοπό την αντικατάσταση του ισχύοντος σχεδίου, το οποίο περιλάμβανε ορισμένες διατάξεις που εισάγουν διακρίσεις αλλά και προκειμένου να δοθεί τέλος σε οποιαδήποτε νομική αβεβαιότητα στον τομέα αυτό.

Με την πρόταση του εν λόγω Κανονισμού επιχειρήθηκε να επιλυθούν βασικά θέματα που άπτονταν της ΚΑΠ και σχετίζονταν με τον περιορισμό του αριθμού των ισπανικών σκαφών που επιτρεπόταν να αλιεύουν στο Irish Box καθώς επίσης και τους περιορισμούς πρόσβασης στα ύδατα της υφαλοκρηπίδας της Πορτογαλίας.

Παράλληλα η σημαντική μείωση από το 1996 των συνολικών αλιευτικών δυνατοτήτων στη πιο πάνω περιοχή επέβαλε την αναθεώρηση των μέγιστων επιπέδων αλιευτικής προσπάθειας. Για να επιτευχθεί δε η εγγύηση της σταθερότητας των επιπέδων αλιευτικής προσπάθειας στα ύδατα του ατλαντικού προτάθηκαν μέτρα όπως:

- Κατάρτιση πίνακα των αλιευτικών σκαφών που επιτρέπεται να ασκούν τις αλιευτικές τους δραστηριότητες στο σχετικό τύπο αλιείας
- Αξιολόγηση και θέσπιση μέγιστων επιπέδων αλιευτικής προσπάθειας για τα βενθοπελαγικά είδη
- Μέτρα σχετικά με την αλιεία πελαγικών ειδών
- Θέσπιση όρων για την άσκηση ορισμένων αλιευτικών δραστηριοτήτων
- Η προσαρμογή του καθεστώτος ελέγχου της αλιευτικής προσπάθειας

¹⁶ Βλ. COM(2002) 16/12/2002 739 τελικό

1.3.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΡΙΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ

Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην ΑΟΖ παρουσιάζουν την ιδιομορφία περιορισμού κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Σαφέστερα, εάν το παράκτιο κράτος δεν κάνει χρήση των ζώντων φυσικών πόρων στην ΑΟΖ, τα τρίτα κράτη αποκτούν δικαίωμα εκμετάλλευσης τους. Το άρθρο 62 της Σύμβασης ΔΘ ρυθμίζει λεπτομερειακά τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα καθώς και τις σχέσεις που δημιουργούνται. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος δεν έχει την ικανότητα να εκμεταλλεύεται την επιτρεπτή ποσότητα αλιευμάτων της ΑΟΖ, οφείλει να επιτρέψει σε τρίτα κράτη την πρόσβαση στο σχετικό πλεόνασμα ύστερα από συμφωνία ή άλλη διευθέτηση. Συγκεκριμένα δικαίωμα συμμετοχής σε δίκαιη βάση στην εκμετάλλευση τμήματος του πλεονάσματος των ζώντων πόρων της ΑΟΖ παράκτιων κρατών τις ίδιες περιοχής ή συγκεκριμένης υποπεριοχής έχουν τα περικλειστα κράτη όπως και τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα.¹⁷

Η υποχρέωση των τρίτων κρατών να λαμβάνουν υπόψη τους κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των καθηκόντων τους στην ΑΟΖ τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του παράκτιου κράτους και να συμμορφώνονται με τους νόμους και τους κανονισμούς καθιερώνεται στο άρθρο 58 παρ.3 της Σύμβασης ΔΘ. Η οριοθέτηση της ΑΟΖ σύμφωνα με το άρθρο 74 της Σύμβασης ΔΘ γίνεται με:

- 1) Σύναψη συμφωνίας
- 2) Παραπομπή στο διεθνές δίκαιο
- 3) Δίκαιη λύση

Πολλοί υπερπόντιοι στόλοι ωστόσο, οι οποίοι προηγουμένως αλίευαν σε αυτά τα ύδατα, υποχρεώθηκαν στη συνέχεια να συνάψουν συμφωνίες πρόσβασης με τις παράκτιες χώρες. Ως αποτέλεσμα αυτού, η ΕΕ (η τότε «Ευρωπαϊκή Κοινότητα») άρχισε να διαπραγματεύεται διμερείς αλιευτικές συμφωνίες με τις παράκτιες χώρες, οι περισσότερες εκ των οποίων ήταν αναπτυσσόμενες

¹⁷ Βλ. άρθρα 69 και 70 Συνθήκης ΔΘ

1.3.2 ΑΛΙΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Πάνω από το ένα τέταρτο των αλιευμάτων του Ευρωπαϊκού αλιευτικού στόλου αλιεύονται σε ύδατα εκτός ένωσης. Γύρω στο 8% των αλιευμάτων της ΕΕ αλιεύονται βάσει αλιευτικών συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τρίτες χώρες ενώ περίπου ένα 20% περίπου αλιεύονται σε ανοιχτές θάλασσες ,κυρίως σε περιοχές που βρίσκονται υπό την εποπτεία περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας. Η ΕΕ έχει συνάψει δύο ειδών αλιευτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες:

- **συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης**, συνήθως με νότιες χώρες εταίρους - χορήγηση οικονομικής και τεχνικής βοήθειας από την ΕΕ, με αντάλλαγμα αλιευτικά δικαιώματα.¹⁸
- **συμφωνίες με βόρειες χώρες**- διαχείριση κοινών αλιευτικών αποθεμάτων από κοινού με τη Νορβηγία, την Ισλανδία και τις Νήσους Φερόε.¹⁹

Συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης

Οι συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης (ΣΑΣ) αποτελούν καρπό της αναθεώρησης της κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΛΠ) του 2002 και της συνόδου κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι συμφωνίες εγκρίθηκαν από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου 11485/1/2004 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εφαρμοστέο σε συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης με τρίτες χώρες.

Κινητήρια ιδέα η σύμπραξη με τη τρίτη χώρα με σκοπό την ανάπτυξη βιώσιμης και υπεύθυνης αλιείας και την ενίσχυση της αξίας των αλιευτικών προϊόντων. Στόχο των ΣΑΣ είναι να ενισχύσουν τη συνοχή με άλλες πολιτικές, όπως η αναπτυξιακή συνεργασία, το περιβάλλον, το εμπόριο και η υγεία.

Αποτελούνται από μια αλιευτική συμφωνία και ένα πρωτόκολλο (το οποίο π.χ. καθορίζει τους όρους της συμφωνίας). Βάσει αυτών των συμφωνιών, ο στόλος της ΕΕ εξασφαλίζει δικαιώματα πρόσβασης στο αλιευτικό πλεόνασμα σε ΑΟΖ κυρίως χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ), καθώς επίσης και της Γροιλανδίας. Η

¹⁸ Βλ. ΕΕ L 434/4,08/12/2006

¹⁹ Βλ. ΕΚ 2007/671

χρηματοδότηση στηρίζεται σε ένα εφάπαξ ποσό που καταβάλλει η ΕΕ και στα τέλη που καταβάλλουν οι πλοιοκτήτες. Η χρηματοδοτική συνεισφορά που παρέχει η ΕΕ δικαιολογείται από το αμοιβαίο συμφέρον των δύο μερών να επενδύσουν στη βιώσιμη αλιευτική πολιτική, και δεν αποτελεί απλώς μια πληρωμή για την εξασφάλιση δικαιωμάτων πρόσβασης. Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν θεωρούνται επιδοτήσεις. Οι προαναφερθείσες συνεισφορές καλύπτουν κυρίως δαπάνες οι οποίες συνδέονται με έξοδα διαχείρισης, επιστημονική αξιολόγηση των ιχθυοποθεμάτων, διαχείριση της αλιείας, έλεγχο και παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και δαπάνες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση μιας βιώσιμης αλιευτικής πολιτικής.

Παράλληλα προωθούν την επιστημονική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των χωρών-εταίρων της. Οι μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις τις οποίες παραχώρησε η ΕΕ στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Κοτονού στις χώρες ΑΚΕ (με την εξουσιοδότηση του ΠΟΕ) έληξαν στα τέλη του 2007. Ένα νέο καθεστώς, οι λεγόμενες Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ), οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στις εμπορικές πτυχές (π.χ. κανόνες προέλευσης, πρόσβαση στην αγορά και υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά πρότυπα), τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2008. Οι συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την αλιεία τόνου (Πράσινο Ακρωτήριο, Κομόρες, Ακτή Ελεφαντοστού, Γκαμπόν, Κιριμπάτι, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Μοζαμβίκη, Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, Σεϋχέλλες και Νήσοι Σολομώντος). Άλλες ισχύουσες συμφωνίες μεικτής αλιείας έχουν συναφθεί με τη Γροιλανδία, το Μαρόκο και τη Μαυριτανία. Η διάρκεια ισχύος των πρωτοκόλλων ποικίλλει από χώρα σε χώρα και κυμαίνεται μεταξύ 2 και 6 ετών. Εξακολουθούν να ισχύουν συμφωνίες με άλλες χώρες παρά το γεγονός ότι έχουν διακόψει την εφαρμογή των πρωτοκόλλων τους για διάφορους λόγους ή δεν διαθέτουν πρωτόκολλα (Ισημερινή Γουϊνέα, Γουϊνέα-Μπισσάου, Γκάμπια, Μικρονησία και Σενεγάλη).²⁰

Συμφωνίες με βόρειες χώρες

Οι αλιευτικές δραστηριότητες στη Βόρεια θάλασσα και στον βορειοανατολικό Ατλαντικό συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες των εξής χωρών: Νορβηγία, Ισλανδία και νήσοι Φερόε. Πρόκειται κυρίως για κοινά αποθέματα που δεν γνωρίζουν σύνορα και είναι προς το συμφέρον και των τεσσάρων μερών να **συντονίζουν τις δραστηριότητές τους**, καθώς οι διάφοροι στόλοι δεν ενδιαφέρονται πάντα για τα ίδια

²⁰ Βλ. www.europarl.europa.eu

αποθέματα. Βάσει του γεγονότος αυτού, για πολλά από τα αποθέματα η διαχείριση γίνεται από κοινού και οι ποσοστώσεις ανταλλάσσονται ώστε να μην χάνονται.

Η διαχείριση ορισμένων από τα αποθέματα αυτά γίνεται μέσω της διακυβερνητικής **Σύμβασης Αλιείας Βορειοανατολικού Ατλαντικού** που έχει ως αντικείμενο τη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων στην περιοχή, ενώ η διαχείριση άλλων αποθεμάτων εξασφαλίζεται από συμφωνίες μεταξύ των παράκτιων κρατών. Για ένα μεγάλο τμήμα του στόλου της ΕΕ αποτελούν εξαιρετικά σημαντικές συμφωνίες, κυρίως η συμφωνία με τη Νορβηγία η οποία αφορά ποσοστώσεις αξίας άνω των 2 δισ. ευρώ.

Στόχοι της μεταρρύθμισης της πολιτικής της ΕΕ στις συμφωνίες²¹ αποτελούν:

- η καταπολέμηση της παράνομης αλιείας
- η βελτίωση της επιστημονικής έρευνας
- ο εφοδιασμός ευρωπαϊκών αγορών με αλιεύματα και παροχή θέσεων εργασίας
- η ενίσχυση πολυμερούς συνεργασίας
- η ενίσχυση του ελέγχου και των επιθεωρήσεων στο πλαίσιο των περιφερειακών οργανώσεων αλιείας
- η διασφάλιση της προσβάσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κύριες αλιευτικές ζώνες

²¹ Βλ. COM(2002) 535 τελικό

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Χώρα	Ημερομηνία λήξης	Είδος	Ετήσια συνεισφορά της ΕΕ	Για την ανάπτυξη της αλιευτικής πολιτικής
Cape Verde en es fr pt	22.12.2018	Tuna	550 000 € / 500 000 €	275 000 € / 250 000 €
Comoros en es fr pt	31.12.2016	Tuna	600 000 €	300 000 €
Cook Islands en	n/a	Tuna	385 000 / 350 000 €	350 000 €
Côte d'Ivoire en es fr pt	30.6.2018	Tuna	680 000 €	257 500 €
Gabon en es fr	23.7.2016	Tuna	1 350 000 €	450 000 €
Greenland da de en es pt	31.12.2020	Mixed	16 099 978 €	2 931 000 €
Guinea- Bissau	23.11.2017	Mixed	9 200 000 €	3 000 000 €
Kiribati en	<i>No protocol in force since 16.09.2015</i>			
Liberia en	8.12.2020	Tuna	715 000 € / 650 000 € / 585 000	357 500 / 325 000 / 292 500
Madagascar en es fr it pt	31.12.2018	Tuna	1 566 250 / 1 487 500 €	700 000 €
Mauritania en	15.11.2019	Mixed	59 125 000 €	4 125 000 €
Mauritius en	27.1.2017	Tuna	660 000 €	302 500 €
Micronesia en es fr pt	<i>No protocol in force since 25.2.2010</i>			
Morocco en	27.2.2018	Mixed	30 million €	14 million €
Mozambique en es fr it pt	<i>Protocol expired on 31 January 2015</i>			
São Tomé and Príncipe en es fr pt	22.5.2018	Tuna	710 000 / 675 000 €	325 000 €
Senegal en	19.11.2019	Tuna (+ hake component)	1 808 000 / 1 668 000 €	750 000 €
Seychelles en es fr it pt	17.1.2020	Tuna	5 350 000 € in 2014 To 5 000 000 in 2019	2 600 000 €
Solomon Islands en es fr pt	<i>No protocol in force since 9.10.2012</i>			

Πηγή:http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements/index_el.htm

1.3.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ^{22 23}

Η μορφή των περιφερειακών οργανώσεων ποικίλλει. Ορισμένες συστάθηκαν υπό την αιγίδα του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών και άλλες είναι ανεξάρτητες. Ακόμη ορισμένες διαχειρίζονται βιολογικούς πόρους σε μια συγκεκριμένη ζώνη ,ενώ άλλες εστιάζουν στα αποθέματα ενός είδους ή σε ομάδες ειδών. Σήμερα, υπάρχουν 20 ΠΟΔΑ που καλύπτουν την πλειονότητα των υδάτων του πλανήτη. Δύναται να αφορούν μόνο την ανοιχτή θάλασσα ή αποκλειστικές οικονομικές ζώνες ή και τα δύο. Αν και μερικές ΠΟΔΑ έχουν καθαρά συμβουλευτικό ρόλο, οι περισσότερες έχουν διαχειριστικές αρμοδιότητες για τον καθορισμό ορίων αλιευμάτων και αλιευτικής προσπάθειας, τεχνικών μέτρων και υποχρεώσεων ελέγχου. Ως αποτέλεσμα των προσπαθειών των ΠΟΔΑ σε διάφορες περιφέρειες, παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση στην κατάσταση των αποθεμάτων τόνου. Εκ των 16 αποθεμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνον 6 αλιεύονταν στο πλαίσιο βιώσιμης αλίευσης πριν από μια εξαετία, ενώ το 2013 ο αριθμός τους έφτασε σε 13. Γενικά, οι ΠΟΑ συγκροτούν επιτροπές επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών, τη δημοσίευση των πορισμάτων αυτών και τη διατύπωση συστάσεων για μέτρα διαχείρισης των αποθεμάτων.(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014) Οι εν λόγω προτάσεις μπορούν να παραμείνουν συστάσεις ή να καταστούν υποχρεωτικές, εάν δεν διατυπωθούν αντιρρήσεις εντός καθορισμένης προθεσμίας. Γενικά, ενεργούν με τους ακόλουθους τρόπους:

- περιορίζουν τις ποσότητες των αλιευμάτων με δύο μεθόδους: με συνολική ποσόστωση ή εθνικές ποσοστώσεις·
- καθορίζουν απαγορευμένες ζώνες ή περιόδους·
- απαγορεύουν ή ρυθμίζουν τη χρήση αλιευτικών εργαλείων.

Οι ΠΟΑ δραστηριοποιούνται επίσης ιδιαίτερα στη θέσπιση μέτρων για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, όπως η έγκριση συστημάτων κοινής επιθεώρησης στην Επιτροπή Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού (NEAFC), την Οργάνωση Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού (NAFO) και την Επιτροπή για τη Διατήρηση της Θαλάσσιας Χλωρίδας και Πανίδας της Ανταρκτικής (CCMALT).

²² Κανονισμός (ΕΚ)1010/2009

²³ Κανονισμός (ΕΕ)86/2010

Η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος στους ακόλουθους διεθνείς οργανισμούς: NAFO, NEAFC, NASCO (Οργανισμός για τη Διατήρηση του Σολωμού του Βόρειου Ατλαντικού), ICCAT (Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση των Θυννοειδών του Ατλαντικού), CECAF (Επιτροπή Αλιείας του Κεντροανατολικού Ατλαντικού), WECAFC (Επιτροπή Αλιείας Κεντροδυτικού Ατλαντικού), SEAFO (Οργάνωση Αλιείας Νοτιοανατολικού Ατλαντικού), IOTC (Επιτροπή Διαχείρισης της Αλιείας Τόνου του Ινδικού Ωκεανού), GFCM (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο), WCPFC (Επιτροπή για τη Διατήρηση και Διαχείριση των Αποθεμάτων Άκρως Μεταναστευτικών Ιχθύων στον Δυτικό και Κεντρικό Ειρηνικό Ωκεανό) και CCAMLR (Επιτροπή για τη Διατήρηση της Θαλάσσιας Πανίδας και Χλωρίδας της Ανταρκτικής). Στις συμβάσεις που συνάπτουν μεμονωμένα κράτη μέλη, η ΕΕ έχει απλώς καθεστώς παρατηρητή. Ο προϋπολογισμός του 2013 για τις ΠΟΑ ανήλθε σε 9,5 εκατομμύρια ευρώ.

1.4 ΑΛΙΕΙΑ ΒΑΘΕΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Στις αρχές της δεκαετίας του 90 ,η μείωση των αλιευτικών πόρων ωθεί του αλιείς στην εξερεύνηση νέων ιχθυαποθεμάτων και κατά κύριο λόγο ειδών των βαθέων υδάτων. Αλιεύματα όπως το καθρεπτόψαρο, το μαύρο σπαθόψαρο, γρεναδιέροι των βράχων ,μουρούνες κ.λπ. βρίσκουν πολλούς αγοραστές το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να καθίστανται πολύ ευάλωτα στην υπερεκμετάλλευση. Σημειώνεται ότι η εκμετάλλευση των ιχθυαποθεμάτων αυτών ξεκίνησε χωρίς να υπάρχουν επιστημονικά δεδομένα καθώς οι αλιείς τα αλιεύματα αυτά τα απέρριπταν στη θάλασσα.

Τα ψάρια των βαθέων υδάτων τα οποία τα περισσότερα από αυτά είναι εξαιρετικά ευαίσθητα στην υπεραλίευση συγκεντρώνονται σε απομονωμένες περιοχές ιδιαίτερης τοπογραφίας όπως τα υποθαλάσσια όρη με αποτέλεσμα να είναι πολύ εύκολο να υποστούν υπερεκμετάλλευση.²⁴Προκειμένου η Ε.Ε. να προστατεύσει αυτό το νέο αλιευτικό πόρο καθώς η αλιευτική προσπάθεια δεν υπόκειται σε έλεγχο και κανένα μέτρο διαχείρισης δεν έχει προβλεφθεί, εφαρμόζει μέτρα διατήρησης και διαχείρισης, τα πρώτα που εφαρμόζονται σε συγκεκριμένα αποθέματα αλιευμάτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο συμφώνησαν το Δεκέμβριο του 2000 σε λήψη μέτρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με τις απόψεις του Διεθνές Συμβουλίου για την Εξερεύνηση της

²⁴ Βλ. www.greenpeace.org/greece/Global/greece/report/2010/3/gree.pdf

Θάλασσας (ΔΣΕΘ) και της Επιστημονικής, Τεχνικής και Οικονομικής Επιτροπής Αλιείας (ΕΤΟΕΑ) τα καλύτερα μέτρα διατήρησης που είναι προσαρμοσμένα στα συγκεκριμένα είδη είναι αρχικά ο περιορισμός των αλιεύσεων και η μείωση της αλιευτικής προσπάθειας. Με την ιδιότητα του μέλους της Επιτροπής Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού την ΕΑΒΑ²⁵ του περιφερειακού οργανισμού που είναι αρμόδιος για τη διαχείριση της αλιείας στις εν λόγω ζώνες, η Ε.Ε. ανέλαβε επίσης πολύ ενεργή δράση σε διεθνές επίπεδο υπέρ της διαχείρισης και της προστασίας των ιχθύων βαθέων υδάτων. Οι δύο προτάσεις κανονισμών²⁶ της Επιτροπής που ενέκυψαν κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου του 2002 αφορούσαν συνοπτικά τα εξής:

1.- Περιορισμός των αλιευμάτων: ο καθορισμός συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων (ΤΑC) και ποσοστάσεων αφορά τα ιχθυαποθέματα 8 ειδών τόσο στα κοινοτικά όσο και στα διεθνή ύδατα (και αυτό στα πλαίσια εν αναμονή συμφωνίας για παρεμφερή μέτρα στους κόλπους της ΕΑΒΑ).

2.- Όροι πρόσβασης στους ιχθυότοπους: με την πρόταση αυτή καθοριζόταν με τρόπο προσωρινό και εν αναμονή καλύτερων επιστημονικών γνωμοδοτήσεων οι υποχρεώσεις που πρέπει να τηρεί ένα αλιευτικό σκάφος. Συγκεκριμένα:

- Πρώτος όρος πρόσβασης στους ιχθυότοπους των ειδών βαθέων υδάτων είναι η απόκτηση άδειας αλιείας σε βαθιά ύδατα
 - Από τη στιγμή που ο κυβερνήτης αλιευτικού σκάφους γίνει κάτοχος της άδειας πρέπει να καταγράφει στο ημερολόγιο του πλοίου όλες τις πληροφορίες που αφορούν τα χαρακτηριστικά των αλιευτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται και
 - Το σύστημα δορυφορικής παρακολούθησης (ΣΠΣ) πρέπει να τοποθετείται στα σκάφη και να τίθεται σε λειτουργία.

Τέλος η πρόταση καθόριζε και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών²⁷ ήτοι:

- Κάθε κράτος μέλος υποδεικνύει λιμένες για την εκφόρτωση των ειδών ιχθύων βαθέων υδάτων και καθορίζει τις σχετικές διαδικασίες επιθεώρησης και εποπτείας. Ο κατάλογος

²⁵ Η Επιτροπή Αλιείας Βορειοανατολικού Ατλαντικού ιδρύθηκε το 1963 και εδρεύει στο Λονδίνο. Αριθμεί 6 μέλη Δανία(όσον αφορά τα νησιά Φερόες και τη Γροιλανδία), την ΕΕ, την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Πολωνία, και τη Ρωσική Ομοσπονδία. Κύριος στόχος της είναι ο καθορισμός μέτρων διατήρησης και διαχείρισης της αλιείας στα διεθνή ύδατα που προσδιορίζονται στα καταστατικά της. Στα πλαίσια των ιχθυότοπων βαθέων υδάτων του Ατλαντικού αποτελεί έναν τόπο διεθνούς συνεργασίας.

²⁶ COM (2001)764 τελικό και COM (2002) 108 τελικό

²⁷ Βλ. περιοδικό «Η Ευρωπαϊκή Αλιεία».Αριθ. 14 ,Οκτώβριος 2002 ,σελ.8

με τα λιμάνια αυτά θα κοινοποιείται στην Επιτροπή εντός 15 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ ο κανονισμός.

- Κάθε κράτος μέλος θα αναπτύξει ένα πρόγραμμα δειγματοληψίας, το οποίο θα επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων αντιπροσωπευτικών της αλιείας και θα διορίζει ανεξάρτητους επιστήμονες παρατηρητές στα αλιευτικά σκάφη που κατέχουν τη σχετική άδεια. Οι παρατηρητές αυτοί καταγράφουν σε ένα ημερολόγιο πλοίου τα χαρακτηριστικά του χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού αλίευσης, διενεργούν τις προβλεπόμενες από το πρόγραμμα δειγματοληψίας εργασίες και στη συνέχεια παρουσιάζουν μία αναφορά στις εθνικές αρχές και
- Κάθε εξάμηνο, τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τις πληροφορίες που σχετίζονται με τα αλιεύματα και με την αλιευτική προσπάθεια που καταβλήθηκε. Ακολούθως η Επιτροπή προωθεί τα δεδομένα αυτά στις επιστημονικές αρχές.

Η απόφαση για το διάστημα 2015-2016

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τις αλιευτικές δυνατότητες για τα ιχθυαποθέματα βαθέων υδάτων στα ενωσιακά και τα διεθνή ύδατα του Βορειοανατολικού Ατλαντικού για το διάστημα 2015-2016. Ακολουθώντας τις επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθούν τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (TAC) για 4 αποθέματα, να μειωθούν για 9 αποθέματα και να διατηρηθούν στο σημερινό επίπεδο για 5 αποθέματα, σε σύγκριση με το 2014. Για 4 αποθέματα, κυρίως τους καρχαρίες βαθέων υδάτων, η πρόταση δεν περιέχει προς το παρόν αριθμούς, επειδή οι επιστημονικές γνωμοδοτήσεις θα δημοσιευθούν αργότερα αυτόν τον μήνα. Για το σημαντικό απόθεμα γρεναδιέρου των βράχων δυτικά των Βρετανικών Νήσων, υπάρχει διαθέσιμη επιστημονική γνωμοδότηση για το πώς θα επιτύχουμε τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση. Βάσει αυτής της γνωμοδότησης, η Επιτροπή προτείνει μέτρια μείωση για το συγκεκριμένο απόθεμα (-12%), ώστε το 2015 να είναι δυνατή η αλίευσή του σε βιώσιμα επίπεδα. Για το 2016, προβλέπεται ότι θα είναι δυνατή μια μικρή αύξηση (+2%). Για 4 αποθέματα σαλούβαρδου, η Επιτροπή προτείνει αύξηση κατά 10%.

Για ορισμένα άλλα αποθέματα, τα διαθέσιμα στοιχεία είναι περιορισμένα και μια προληπτική προσέγγιση υπαγορεύει σημαντική μείωση με στόχο την προστασία τους. Αυτό ισχύει ειδικότερα για τα αποθέματα πελαγίσσιου λυθρινιού στις περιοχές δυτικά της Πορτογαλίας και γύρω από τις Αζόρες. Η επιστημονική γνωμοδότηση για την περιοχή

δυτικά της Πορτογαλίας ζητά μάλιστα την εκπόνηση σχεδίου αποκατάστασης. Οι προτάσεις της Επιτροπής βασίζονται στις επιστημονικές γνωμοδοτήσεις του Διεθνούς Συμβουλίου Εξερεύνησης της Θάλασσας (ICES). Ωστόσο, τα διαθέσιμα δεδομένα για τα περισσότερα αποθέματα βαθέων υδάτων δεν είναι αρκετά για να μπορέσουν οι επιστήμονες να εκτιμήσουν πλήρως την κατάστασή τους όσον αφορά είτε τον αριθμό ιχθύων είτε τη θνησιμότητα λόγω αλιείας.²⁸

1.5 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τον Κανονισμό του 1983 η ΚΑΠ επιδίωξε να ισορροπήσει μεταξύ τριών στόχων, της οικονομικής ανάπτυξης του αλιευτικού τομέα, της προστασίας των ευαίσθητων αλιευτικών κοινοτήτων και της διατήρησης των αλιευτικών αποθεμάτων. Προκειμένου να επιτευχθούν οι δύο πρώτοι στόχοι η πολιτική περιλάμβανε επιδοτήσεις για την κατασκευή και ανανέωση του αλιευτικού στόλου, καθώς επίσης και ελάχιστες εγγυημένες τιμές για τα αλιευτικά προϊόντα στην ευρωπαϊκή αγορά.

Ένα από τα παλαιότερα χαρακτηριστικά της ΚΑΠ είναι η αρχή της «σχετικής σταθερότητας». Το ζήτημα του τρόπου διαίρεσης των αλιευτικών δυνατοτήτων σε εθνικές ποσοτώσεις προέκυψε το 1975 με τον καθορισμό, εκ μέρους της Επιτροπής Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού, των πρώτων περιορισμών στα αλιεύματα, οι οποίοι αφορούσαν τους στόλους της ΕΕ. Μετά τη δήλωση της Χάγης το 1976, το Συμβούλιο καθιέρωσε το σύστημα της σχετικής σταθερότητας το 1980. Τα βασικά κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα αλιεύματα κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς (1973-1978), οι προτιμήσεις για ορισμένους στόλους στη Σκοτία και την Ιρλανδία (και τη Γροιλανδία, η οποία ήταν ακόμα μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) και η αποζημίωση για απώλειες σε ύδατα τρίτων χωρών. Η εφαρμογή της σχετικής σταθερότητας στην πράξη ξεκίνησε με την υιοθέτηση της ΚΑΠ το 1983. Δυνάμει του συστήματος αυτού, τα κράτη μέλη της ΕΕ μοιράζονται μεταξύ τους τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (TAC) κάθε ιχθυαποθέματος βάσει ενός σταθερού συντελεστή κατανομής που βασίζεται στο ιστορικό των αλιευμάτων τους. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται και από την Ε.Ε. στην πραγματικότητα το TAC προσδιορίζει την ποσότητα που επιτρέπεται να εκφορτώνεται (Anonymous, 2011). Η

²⁸ Βλ. ICES Journal of Marine Science 2014

κατανομή του ΤΑC σύμφωνα με τους Grafton et al.(2006) είναι «η διαδικασία με την οποία

παραχωρείται προσωρινή ή μόνιμη πρόσβαση, χρήση ή τεκμηριωμένα

δικαιώματα για αλιεία». Θεωρείται ως μία από τις σημαντικότερες διαδικασίες στα πλαίσια της διαχείρισης των κοινών αλιευτικών αποθεμάτων από τις ΠΟΔΑ (Willock & Cartwright, 2006). Ο καθορισμός ποσοστώσεων στα εμπλεκόμενα μέρη αποτελεί σύμφωνα με τον Arnason(1991) ένα ικανοποιητικό ‘υποκατάστατο’ προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της απουσίας δικαιωμάτων στους αλιευτικούς πόρους.

Η κατανομή του ΤΑC καθορίζει καταρχήν ποιος έχει το δικαίωμα να εκμεταλλευτεί τους αλιευτικούς πόρους (Charles,1992), και κατά δεύτερον καθορίζει πως θα κατανεμηθεί ο πλούτος από την εκμετάλλευση τους μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών (Guyader & Thebaud, 2001)

Στόχος της σχετικής σταθερότητας είναι, όπως υποδηλώνει ο όρος, να αποφεύγεται η συνεχής τροποποίηση του τρόπου κατανομής των ποσοστώσεων και να εξασφαλίζεται στους αλιείς ένα σχετικά σταθερό περιβάλλον σε σχέση με τη γενική κατάσταση του εκάστοτε αποθέματος.

Η αρχή της σχετικής σταθερότητας έχει μειονεκτήματα αλλά και πλεονεκτήματα, όπως ακριβώς κάθε προσπάθεια επίλυσης περίπλοκων, πολυπαραγοντικών καταστάσεων μέσω σχετικά απλών και εύκολων στην κατανόηση και την εφαρμογή τους τύπων. Η γενική εκτίμηση είναι ότι ενθαρρύνει τη βραχυπρόθεσμη λήψη αποφάσεων και την επικέντρωση στα εθνικά μερίδια σε βάρος των κοινών μακροπρόθεσμων συμφερόντων, και ορισμένοι επικριτές υποστηρίζουν μάλιστα ότι δεν συμβαδίζει με τον κοινοτικό στόχο της ενιαίας αγοράς. Εντούτοις, οι υπουργοί αλιείας της ΕΕ έχουν επανειλημμένως υποστηρίξει την αρχή της σχετικής σταθερότητας ως τη βάση της κατανομής των ποσοστώσεων στο πλαίσιο της ΚΑΠ, και μάλιστα ο συντελεστής κατανομής προσαρμόστηκε με το πέρασμα των χρόνων ώστε να λάβει υπόψη του και τα δικαιώματα των νέων κρατών μελών. Αξίζει στο σημείο αυτό να καταγραφεί η νομολογία του ΔΕΚ αναφορικά με το θέμα των ποσοστώσεων. Είχε αρχικά λεχθεί ότι οι ποσοστώσεις είναι μέτρα με αποτέλεσμα ανάλογο εκείνου των ποσοτικών περιορισμών, που απαγορεύονται από τα άρθρα 28 και επόμενα της Συνθήκης ΕΚ (πρώην άρθρο 30 και επ. Συνθήκης ΕΟΚ). Αυτό το επιχείρημα ακούστηκε, πράγματι, ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου το οποίο, όμως, το απέρριψε, γιατί οι ποσοστώσεις αλίευσης αφορούν το στάδιο της παραγωγής, ενώ τα άρθρα 28 και επόμενα αφορούν εκείνο της διανομής και γιατί, αν και οι ποσοστώσεις αυτές περιορίζουν βραχυχρόνια την παραγωγή, αποβλέπουν στο να προλάβουν την

εξάντληση των πόρων που θα διακινδύνευε τον μακροχρόνιο εφοδιασμό των καταναλωτών.²⁹ Η απόφαση του Δικαστηρίου του 1976 ήταν ιδιαίτερα σημαντική, γιατί προηγείτο της ευρωπαϊκής νομοθετικής ρύθμισης και προσδιόριζε τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της αλιείας. Το Δικαστήριο διαπίστωνε, πράγματι, ότι στο εσωτερικό πεδίο η Κοινότητα διαθέτει την αρμοδιότητα να παίρνει μέτρα αποβλέποντα στη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας και, στο εξωτερικό πεδίο, η Κοινότητα έχει αρμοδιότητα να συνομολογεί διεθνείς υποχρεώσεις στα θέματα της διατήρησης των πόρων. Σε άλλη απόφασή του³⁰ το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Κοινότητα, στους τομείς που υπάγονται στις αρμοδιότητές της, έχει την ίδια ρυθμιστική ικανότητα με αυτήν που αναγνωρίζει το διεθνές δίκαιο στο κράτος του οποίου το πλοίο φέρει τη σημαία ή είναι νηολογημένο και, ιδίως, την αρμοδιότητα να λαμβάνει, όσον αφορά τα πλοία που φέρουν σημαία κράτους μέλους ή έχουν νηολογηθεί σε κράτος μέλος, μέτρα με σκοπό τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων στην ανοικτή θάλασσα. Για την Επιτροπή η κατανομή των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων έπρεπε να γίνεται με απαγόρευση κάθε διάκρισης, που σήμαινε την ισότητα πρόσβασης όλων των αλιέων των κρατών μελών στα ύδατα της κοινότητας. Σε παγκόσμιο επίπεδο επικρατεί συναίνεση ως προς το συνολικό στόχο μίας αλιευτικής πολιτικής, όπως ορίζεται στον κώδικα συμπεριφοράς του FAO : μία υπεύθυνη αλιευτική πολιτική που να διασφαλίζει πραγματική διατήρηση, διαχείριση και ανάπτυξη των υδρόβιων πόρων με σεβασμό για τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Η Η Συνθήκη τάσσει για την ΚΑΠ τους ίδιους γενικούς στόχους όπως στην Κοινή Γεωργική Πολιτική (άρθρο 33). Ήτοι:

- Αύξηση της παραγωγικότητας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξης της παραγωγής, καθώς και της άριστης χρησιμοποίησεως των συντελεστών παραγωγής ιδίως του εργατικού δυναμικού
- Εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου στον αλιευτικό πληθυσμό ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων
- Σταθεροποίηση των αγορών
- Εξασφάλιση εφοδιασμού
- Διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά των αγαθών στους καταναλωτές

²⁹ Βλ. Απόφαση της 14^{ης} Ιουλίου 1976, συνδικασθείσες υποθέσεις 3/76, 4/76 και 6/76, Kramer, Συλλογή 1976

³⁰ Βλ. Απόφαση της 24^{ης} Νοεμβρίου 1993, υπόθεση C 405/92, Συλλογή 1993

- στο άρθρο 6 της ΣυνθΕΚ ορίζεται ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στις κοινοτικές πολιτικές με απώτερο σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη
- στο άρθρο 174 απαιτείται μεταξύ των άλλων να στηρίζεται η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική της πρόληψης να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών (άρθρο 153) και τους στόχους οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (άρθρο 159)
- τέλος η ΚΑΠ οφείλει να συνεκτιμά τους στόχους που τάσσει η συνθΕΚ στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη (άρθρα 177 και 178).

Τα παραπάνω επικουρούνται και από τη διατύπωση του άρθρου 2 του Καν 3760/92³¹ όπως και από τα άρθρα που διέπουν τη μεταρρύθμιση του 2002. Έπειτα από τις συνεχόμενες τροποποιήσεις η ΚΑΠ αποσκοπεί:

- στη διασφάλιση της διατήρησης όλο και ευπαθέστερων ιχθυοαποθεμάτων ενώ παράλληλα προωθεί τη συνέχιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων
- στον εκσυγχρονισμό των μέσων παραγωγής ενώ παράλληλα θέτει όρια στην αλιευτική προσπάθεια
- στη διατήρηση του ύψους απασχόλησης ενώ παράλληλα μειώνεται η δυναμικότητα του στόλου
- στη διασφάλιση της ορθής υλοποίησης των μέτρων διατήρησης ενώ τα Κ-Μ παράλληλα εξακολουθούν να φέρουν την ευθύνη στο πεδίο παρακολούθησης και των επιβαλλόμενων κυρώσεων
- στη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος για τους αλιείς μολονότι φθίνει η προσφορά των αλιευτικών προϊόντων από την ίδια την ΕΚ και η αγορά εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις εισαγωγές
- στην απόκτηση αλιευτικών δικαιωμάτων στα ύδατα τρίτων χωρών χωρίς να απειλείται η αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών πεδίων.³²

Ταυτόχρονα τίθενται σε εφαρμογή μέτρα έκτακτης ανάγκης για αποθέματα που τίθενται σε κίνδυνο καθώς και ενισχύσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας επί του πλοίου. Ακόμη η εφαρμογή κοινωνικο-οικονομικών μέτρων αποτελεί μέρος της μεταθεωρημένης ΚΑΠ του 2002.

Συνοψίζοντας τις βασικές αλλαγές που προέκυψαν στην ΚΑΠ με τη μεταρρύθμιση του 2002

αναφέρονται χαρακτηριστικά οι προσπάθειες ενίσχυσης της συμμετοχής των εμπλεκόμενων

³¹ Βλ. ΕΕ L 389/1 31/12/1992

³² Βλ. COM/2001/0135

στον αλιευτικό τομέα με τη θέσπιση των Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων, η προσπάθεια περιορισμού του αλιευτικού στόλου με διακοπή των ενισχύσεων για την κατασκευή σκαφών και με στροφή των επιδοτήσεων προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των

τοπικών κοινωνιών, η επιθυμία καθορισμού συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων μέσα από

μία πιο μακροπρόθεσμη προοπτική.

Για την επίτευξη του τελευταίου στόχου αποφασίστηκε η κατάρτιση πολυετών μακροπρόθεσμων σχεδίων διαχείρισης αποθεμάτων(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009).

Τα πολυετή σχέδια διαχείρισης αποσκοπούν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και στην ανασύσταση των αποθεμάτων όπου απαιτείται καθώς η Ε.Ε. αναγνωρίζει ότι, σύμφωνα με τα υπάρχοντα δεδομένα, η εκμετάλλευση των περισσότερων αποθεμάτων είναι πέρα από τα όρια της βιώσιμης απόδοσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012,Κουτσουμπα)

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η έγκριση των διάφορων νομοθετικών μέτρων σχετικά με την αλιεία ακολουθεί μια διαδικασία σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκδίδει τις κοινοτικές ρυθμίσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο εκδόθηκαν π.χ. ο κανονισμός του 1992 για την ίδρυση ενός κοινοτικού καθεστώτος στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, που αντικαταστάθηκε από τον νέο κανονισμό του 2002 περί διατήρησης και βιώσιμης εκμετάλλευσης των αλιευτικών πόρων, στα πλαίσια της Κοινής Αλιευτικής πολιτικής, καθώς και ο κανονισμός το 1999 που αφορά την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Η εφαρμογή των νομοθετικών μέτρων συνεπάγεται την παρέμβαση του Συμβουλίου και της Επιτροπής ανάλογα με τον τομέα. Παραδείγματος χάρη, το Συμβούλιο καθορίζει τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (TAC), τους κοινούς κανόνες εμπορίας καθώς και τους κανόνες εφαρμογής του συστήματος των τιμών. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των ενεργειών ελέγχου και επιθεώρησης στον τομέα της αλιείας και παρόλο ότι έχει περιορισμένες αρμοδιότητες διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη διασφάλιση

της ισοτιμίας των συστημάτων επιθεώρησης και ελέγχου των κρατών μελών και για την ίση μεταχείριση των κοινοτικών αλιείων στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων.

Η Επιτροπή υποβοηθείται από **διάφορες επιτροπές**. Οι επιτροπές αυτές αποτελούνται από εκπροσώπους των κρατών μελών και της αλιείας καθώς και από επιστήμονες. Δημιουργήθηκαν για να συμμετάσχουν στην υλοποίηση της ΚΑΠ και γνωμοδοτούν σε σχέση με τους διάφορους προτεινόμενους κανονισμούς σύμφωνα με μια διαδικασία διαχείρισης ή διαβούλευσης (μια τέτοια επιτροπή είναι η Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας (ΕΤΟΕΑ) η οποία συμβουλεύει την Επιτροπή για όλα τα θέματα που έχουν σχέση με τις αλιευτικές ζώνες και τους αλιευτικούς πόρους). Εξάλλου, η Επιτροπή συμβουλεύεται και τους εκπροσώπους του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας καθώς και άλλους κύκλους που έχουν σχέση με την ΚΑΠ ,μέσω της Συμβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας. {ΣΕΠΥ}

Όσον αφορά τη διεθνή πτυχή ,το Κοινοβούλιο είναι απαραίτητο να συνεαίσει για την προσχώρηση της ΕΚ σε διεθνείς αλιευτικές συμφωνίες. Η κοινότητα εκπροσωπείται από την Επιτροπή διεθνώς καθώς είναι αρμόδια για την διαπραγμάτευση των αλιευτικών συμφωνιών και τη συμμετοχή στις εργασίες περιφερειακών και άλλων διεθνών αλιευτικών οργανισμών.

Μετά την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία περιλαμβάνονται 13 νέα μέλη (Πολωνία, Λετονία, Σλοβενία, Λιθουανία, Εσθονία, Μάλτα και Κύπρος όπως και Ρουμανία ,Τουρκία και Βουλγαρία)εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο μαζί με τους εταίρους της απ' όλο τον κόσμο.

1.5.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Μεσόγειος θάλασσα έχει χαρακτηριστεί ως θαλάσσιος χώρος 'hot spot' βιοποικιλότητας. Η μοναδική ποικιλία ειδών, ο μεγάλος αριθμός ενδογενών ειδών καθώς και ο μεγάλος αριθμός περιοχών που αποτελούν περιοχές αναπαραγωγής για μεγάλα πελαγικά είδη δικαιολογούν το χαρακτηρισμό αυτό (Abdulla *et al.*, 2008) . Εκτιμάται ότι, στη Μεσόγειο απαντάται το 5,5% της παγκόσμιας θαλάσσιας πανίδας. Ένα επιπλέον βασικό βιολογικό χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής είναι η απουσία πολλών μεγάλων αποθεμάτων ενός είδους (Leonart & Μαγνου, 2003). Όπως

κάθε θαλάσσια περιοχή και ιδιαίτερα οι ημίκλειστες θάλασσες, έτσι και η Μεσόγειος ως θαλάσσιος χώρος απειλείται εξαιτίας ανθρωπογενών δραστηριοτήτων με περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η αλιεία είναι μία ανθρώπινη δραστηριότητα που ασκείται ιδιαίτερα έντονα στη μεσογειακή λεκάνη.

Χαρακτηριστικά της αλιείας στη Μεσόγειο είναι η απουσία μεγάλων αλιευτικών επιχειρήσεων, ο μεγάλος αριθμός ιδιόκτητων σκαφών, ο μεγάλος αριθμός σημείων εκφόρτωσης καθώς και η ταυτόχρονη αλίευση πολλών διαφορετικών ειδών. Τα στοιχεία αυτά καθώς και η έλλειψη χρονοσειρών δεδομένων συνεπάγονται την απουσία αποτιμήσεων για τα περισσότερα αλιευτικά αποθέματα (stock assessments) (Leonart, 2005). Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδίωξε να καλύψει το κενό στη διενέργεια αποτιμήσεων για τα αλιευτικά αποθέματα της Μεσογείου. Έτσι η Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας έχει προβεί στη διενέργεια αποτιμήσεων και στη δημοσίευση των αποτελεσμάτων μέσω αναφορών.

Συγκεκριμένα ζητήθηκε από την Επιτροπή Αλιείας να διερευνήσει την βιολογική κατάσταση 13 αλιευτικών αποθεμάτων της Μεσογείου, 10 βενθοπελαγικού (demersal) και 3 μικρών πελαγικών. Κατά το χρονικό διάστημα 2008-2011 η Επιτροπή διενέργησε μελέτησε αποτιμήσεις αλιευτικών πληθυσμών και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι 95% των αποθεμάτων βρίσκονται σε καθεστώς υπεραλίευσης. Η Επιτροπή επιπλέον συνιστά μείωση της αλιευτικής προσπάθειας στα επίπεδα εκείνα της αλιευτικής προσπάθειας που εξασφαλίζει τη Μέγιστη Βιώσιμη Απόδοση (Cardinale *et al.*, 2011). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το νομικό καθεστώς που καθορίζει τη δικαιοδοσία των κρατών στα θαλάσσια ύδατα της Μεσογείου. Με τη μεσογειακή λεκάνη συνορεύουν συνολικά 21 κράτη, επτά εκ των οποίων είναι κράτη- μέλη της Ε.Ε. Οι πολιτικές, θρησκευτικές, οικονομικές διαφοροποιήσεις αλλά και η γεωστρατηγική σημασία της λεκάνης της Μεσογείου για τις δυνατές οικονομικά χώρες κάθε άλλο παρά ευνόησαν τη δυνατότητα ανάπτυξης πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των χωρών αυτών.

Τα κράτη έχουν πλήρη κυριαρχία επί των χωρικών τους υδάτων τα όρια των οποίων ωστόσο δεν μπορούν να ξεπερνούν τα 12 ναυτικά μίλια. Το μήκος της συνορεύουσας ζώνης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 24 ναυτικά μίλια. Η ΑΟΖ έχει μέγιστη έκταση τα 200 ναυτικά μίλια και στα κράτη δίνονται μόνο κυριαρχικά δικαιώματα και όχι κυριαρχία για την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων που βρίσκονται εντός της ΑΟΖ (Cacaud, 2005). Τέλος εξ ορισμού οι ανοικτές θάλασσες εκτείνονται πέρα των 200 ν.μ. των ΑΟΖ.

Η ανακήρυξη της ΑΟΖ απαιτεί επίσημη πράξη εκ μέρους του ενδιαφερόμενου κράτους (EC, MARE D1/AV D(2010)). Επιπλέον, το άρθρο 74 της Σύμβασης ορίζει ακριβώς την υποχρέωση ότι 'η οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ Κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το Διεθνές Δίκαιο όπως ορίζεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου με σκοπό της επίτευξη 'δίκαιης λύσης'. Οι διαδικασίες βέβαια που αφορούν την κήρυξη της ΑΟΖ αφορούν κράτη που είναι μέρη της Σύμβασης. Στην περίπτωση που τα κράτη δεν είναι μέρη ή στην περίπτωση που κάποιο από αυτά δεν έχει επικυρώσει τη Σύμβαση οι υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή δεν ισχύουν για το συγκεκριμένο κράτος.

Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο εύρος της Μεσογειακής λεκάνης δεν υπερβαίνει τα 400 ν.μ. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω η Τουρκία, το Ισραήλ και η Λιβύη δεν έχουν υπογράψει τη ΣΔΘ ενώ η Συρία την έχει μεν υπογράψει αλλά δεν την έχει επικυρώσει (EC, MARE D1/AV D(2010)). Οι περισσότερες μεσογειακές χώρες έχουν οριοθετήσει τα χωρικά τους ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια με την Ελλάδα και την Τουρκία ωστόσο να περιορίζουν τα χωρικά τους ύδατα στα 6ν.μ. (Cacaud, 2005).

Οι μεσογειακές χώρες έχουν αποδειχθεί διστακτικές ως προς την ανακήρυξη των ΑΟΖ (Chevalier, 2005). Συγκεκριμένα το 1981 το Μαρόκο διακήρυξε ΑΟΖ 200 ν.μ χωρίς διάκριση για τον Ατλαντικό και τη Μεσόγειο θάλασσα. Ωστόσο, το Μαρόκο δεν έχει ξεκινήσει ακόμα διαπραγματευτικές διαδικασίες με τις γείτονες χώρες. Το 1983 η Αίγυπτος ταυτόχρονα με την επικύρωση της ΣΔΘ αναγνώρισε τα δικαιώματα της επί της ΑΟΖ που πηγάζουν από την επικύρωση της ΣΔΘ. Ωστόσο ούτε η Αίγυπτος πήρε στη συνέχεια πρωτοβουλίες για νομοθετική κατοχύρωση των δικαιωμάτων της. Το 1994 η Κροατία υιοθέτησε στο εθνικό της δίκαιο το Θαλάσσιο Κώδικα της Κροατίας. Στο κώδικα αναφέρεται το δικαίωμα ανακήρυξης της ΑΟΖ, ωστόσο η ανακήρυξη αυτή δεν έχει επικυρωθεί από το Κοινοβούλιο της Κροατίας. Η Ισπανία και η Γαλλία έχουν ανακηρύξει τα δικαιώματα τους επί της ΑΟΖ έχουν και οι δύο χώρες ωστόσο αναγνωρίσει ότι το όριο των 200ν.μ δεν είναι εφικτό για στη Μεσογειακή λεκάνη. Τέλος, η Κύπρος με το νόμο για την ΑΟΖ που ψηφίστηκε στις 2 Απριλίου το 2004 ανακήρυξε τα δικαιώματα της επί της ΑΟΖ όπως αυτά ορίζονται από τη ΣΔΘ (Chevalier, 2005).

Η σημασία της Μεσογείου ως οικοσυστήματος τόσο για την Ε.Ε. όσο και για διεθνείς οργανισμούς όπως ο FAO, αποδεικνύεται από τις πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για την

προστασία του θαλάσσιου αυτού χώρου μέσω της ανάπτυξης της συνεργασίας μεταξύ των χωρών που την περιβάλλουν

Τρεις βασικές πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες εκτιμάται ότι καταδεικνύουν την εξέλιξη της προσπάθειας εξεύρεσης ενός κοινού τόπου μεταξύ των χωρών της Μεσογείου. Οι τρεις αυτές πρωτοβουλίες κατά χρονολογική εξέλιξη είναι τα Μεσογειακά Προγράμματα Δράσης (Mediterranean Action Plans, MAP) και η Συνθήκη της Βαρκελώνης, η Ένωση για τη Μεσόγειο, και η οδηγία πλαίσιο για τη Θάλασσα Στρατηγική της Ε.Ε.

1) Μεσογειακά Προγράμματα Δράσης (ΜΠΔ)

Οι χώρες της Μεσογείου μαζί με το σύνολο της Ε.Ε. υιοθέτησαν το 1975 το πρώτο Πρόγραμμα Δράσης για τη Μεσόγειο. Το πρόγραμμα δράσης αυτό ήταν και το πρώτο περιβαλλοντικό πρόγραμμα για θαλάσσιο χώρο, που προτάθηκε και υλοποιήθηκε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών (United Nation Environmental Programme, UNEP) (Abdulla *et al.*, 2008).

Το ΜΠΔ αποσκοπούσε οι μεσογειακές χώρες να βοηθηθούν στην αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η θαλάσσια ρύπανση, η διαμόρφωση εθνικής περιβαλλοντικής πολιτικής.

Η ορθολογική κατανομή των θαλάσσιων πόρων (Anonymous, 2007). Το ΜΠΔ συνοδεύτηκε από τη Σύμβαση για την Προστασία της Μεσογείου από τη Ρύπανση, γνωστή και ως Σύμβαση της Βαρκελώνης. Η Σύμβαση περιλάμβανε ένα σύνολο επτά Πρωτοκόλλων τα οποία αποτελούσαν τα νομικά εργαλεία για την εφαρμογή των ΜΠΔ (Vallega, 1995).

Το ΜΠΔ ήταν η πρώτη απόπειρα συνεργασίας μεταξύ των μεσογειακών χωρών (de Vivero & Mateos, 2002). Επιπλέον ήταν από τις πρώτες διακρατικές περιβαλλοντικές συμφωνίες που τέθηκε σε ισχύ από τα Ηνωμένα Έθνη. Η επιτυχία του πρώτου ΜΠΔ είχε ως αποτέλεσμα τη συνέχιση των ΜΠΔ. Το πενταετές πρόγραμμα δράσης εργασιών 2010-2014 που βρίσκεται σε εξέλιξη διακρίνεται σε έξι βασικές θεματικές ενότητες, τις ακόλουθες:

- Θεματική I, Διακυβέρνηση
- Θεματική II, Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών
- Θεματική III, Βιοποικιλότητα
- Θεματική IV, Ρύπανση
- Θεματική V, Βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση

- Θεματική VI, Κλιματική Αλλαγή (UNEP, 2011)

II) Η Ένωση για την Μεσόγειο

Η Ε.Ε. αναλαμβάνει το 1995 την πρωτοβουλία δημιουργίας της Ευρώ-Μεσογειακής Συνεργασίας. Επιδίωξη των 15 χωρών της τότε Ε.Ε. και 12 χωρών της Μεσογείου ήταν η συνεργασία σε θέματα κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά, οικονομικά και ασφάλειας ενώ η επιδίωξη αυτή αποτυπώνεται στη Διακήρυξη της Βαρκελώνης (Fernandez & Youngs, 2005). Το εγχείρημα της Συνεργασίας δεν κρίθηκε ως ιδιαίτερα επιτυχημένο κατά τη διάρκεια της πρώτης δεκαετίας, γεγονός που έγινε ιδιαίτερα εμφανές στο φόρουμ για τον εορτασμό των δέκα χρόνων από την υπογραφή της Διακήρυξης οπότε και η Συνεργασία απειλήθηκε με διάλυση. Το ενδιαφέρον της Ε.Ε. για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες της Μεσογείου συνεχίστηκε και τα χρόνια που ακολούθησαν την υπογραφή της διακήρυξης για την Ένωση. Χαρακτηριστικά αναφέρονται:

- i. Η ανακοίνωση του 2009 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο στην οποία επισημαίνεται ότι 'ο ημίκλειστος χαρακτήρας της Μεσογείου και οι διασυνοριακές επιπτώσεις των θαλασσίων δραστηριοτήτων απαιτούν αυξημένη συνεργασία με εταίρους εκτός Ε.Ε' (EC, COM(2009) 466 final)
- ii. Η πρωτοβουλία της Ε.Ε. η οποία με αφορμή τα γεγονότα στις αραβικές χώρες το 2011 ανακοινώνει προς τις χώρες της Magreb (Αλγερία, Λιβύη, Μαυριτανία, Μαρόκο και Τυνησία) την πρόθεσή της να συμβάλει στη ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ τους (EC, JOIN(2012), 36 final).

Τέλος επισημαίνεται η βασική πρωτοβουλία για τη δημιουργία ενός Μεσογειακού Δικτύου Θαλάσσιων Προστατευμένων Περιοχών (Mediterranean Protected Area Network, MedPAN) (UNEP-WCMC, 2008). Συγκεκριμένα, το 2012 με τη Διακήρυξη της Αττάλειας, οι Μεσογειακές χώρες συμφώνησαν στην αναγκαιότητα δημιουργίας ενός δικτύου Προστατευμένων Περιοχών στη Μεσόγειο. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αναφέρεται και στην Οδηγία Πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική, η οποία είναι η τρίτη και τελευταία πρωτοβουλία που αφορά και τη Μεσόγειο και αναλύεται στη συνέχεια.

III) Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική

Το 2008 η Ε.Ε. εκδίδει την Οδηγία Πλαίσιο 2008/56/ΕΚ σύμφωνα με την οποία αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των εξής στόχων: i) Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ii) πρόληψη της υποβάθμισής του και iii) όπου είναι εφικτό η αποκατάστασή του στις περιοχές που έχει θιγεί. Η Οδηγία προσδιορίζει 4 βασικές θαλάσσιες περιοχές: τη Βαλτική θάλασσα, το Βορειοανατολικό Ατλαντικό, τη Μεσόγειο Θάλασσα και τη Μαύρη Θάλασσα με τον Βορειοανατολικό Ατλαντικό και τη Μεσόγειο να χωρίζονται επιπρόσθετα σε τέσσερις υποπεριοχές (Άρθρο 4).

Με χρονικό ορίζοντα το 2020 κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να καθορίσει τη θαλάσσια στρατηγική για τις θαλάσσιες υποπεριοχές που ανήκουν στην αρμοδιότητά της. Στην περίπτωση που τα κράτη-μέλη μοιράζονται μεταξύ τους υποπεριοχές, οφείλουν να συνεργαστούν προκειμένου να υιοθετήσουν μία κοινή προσέγγιση (άρθρο 5), ενώ οφείλουν να προσκαλέσουν τρίτες χώρες να συμμετάσχουν στις διαδικασίες σε περίπτωση που γειτνιάζουν με τις θαλάσσιες αυτές υποπεριοχές.

Στα τέλη του 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοινώνει προς το Κοινοβούλιο, Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή το πρώτο σχέδιο θαλάσσιας στρατηγικής για την υποπεριοχή της Μεσογείου, Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο Πέλαγος (EC, COM(2012) 713 final). Με το συγκεκριμένο θαλάσσιο χώρο γειτνιάζουν επτά θαλάσσιες χώρες, τρεις εκ των οποίων είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όπως φαίνεται από τη σύντομη αναφορά στις πρωτοβουλίες για την προώθηση της συνεργασίας στη μεσογειακή λεκάνη, η συνεργασία ξεκίνησε καταρχήν από την ανάγκη προστασίας του ευαίσθητου θαλασσίου περιβάλλοντος. Η συνεργασία όμως αυτή σύντομα επιδιώχθηκε να επεκταθεί και σε πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς στόχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο- ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

2.1 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΟΡΩΝ

Περί τα μέσα της δεκαετίας του 60 γίνεται ιδιαίτερα εμφανής η ανάγκη μιας πολιτικής διατήρησης των αλιευτικών πόρων³³ καθώς έπειτα από πολλά χρόνια υπεραλίευσης η παραγωγή άρχισε να λιμνάζει με αποτέλεσμα τα επίπεδα αυτάρκειας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να μειώνονται σε σημαντικά είδη όπως η ρέγκα και ο τόνος. Με παρόμοια την κατάσταση και στον υπόλοιπο κόσμο, η έννοια των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων έγινε ο χρυσός κανόνας των Συνδιασκέψεων των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, οι οποίες κατέληξαν στην επέκταση των αλιευτικών ζωνών στα 200 μίλια.³⁴³⁵

Βάσει του κανόνα αυτού, κάθε παράκτιο κράτος καθορίζει τα ΤΑC σύμφωνα με επιστημονικά δεδομένα, τα οποία επιτρέπουν στα ψάρια να αναπαράγονται σε ικανοποιητικές ποσότητες. Στη συνέχεια καθορίζει τις ποσότητες τις οποίες δύνανται να αλιεύσουν οι δικοί τους αλιείς και αυτές οι οποίες μπορούν να εκχωρηθούν σε τρίτα κράτη με ανταλλαγές ή με πώληση των δικαιωμάτων αλίευσης. Βασικός στόχος των ΤΑC είναι η βελτίωση των υπαρχουσών ζωνών αλιείας προς το συμφέρον τόσο των καταναλωτών όσο και των αλιέων.

Με ψήφισμα της 3ης Νοεμβρίου 1976, που δημοσιεύτηκε στις 7 Μαΐου 1981, το Συμβούλιο συμφώνησε ότι τα κράτη μέλη θα επέκτειναν, με εναρμονισμένη ενέργεια, τα όρια των αλιευτικών τους ζωνών στα 200 μίλια από την 1η Ιανουαρίου 1977, στα ανοικτά των ακτών τους προς τον Βόρειο Ατλαντικό και τη Βόρεια θάλασσα, χωρίς αυτό να προδικάζει μια παρόμοια ενέργεια για τις άλλες αλιευτικές ζώνες της δικαιοδοσίας τους, ιδίως στη Μεσόγειο. Επομένως, από την 1η Ιανουαρίου 1977, η αποκλειστική οικονομική ζώνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ενωσης κάλυπτε πολυάριθμες και αρκετά πλούσιες αλιευτικές περιοχές, ο έλεγχος της διατήρησης και

³³ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2002

³⁴ Βλ. L 179 της 23/06/1998

³⁵ Βλ. Απόφαση **98/392/ΕΚ**

διαχείρισης των οποίων έπρεπε να εξασφαλιστεί από την Κοινότητα. Πράγματι, αν η επέκταση των **οικονομικών ζωνών** σε απόσταση 200 μιλίων από τις ακτές ή σε διάμεση γραμμή όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δεν επιτρέπει την κάλυψη των 200 μιλίων εκτείνει τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών σε αυτές τις ζώνες, εκτείνει επίσης τις υποχρεώσεις τους. Η βασικότερη από αυτές είναι η διατήρηση των βιολογικών πόρων, η οποία, δεδομένης της αλληλεξάρτησης των αλιευτικών πόρων, είναι σημαντική όχι μόνο για τους αλιείς και τους καταναλωτές του παράκτιου κράτους, αλλά και γι' αυτούς των γειτόνων του.

Ακολούθησαν αντιδικίες και συμβιβασμοί με κύριο πρόβλημα την κοινοτική ρύθμιση πρόσβασης στους τόπους αλιείας. Η Γαλλία και άλλα κράτη μέλη διεκδικούσαν πρόσβαση στους τόπους αλιείας στα βρετανικά ύδατα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο το οποίο σχεδόν κατείχε το 60 % των αλιευτικών πόρων της κοινότητας διεκδικούσε ένα καθεστώς για τους αλιείς σε μια ζώνη 12 ναυτικών μιλίων από τις ακτές του.

Τον Ιούνιο του 1981 Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία συμφώνησαν σε ένα πλαίσιο συντήρησης του υπάρχοντος καθεστώτος. Ωστόσο, τελικώς το 1983 θεσπίζεται ένα σύνολο κανονισμών που αφορούσαν την κοινοτική πολιτική διατήρησης των αλιευτικών πόρων.

Η διατήρηση αλιευτικών πόρων και η προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλίας είναι κοινοί στόχοι της πολιτικής της αλιείας και της πολιτικής του περιβάλλοντος. Οι οικολογικές επιπτώσεις της αλιείας και η βιώσιμη ανάπτυξη των πόρων λαμβάνονται υπόψη, ιδίως μέσω της συστηματικής διαβούλευσης με τους επιστήμονες κατά την εκπόνηση από την Επιτροπή των σχεδίων νομοθετικών μέτρων που αφορούν την εκμετάλλευση των πόρων. Η Επιτροπή προσπαθεί να συντονίσει την κοινή αλιευτική πολιτική με την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος για να επιτύχει μια βιώσιμη αλιεία³⁶. Αλλά οι προτάσεις της Επιτροπής, που βασίζονται πάνω στις επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, αναθεωρούνται κατά κανόνα προς τα επάνω από του Υπουργούς τους υπεύθυνους για την αλιεία, οι οποίοι κατά τον ετήσιο ορισμό των ΤΑC υποκύπτουν συνήθως στις ισχυρές ομάδες πίεσης των αλιέων. Η **αλιευτική έρευνα** είναι απαραίτητη τόσο για τη λήψη αποφάσεων όσο και για την εφαρμογή της κοινής

³⁶ Βλ. COM/1999/363

αλιευτικής πολιτικής, ιδίως όσον αφορά τη διατήρηση και διαχείριση των πόρων.³⁷ Η διαχείριση βασικών αλιευτικών δεδομένων απαιτεί για την άσκηση της κοινής αλιευτικής πολιτικής συντονισμό σε ευρωπαϊκό πλαίσιο.³⁸ Η Ένωση συμμετέχει στη χρηματοδότηση των δαπανών των κρατών μελών για τη συλλογή δεδομένων, καθώς και μελετών και πιλοτικών σχεδίων για την εφαρμογή της κοινής αλιευτικής πολιτικής και το Δίκαιο της Θάλασσας.³⁹ Η κοινή πολιτική της έρευνας στηρίζει, μεταξύ άλλων, την προστασία των θαλασσιών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, καθώς και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων⁴⁰

Λόγω της ανάγκης διασφάλισης της βιωσιμότητας των πόρων καθώς και της εφαρμογής ορθών αρχών διαχείρισης η Επιτροπή πρότεινε τον Μάιο του 2002 ένα νέο πολυετές πλαίσιο διατήρησης των πόρων και διαχείρισης της αλιείας.⁴¹ Ενίσχυση τεχνικών μέτρων, ειδικές δράσεις για τη διαχείριση της αλιείας, η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στη διαχείριση της αλιείας, νέα στρατηγική για την υδατοκαλλιέργεια και νέα προσέγγιση για την πολιτική των αλιευτικών στόλων αποτελούσαν βασικά στοιχεία αυτού του πλαισίου.

2.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η ισότητα των όρων πρόσβασης συνδεόμενο με την κατανομή των πόρων αποτέλεσε το κυριότερο πρόβλημα εφαρμογής της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Τα διάφορα συμφέροντα των κρατών μελών εμπόδιζαν την ελευθερία Ευρωπαϊκής δράσης. Πολλά εξ αυτών εκδιωχθέντα με τον κανόνα των 200 μιλίων από τα ύδατα που αλίευαν παραδοσιακά κατέφυγαν στη Βόρεια Θάλασσα. Δεδομένου ότι τα τρία κράτη, τα οποία είχαν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1973, διέθεταν ζώνες πολύ πιο ευρείες και πιο πλούσιες από τα αρχικά κράτη, αυτά τα τελευταία

³⁷ Βλ. COM 93/95

³⁸ Βλ. Κανονισμός 199/2008

³⁹ Βλ. Κανονισμός 508/2014, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/531

⁴⁰ Βλ. Κανονισμός 1291/2013

⁴¹ Βλ. COM /2002/181

εποφθαλμιούσαν τους πόρους των νέων εταίρων τους. Για υπεράσπιση των διεκδικήσεών τους προέβαλαν την κοινοτική αρχή της ισότητας των όρων πρόσβασης και εκμετάλλευσης των πόρων των ευρισκόμενων στα θαλάσσια ύδατα τα εξαρτώμενα από τη δικαιοδοσία των κρατών μελών στα σκάφη τα φέροντα τη σημαία ενός κράτους μέλους. Αυτή η αρχή, η οποία είχε εγγραφεί στον κανονισμό του 1970, που καθόριζε τη διαρθρωτική πολιτική της αλιείας, είχε καταπολεμηθεί ζωνηρά από τα υποψήφια για την ένταξη κράτη, τα οποία είχαν επιτύχει τον πρόσκαιρο παραμερισμό της μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1982. Έτσι, η **πολιτική διατήρησης των αλιευτικών πόρων** θεσπίστηκε το 1983 και ανακαινίστηκε το 2002 και, ξανά, το 2013⁴². Αυτή η πολιτική αποτελείται από μια εσωτερική και μια εξωτερική πτυχή..

Εσωτερική αλιευτική πολιτική

Το **πεδίο εφαρμογής της κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΠ)** περιλαμβάνει τη διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων και τη διαχείριση της αλιείας και των στόλων που εκμεταλλεύονται τους εν λόγω πόρους. Επιπλέον, το πεδίο εφαρμογής της εκτείνεται, όσον αφορά μέτρα για τις αγορές και οικονομικά μέτρα για τη στήριξη των στόχων της, στους βιολογικούς πόρους των γλυκών υδάτων και στην υδατοκαλλιέργεια, καθώς και στη μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, εφόσον οι δραστηριότητες αυτές ασκούνται στο έδαφος των κρατών μελών ή σε ύδατα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων αλιευτικών σκαφών τα οποία φέρουν τη σημαία τρίτων χωρών και είναι νηολογημένα σε τρίτες χώρες ή αλιευτικών σκαφών ή υπηκόων κρατών μελών, με την επιφύλαξη της πρωταρχικής ευθύνης του κράτους της σημαίας.

Το νέο κοινοτικό καθεστώς αλιείας και υδατοκαλλιέργειας το οποίο θεσπίστηκε το Δεκέμβριο του 1992, αντικατέστησε το καθεστώς που είχε εγκαθιδρυθεί στις 25 Ιανουαρίου 1983 διατηρώντας όμως ορισμένα κεκτημένα του προηγούμενου καθεστώτος όπως: το ιδιαίτερο καθεστώς για την πλούσια ζώνη αναπαραγωγής εκτός των ακτών της Σκωτίας γνωστής ως «Shetland box» και τη σχετική σταθερότητα για

⁴² Βλ. Κανονισμός 1380/2013, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/812

την κατανομή των δυνατοτήτων αλιείας στις οποίες τα ποσοστά εκμετάλλευσης είναι περιορισμένα.⁴³

Η αρχή της «σχετικής σταθερότητας», η οποία θεσπίστηκε στις 25 Ιανουαρίου του 1983 με τον Κανονισμό 170/83 της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, είναι η βασική αρχή με την οποία πραγματοποιείται ο καταμερισμός των συνολικών αλιευτικών δυνατοτήτων (Total Allowable Catches, TACs) στα επιμέρους κράτη-μέλη της Ε.Ε. (Morin, 2000). Όπως αναφέρεται από την Ε.Ε., η ανάγκη καταμερισμού των αλιευτικών δυνατοτήτων σε εθνικές ποσοστώσεις προέκυψε για πρώτη φορά το 1975 όταν η Επιτροπή Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού έθεσε προς τους στόλους της Ε.Ε. τους πρώτους περιορισμούς στις επιτρεπόμενες ποσότητες των αλιευμάτων. Σημειώνεται ότι η θέσπιση της αρχής της σχετικής σταθερότητας ήταν το αποτέλεσμα σκληρών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών μελών ενώ η επιλογή της περιόδου αναφοράς βασίστηκε περισσότερο στο γεγονός ότι δεν ωφελούσε ιδιαίτερα κανένα κράτος- μέλος (Hegland, 2004).

Καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των ζώντων υδατικών πόρων, καθώς και τη μεταποίηση και διάθεση στο εμπόριο των προϊόντων της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Έχει σαν βασικό στόχο την αντιμετώπιση της μείωσης των αποθεμάτων και την εξασφάλιση της υπεύθυνης και μακρόπνοης εκμετάλλευσης των αλιευτικών πόρων, προπαντός για να θεσπιστεί ένα κατάλληλο πλαίσιο διατήρησης και προστασίας αυτών των πόρων.

Για τον σκοπό αυτό προβλέπονται συγκεκριμένα μέτρα όπως:

- θέσπιση ενός κοινοτικού καθεστώτος για τις άδειες αλιείας που διαχειρίζονται τα κράτη μέλη και εφαρμόζεται σε όλα τα αλιευτικά σκάφη της Κοινότητας τόσο στα χωρικά της ύδατα όσο και στα ύδατα τρίτων χωρών⁴⁴
- χορήγηση και διαχείριση από τα κράτη ειδικών αδειών αλιείας (αδειών εκμετάλλευσης συγκεκριμένων αλιευμάτων)⁴⁵
- καθορισμός των στόχων και της μεθοδολογίας για την αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας, με σκοπό την επίτευξη μίας διαρκούς ισορροπίας μεταξύ των πόρων και της

⁴³ Βλ. ΕΕ L388,31/12/1992 ΚΑΙ ΕΕ L350,31/12/1994

⁴⁴ Βλ. ΕΕ 341,31/12/1993

⁴⁵ Βλ. ΕΕ L 171,06/07/1994

εκμετάλλευσης⁴⁶ τους και πολυετών προγραμμάτων προσανατολισμού για την επίτευξη των στόχων αυτών⁴⁷

- εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας και
- εφαρμογή ενός κοινοτικού καθεστώτος επιτήρησης της κοινής αλιευτικής πολιτικής

Το σύστημα που διαμορφώθηκε με την υιοθέτηση της αρχής της σχετικής σταθερότητας έχει δεχτεί ποικίλες κριτικές. Μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι αυτό το σύστημα καθορισμού έχει ως αποτέλεσμα οι αποφάσεις που λαμβάνονται να εξυπηρετούν βραχυπρόθεσμους σκοπούς και αποτρέπουν την άσκηση αλιευτικής πολιτικής μέσα από ένα πιο μακροπρόθεσμο πρίσμα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009). Επιπλέον, καταγράφεται το γεγονός ότι το Συμβούλιο των Υπουργών, καταλήγει τις περισσότερες φορές στον καθορισμό των αλιευτικών δυνατοτήτων σε τιμές υψηλότερες από αυτές που προτείνονται από τους επιστημονικούς συμβούλους προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της αλιευτικής βιομηχανίας καθώς και τις κοινωνικές διεκδικήσεις των τοπικών κοινωνιών (Princen, 2010). Επισημαίνεται ακόμη ότι η θέσπιση αλιευτικών δυνατοτήτων ανά είδος ξεχωριστά αποκλίνει από τη λογική της οικο-συστημικής θεώρησης στη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων καθώς δεν λαμβάνονται υπόψη οι αλληλεπιδράσεις των αλιευμένων ειδών τόσο μεταξύ τους όσο και μεταξύ των υπολοίπων οργανισμών του θαλασσίου περιβάλλοντος (Princen, 2010). Τέλος ο Morin (2000) αναφέρει ότι η στατική ισορροπία που επιδιώκεται να επιτευχθεί με την εφαρμογή της αρχής της σχετικής σταθερότητας, η εξασφάλιση δηλαδή οικονομικής σταθερότητας των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία, της βιομηχανίας της αλιείας καθώς και η διατήρηση του κοινωνικοοικονομικού ιστού τους, ανατρέπεται από τη δυναμική της ελεύθερης αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, το υπάρχον σύστημα λαμβάνει ως προειλημμένο ότι τα σκάφη στα οποία αποδίδονται τα δικαιώματα παραμένουν 'οικονομικά συνδεδεμένα' με τις περιοχές στις οποίες επιδιώκεται η σταθερότητα. Ωστόσο, αρχές που έχουν θεσπιστεί από την ίδια την Ε.Ε. όπως η αρχή του δικαιώματος της εγκατάστασης αλλά και η αρχή της ελεύθερης μετακίνησης των εργατών αλλοιώνουν την 'οικονομική σύνδεση' που υποτίθεται ότι υφίσταται μεταξύ

⁴⁶ Βλ. ΕΕ L 175 03/07/1997

⁴⁷Βλ. ΕΕ L 39,12/02/1998

σκαφών και τοπικών κοινωνιών. Η πραγματικότητα επομένως της επιδιωκόμενης ελεύθερης αγοράς σταδιακά οδηγεί σε ένα διαφορετικό από το αναμενόμενο, εξαιτίας της εφαρμογής της αρχής της σχετικής σταθερότητας, αποτέλεσμα (Morin, 2000).

2.2.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ

Γίνεται κατανοητό πως τα μέτρα διατήρησης των αλιευτικών πόρων πρέπει να συνοδεύονται από επιτήρηση για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Για το λόγο αυτό το 1993 η Κοινότητα εξέδωσε κανόνες οι οποίοι αποτελούν μέτρα ελέγχου. Βάσει αυτών όλα τα διαδοχικά στάδια στον τομέα της αλιείας από τον παραγωγό έως τον καταναλωτή θα πρέπει να επιτηρούνται και να ελέγχονται. Σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων θα γίνεται η επαλήθευση των στοιχείων που εκχωρούνται από τους αλιείς στα ημερολόγια αλιευμάτων. Η ανάγκη για εναρμόνιση των επιπέδων των εθνικών κυρώσεων όπως και η χρήση νέων τεχνολογιών καθίσταται απαραίτητη. Δορυφορικό σύστημα παρακολούθησης αλιευτικών σκαφών ,η τήρηση ημερολογίου αλιείας για τα σκάφη άνω των 10 μέτρων στα οποία θα αναγράφονται οι ποσότητες που αλιεύθηκαν είναι μερικά από αυτά.

Η εφαρμογή των Κανονισμών της ΕΕ γίνεται από τα Κ-Μ. Τα Κ-Μ αστυνομεύουν τις περιοχές και τις ποσότητες που αλιεύονται καθώς και την ποιότητα και τον όγκο των εκφορτώσεων και επιβάλλουν τις δέουσες κυρώσεις σε εθνικό επίπεδο στους παραβάτες.⁴⁸

Κοινοτικοί επιθεωρητές από τις επιθεωρήσεις αλιείας εξασφαλίζουν την ισότιμη επιβολή εφαρμογής των κανονισμών στην ΕΕ σε όλους τους τομείς της αλιευτικής πολιτικής. Παράλληλα είναι υπεύθυνοι για τον έλεγχο της εφαρμογής των κανονισμών στα σκάφη που φέρουν τη σημαία τους τα οποία αλιεύουν σε τρίτες χώρες ή τα διεθνή ύδατα.

Επιπλέον, συγκεντρώνονται τα αναγκαία στοιχεία για τη διαχείριση των αλιευτικών δυνατοτήτων και αποσαφηνίζονται οι ρόλοι των χωρών της ΕΕ και της Επιτροπής. Το σύστημα αυτό θεσπίστηκε με τον κανονισμό ελέγχου που άρχισε να ισχύει την 1η

⁴⁸ Βλ. άρθρο 249 συνθ. ΕΕ και άρθρο 8 Ν2332/95 όσον αφορά την ελληνική νομοθεσία

Ιανουαρίου 2010 και προβλέπει τον πλήρη εκσυγχρονισμό της στρατηγικής της ΕΕ για τον έλεγχο της αλιείας. Ειδικότερα, εναρμονίζει το σύστημα με τα αυστηρά μέτρα που έλαβε η ΕΕ το 2008 για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας.

2.2.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΛΙΕΙΑΣ

Η βέλτιστη εκμετάλλευση των πόρων απαιτεί μία διαρκή επιτήρηση της αλιείας με ειδικά σκάφη. Σημαντικό ωστόσο είναι να αναφερθεί πως παρουσιάζει ορισμένες δυσκολίες για την Κοινότητα, η οποία δεν διαθέτει δικές της εξουσίες και δικά της μέσα επιβολής, αλλά οφείλει να στηρίζεται σε εκείνα των κρατών μελών. Σημαντικό πρόβλημα της Κοινότητας σε αυτό το πεδίο είναι ο συντονισμός των διαφόρων αρχών των κρατών μελών που εμπλέκονται στον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Για την επιτυχή εφαρμογή των περιορισμών όσον αφορά την αλίευση, οι αρχές των κρατών μελών οφείλουν να επιθεωρούν τα αλιευτικά σκάφη με κοινούς κανόνες και μεθόδους περιλαμβανομένης της δια δορυφόρου εποπτείας των αλιευτικών σκαφών που φέρουν τη σημαία τους.⁴⁹ Οι κυβερνήτες των αλιευτικών Σκαφών είναι υπεύθυνοι για την τήρηση ενός ημερήσιου κατάστιχου στο οποίο καταγράφονται οι ποσότητες κάθε αλιευθέντος και κρατηθέντος είδους και για την υποβολή του στις αρχές του λιμένα εκφόρτωσης. Ένας Κοινοτικός πίνακας των αλιευτικών σκαφών καθορίζει τις λεπτομέρειες συλλογής των στοιχείων που είναι απαραίτητα για τον προσδιορισμό των αλιευτικών προσπαθειών οι οποίες εφαρμόζονται στα αλιευτικά αποθέματα από τα κοινοτικά σκάφη.⁵⁰

Ακόμη ένας κανονισμός καθορίζει τα χαρακτηριστικά των αλιευτικών σκαφών⁵¹ και ένας άλλος ορίζει έναν πίνακα με τρόπους συμπεριφοράς που δημιουργούν πρόβλημα στη εφαρμογή της κοινής αλιευτικής πολιτικής.⁵² Οι ελεγκτές των κρατών μελών ελέγχονται από την Επιτροπή.⁵³ Αυτή έχει την εξουσία ελέγχου του σεβασμού από τα κράτη μέλη των ΤΑC, των ποσοστώσεων και των τεχνικών μέτρων διατήρησης με

⁴⁹ Βλ. ΕΕ L 261 20/10/1993 και ΕΕ L356 31/12/1997

⁵⁰ Βλ. ΕΕ L 19 22/01/1994

⁵¹ Βλ. ΕΕ L 288 11/10/1986 ΚΑΙ ΕΕ L 339 29/12/1994

⁵² Βλ. ΕΕ L 167 02/07/1999

⁵³ Κανονισμός 2740/1999

την αποστολή των επιθεωρητών στους αλιευτικούς λιμένες των κρατών μελών και στα πλοία επιθεώρησης των αλιευτικών σκαφών στα κοινοτικά ύδατα και σε ορισμένα διεθνή ύδατα. Η Επιτροπή ενάγει για παράβαση του κοινοτικού δικαίου τα κράτη μέλη τα οποία υπερβαίνουν τις ποσοτώσεις αλιείας που τους έχουν διατεθεί ή δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους σε θέματα ελέγχου αλίευσης και διατήρησης των αλιευτικών πόρων. Κρίνεται αναγκαίο να επισημανθεί ότι η Κοινότητα χρηματοδοτεί τις δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίσουν την τήρηση του κοινοτικού συστήματος⁵⁴

Τον Απρίλιο του 2005, το Συμβούλιο Υπουργών συνέστησε Κοινοτική Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας προκειμένου αυτή να αποτελέσει ένα βασικό μέτρο για τη βελτίωση της συμμόρφωσης προς τους κανόνες στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής του 2002. Με την έγκριση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009, ανατέθηκαν νέες αρμοδιότητες στην Υπηρεσία προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά της. Οι δραστηριότητές της χρηματοδοτούνται από τρεις πηγές: τον προϋπολογισμό της ΕΕ, τις πληρωμές για υπηρεσίες που παρέχει στα κράτη μέλη και τα έσοδα από τις εκδόσεις, την κατάρτιση και τις λοιπές παρεχόμενες υπηρεσίες. Με τη σύσταση της εν λόγω Υπηρεσίας ενισχύθηκε η ομοιομορφία εφαρμογής των κανονισμών με τη συγκέντρωση κοινοτικών και εθνικών μέσων ελέγχου της αλιείας και πόρων παρακολούθησης καθώς για το συντονισμό των δραστηριοτήτων επιβολής εφαρμογής των κανονισμών. Η Υπηρεσία οργανώνει τη διάταξη των εθνικών μέσων ελέγχου και επιθεώρησης σύμφωνα με μία ευρωπαϊκή στρατηγική. Η παραπάνω Υπηρεσία παρέχει ακόμη στήριξη στα κράτη μέλη προκειμένου να ανταποκριθούν στις ευθύνες τους όχι μόνο στα κοινοτικά ύδατα αλλά επίσης και στο πλαίσιο αλιευτικών συμφωνιών που έχουν επίσης συναφθεί με η κοινοτικές χώρες. Δραστηριοποίηση έχει επίσης και στην ανοικτή θάλασσα δυνάμει διεθνών καθεστώτων ελέγχου και επιθεώρησης που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο Περιφερειακών Οργανώσεων Αλιείας, όπως η Οργάνωση Αλιείας Β.Δ. Ατλαντικού (NAFO) κ.λπ.

Στα καθήκοντα της θα είναι επίσης:

- κατάρτιση επιθεωρητών
- παροχή εξοπλισμού και υπηρεσιών για έλεγχο και επιθεώρηση

⁵⁴ Βλ. ΕΕ L 301, 14/12/1995 και ΕΕ L 304, 07/11/1997 κ Κανονισμός 861/2006

- ο συντονισμός της εφαρμογής κοινών πιλοτικών έργων για τη δοκιμή νέων τεχνολογιών ελέγχου και επιθεώρησης
- η ανάπτυξη κοινών επιχειρησιακών διαδικασιών ελέγχου η καθιέρωση κριτηρίων για την ανταλλαγή μέσων ελέγχου και επιθεώρησης κ.λπ.⁵⁵

Αξίζει να προστεθεί πως με την πρόσφατη αναθεωρημένη Κάλπ το 2014 η ευρωπαϊκή υπηρεσία ελέγχου Αλιείας έχει επικεντρωθεί σε νέες εξελίξεις όσον αφορά τον τομέα της αλιείας. Μεταξύ των ειδικών εργαλείων που δημιουργούνται για την επίτευξη του στόχου περιλαμβάνονται στρατηγικές ελέγχου για την απαγόρευση των απορρίψεων καθώς και ομάδες εστίασης για τη μέτρηση της οικονομικής αποδοτικότητας και την αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Επιπλέον συστήματα ΓΠΕ της Ευρωπαϊκής υπηρεσίας ελέγχου αλιείας συμπληρώνουν τα επιμέρους εθνικά συστήματα. Πρόκειται σαφέστερα για συστήματα που διατίθενται στα κράτη μέλη για την στήριξη της ευρωπαϊκής ένωσης καθιστώντας δυνατή τη συνεχή ανταλλαγή δεδομένων σε πραγματικό χρόνο.

2.2.3 ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΑΛΙΕΙΑ

Ο καν. 3760/92 προβλέπει τη χρήση καθεστώτων διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας ως μέσο για τον έλεγχο των ποσοτώσεων εκμετάλλευσης και για τη διασύνδεση της πολιτικής που αφορά τον στόλο με τα ΤΑC και τις ποσοτώσεις. Τα καθεστώτα διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας μαζί με τη θέσπιση ενός πολυετούς πλαισίου για τη λήψη αποφάσεων στον τομέα της διαχείρισης των πόρων αποτέλεσε καινοτομία κατά την περίοδο έκδοσης του εν λόγω κανονισμού. Η αποτυχία εφαρμογής ενός αποτελεσματικού καθεστώτος διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας οφείλεται ωστόσο στην έντονη αντίδραση ενάντια σε ότι θεωρήθηκε ως επικάλυψη των μέσων σε σχέση με τα ΤΑC και τις ποσοτώσεις και στην έλλειψη ειδικών συμβούλων για τον καθορισμό της. Πριν την θέσπιση ενός συστήματος διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας ήταν αναγκαίος ο καθορισμός μέσων για τον περιορισμό της πρόσβασης στην αλιευτική δραστηριότητα γενικά και σε ορισμένους

⁵⁵Βλ. καν. 768/2005 της 26-4-2005 για την ίδρυση Κοινοτικής Υπηρεσίας Ελέγχου και την τροποποίηση του καν. 2847/93 για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου που εφαρμόζεται στην κοινή αλιευτική πολιτική

τύπους αλιείας ιδιαίτερα. Έτσι εκδόθηκαν κανόνες σχετικά με τις άδειες πρόσβασης στην αλιεία για εμπορικούς σκοπούς και σχετικά με ειδικές άδειες αλιείας για πρόσβαση σε ειδικούς τύπους αλιείας⁵⁶ Το καθεστώς αλιευτικής προσπάθειας στα δυτικά ύδατα είχε τριπλό στόχο:

- εγκαθίδρυση συνθηκών που επιτρέπουν την πλήρη ένταξη της Ισπανίας και Πορτογαλίας στις γενικές ρυθμίσεις πρόσβασης στα κοινοτικά ύδατα
- καθορισμός ανώτατων επιπέδων αλιευτικής προσπάθειας για τους τύπους αλιείας που έχουν ως στόχο βενθοπελαγικά είδη τα οποία θα έπρεπε να συμβάλουν επίσης με τη βοήθεια του συστήματος των TAC και των ποσοστώσεων σε μία καλύτερη διατήρηση των αποθεμάτων ιδίως για τους πολυειδικούς τύπους αλιείας.
- Συλλογή αναγκαίων δεδομένων για την περαιτέρω ανάπτυξη καθεστώτων διαχείρισης εισροών

Σε ότι αφορά το πολυετές πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων το Συμβούλιο είχε αποτύχει να καταλήξει σε μία απόφαση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής του 1993 για τη διαχείριση των στόχων και των στρατηγικών.⁵⁷ Οι λόγοι της αποτυχίας ήταν αρκετοί αλλά σήμερα η ανάγκη καθορισμού πολυετών διαδικασιών οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη την προληπτική προσέγγιση έχει γίνει ευρέως αποδεκτή.⁵⁸

Εκτός από το καθεστώς των TAC στη διαχείριση των πόρων συμπεριλαμβάνονται και τα τεχνικά μέτρα. Πιο συγκεκριμένα μετά τα μέτρα που άρχισαν να λαμβάνονται το 1996 πραγματοποιήθηκε κωδικοποίηση της βασικής νομοθεσίας που αφορά τα τεχνικά μέτρα.⁵⁹ Ο κανονισμός αυτός συνέβαλε στη διευκόλυνση της κατανόησης και εφαρμογής της νομοθεσίας. Παρόλες τις προσπάθειες οι κανονισμοί τεχνικών μέτρων παραμένουν πολύπλοκοι και είναι δύσκολη η κατανόηση και εφαρμογή τους. Στο σημείο αυτό αναγκαίο είναι να αναφερθούν οι τελευταίοι κανονισμοί που αφορούν τα εν λόγω τεχνικά μέτρα συγκεκριμένα για τα δίκτυα, τα δευτερεύοντα αλιεύματα, τα επιτρεπόμενα μεγέθη των ψαριών και τους περιορισμούς αλίευσης σε ορισμένες

⁵⁶ Βλ. καν. 3690/93, 1627/94, 3317/94 (EE L 341, 31-12-1993, EE L 171, 6-7-1994, EE L 350, 31-12-

1994 αντίστοιχα

⁵⁷ Βλ. COM (93) 663 τελικό

⁵⁸ Βλ. Πράσινη Βίβλος, Έκθεση για την εφαρμογή του κοινοτικού συστήματος για την αλιεία και την

υδατοκαλλιέργεια κατά την περίοδο 1993-2000, σελ. 5-7

⁵⁹ 60 Βλ. καν. του Συμβουλίου 3094/1986 και καν. του συμβουλίου 894/97, EE L32, 23-05-1997

ζώνες ή περιόδους ή ακόμη με ορισμένα μηχανικά μέσα⁶⁰. Τα παρασυρόμενα απλά δίχτυα απαγορεύονται στην αλιεία ορισμένων ειδών σε ορισμένα ύδατα. Απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται για την αλιεία εκρηκτικές ύλες, δηλητήριο, υπνωτικές ουσίες ή πυροβόλα όπλα. Τα ψάρια που δεν έχουν το επιτρεπόμενο μέγεθος πρέπει αμέσως να ρίχνονται στη θάλασσα. Τα κυκλωτικά δίχτυα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο για την αλίευση συγκεκριμένων ειδών χωρίς κίνδυνο για τα θαλάσσια θηλαστικά. Ένας ειδικός κανονισμός προβλέπει επίσης τεχνικά μέτρα διατήρησης για ορισμένα αποθέματα μεγάλων μεταναστευτικών ειδών, σύμφωνα με τις συστάσεις των περιφερειακών οργανισμών αλιείας και τις διμερείς συμφωνίες της ΕΕ με τρίτα κράτη⁶¹

Το κοινοτικό καθεστώς διατήρησης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων που ιδρύθηκε το 1983 δεν αφορούσε τη Μεσόγειο. Οι αλιευτικοί πόροι της συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής απειλούμενοι από υπεραλίευση και μόλυνση έπρεπε να προστατευθούν με ιδιαίτερα μέτρα.

Βάσει αυτής της πολιτικής υπήρξε κοινοτικός κανονισμός του Συμβουλίου της 28^{ης} Νοεμβρίου 1991 ο οποίος προσφέρει ένα κοινοτικό πλαίσιο στις ειδικές δράσεις διατήρησης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο. Οι δράσεις αυτές που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από την Κοινότητα αφορούν την αναδιάρθρωση της παραδοσιακής αλιείας, τη διευθέτηση των ειδικών αλιευμάτων (π.χ. σπόγγων, αχινών κ.λπ.), τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, την ανάπτυξη ενός δικτύου στατιστικής και συντονισμού της έρευνας και της επεξεργασίας επιστημονικών δεδομένων. Ένας κανονισμός εναρμονίζει ορισμένα τεχνικά μέτρα που εφαρμόζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες στη Μεσόγειο⁶². Τεχνικά μέτρα υπάρχουν επίσης για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων στα ύδατα της Βαλτικής⁶³

2.2.4 ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΚΑΦΩΝ

Στην πρώτη γραμμή του κινήματος για τη χρήση δορυφορικών επικοινωνιών για την παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων βρίσκεται η ΕΕ. Από το 1992, η

⁶⁰ Κανονισμός 894/97

⁶¹ [Κανονισμός 520/2007].

⁶² Κανονισμός 1967/2006, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/812

⁶³ Κανονισμός 2187/2005, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/812]

Επιτροπή πρότεινε τη χρήση της τεχνολογίας αυτής για σκοπούς παρακολούθησης διαθέτοντας κοινοτική χρηματοδότηση για πρότυπα πειραματικά έργα στα κράτη μέλη. Από αυτά, αποδείχθηκε η αξιοπιστία της δορυφορικής παρακολούθησης του στίγματος και η εν δυνάμει συμβολή του στην προώθηση της αποτελεσματικότητας των υπαρχόντων μέσων παρακολούθησης. Παροχή εκθέσεων σχετικά με το στίγμα ενός σκάφους σε τακτικά διαστήματα αποτελεί μία από τις βασικές λειτουργίες του.. Το ΣΠΣ εντοπίζει τις κινήσεις του σκάφους και παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ταχύτητα και την πορεία του. Οι αρχές παρακολούθησης μπορούν να ελέγχουν μια σειρά παραμέτρων , που αφορούν μεταξύ άλλων:

- εάν το σκάφος δραστηριοποιείται σε περιοχή όπου δεν επιτρέπονται αλιευτικές δραστηριότητες
- εάν το σκάφος διαθέτει τις αναγκαίες άδειες και ποσοστώσεις για τη διεξαγωγή αλιείας στη σχετική περιοχή
- εάν το σκάφος έχει καταπλεύσει σε λιμάνι χωρίς να δηλώσει τις εκφορτώσεις

Το ΣΠΣ παρέχει στις αρχές πληροφορίες σχετικά με το στίγμα σκαφών που είναι ύποπτα για την διάπραξη παραβάσεων, βοηθώντας τους επιθεωρητές, οι οποίοι βρίσκονται πάνω στα περιπολικά σκάφη, να πραγματοποιούν ελέγχους εν πλω. Επιπροσθέτως, εάν δεν ανιχνευθούν αμέσως οι πιθανολογούμενες παραβάσεις, οι παρατυπίες μπορούν ακόμη να διαπιστωθούν αργότερα με αντιπαραβολή στοιχείων. Ηλεκτρονικές συσκευές (πομποδέκτες) ή "γαλάζια κουτιά" είναι εγκατεστημένα επί των σκαφών. Οι συσκευές αυτές διαβιβάζουν αυτομάτως δεδομένα σε δορυφορικό σύστημα, το οποίο τα διαβιβάζει σε επίγειο σταθμό, ο οποίος, με τη σειρά του, τα διαβιβάζει στο κατάλληλο κέντρο παρακολούθησης. Οι πληροφορίες που λαμβάνονται, παρακολουθούνται με την αντιπαραβολή τους με άλλα δεδομένα. Κατόπιν ειδικής αίτησης, η Επιτροπή μπορεί να έχει πρόσβαση στους φακέλους αυτούς δεδομένων προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη πληρούν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την παρακολούθηση. Από την 1η Ιουλίου 1998, τα σκάφη ολικού μήκους άνω των 24 m (20 m μεταξύ καθέτων), τα οποία δραστηριοποιούνται στην ανοικτή θάλασσα (εκτός τηςΜεσογείου), ή σε ύδατα τρίτων χωρών (σε αμοιβαία βάση), ή τα οποία ασχολούνται με την αλιεία για την παρασκευή ιχθυάλευρων, έχουν εξοπλιστεί με γαλάζια κουτιά. Την 1η Ιανουαρίου 2000, το μέτρο έγινε υποχρεωτικό για όλα τα σκάφη ολικού μήκους άνω των 24 m (εκτός εκείνων

που ασχολούνται με αλιεία μικρής κλίμακας) (από την 1η Ιανουαρίου 2012, για σκάφη άνω των 12 μέτρων)⁶⁴ Τα οφέλη της δορυφορικής τεχνολογίας θα αυξηθούν εφόσον συνδυαστούν με τις συμβατικές μεθόδους παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας. Τα στοιχεία που παρέχονται από το ΣΠΣ, θα επιτρέψουν τη μεγιστοποίηση της χρήσης της εναέριας και θαλάσσιας παρακολούθησης. Ο χρόνος που κανονικά χρησιμοποιείται για την έρευνα εντοπισμού των σκαφών, μπορεί τώρα να χρησιμοποιηθεί για την επιθεώρηση. Αυτό θα οδηγήσει σε σημαντικές οικονομίες των επιχειρησιακών εξόδων. Στο σημείο αυτό κρίνεται αναγκαίο να αναφερθεί το σύστημα εντοπισμού σκαφών καθώς και το σύστημα αυτόματης αναγνώρισης. Το πρώτο εξυπηρετεί στον εντοπισμό του στίγματος του σκάφους στη θάλασσα και το δεύτερο αποτελεί σύστημα ελέγχου ασφαλείας καθώς δίνει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με διπλανά πλοία και με τις αρχές στην ξηρά. Αυτά τα δύο αποτελούν και τα πιο σύγχρονα μέτρα στον τομέα του συστήματος παρακολούθησης σκαφών που υιοθετήθηκαν από το 2009 και μετά.

2.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- ΠΟΛΥΜΕΡΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Τα εξωτερικά θέματα της πολιτικής των αλιευτικών πόρων ρυθμίζονται από το ψήφισμα του Συμβουλίου της 3ης Νοεμβρίου 1976, γνωστό ως «Συμφωνίες της

⁶⁴ <http://ec.europa.eu/fisheries/>

Χάγης». ⁶⁵ Με αυτό το ψήφισμα το Συμβούλιο συμφωνούσε ότι από την 1^η Ιανουαρίου 1977 η εκμετάλλευση από αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών των πόρων που ευρίσκονται στην οικονομική ζώνη της Κοινότητας θα διέπεται από συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των ενδιαφερομένων χωρών. Συμφωνούσε επίσης για την ανάγκη να εξασφαλίζεται με τις αρμόζουσες κοινοτικές συμφωνίες, η απόκτηση δικαιωμάτων για τους αλιείς της Κοινότητας στα ύδατα τρίτων χωρών καθώς και η διατήρηση των υπάρχοντων δικαιωμάτων. Γι' αυτό το σκοπό ανέθετε στην Επιτροπή να αρχίσει διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες για τη σύναψη συμφωνιών – πλαισίων σχετικά με τους γενικούς όρους της πρόσβασης στους πόρους που βρίσκονται τόσο στις αλιευτικές ζώνες των χωρών αυτών όσο και στις αλιευτικές ζώνες των κρατών μελών της Κοινότητας στα ύδατα τρίτων χωρών καθώς και τη διατήρηση των υπάρχοντων δικαιωμάτων.

Αυτά σήμαιναν ότι στο τέλος του 1976 και ενώ η κοινότητα δεν είχε λύσει τα δικά της εσωτερικά προβλήματα , εμφανιζόταν σαν ένα ενιαίο παράκτιο κράτος και υποχρέωνε ιδίως τα τρίτα κράτη που ήθελαν να αποκτήσουν αλιευτικά δικαιώματα στις αλιευτικές ζώνες των κρατών μελών να συνάψουν συμφωνία με εκείνη.

Έτσι κάθε συμφωνία πλαίσιο την οποία διαπραγματευόταν η Επιτροπή στο όνομα της Κοινότητας περιείχε τη σιωπηρή αναγνώριση της δικαιοδοσίας της Κοινότητας επί της κοινοτικής ζώνης των 200 ν.μ., το δικαίωμα της να ορίζει τα ΤΑC σε αυτή τη ζώνη και την εξουσία της να εκχωρεί τα πλεονάσματα αυτών των ΤΑC σε τρίτες χώρες και τα πλεονάσματα των τρίτων χωρών στα κράτη μέλη της. Ως αποτέλεσμα αυτού, η ΕΕ (η τότε «Ευρωπαϊκή Κοινότητα») άρχισε να διαπραγματεύεται διμερείς αλιευτικές συμφωνίες με τις παράκτιες χώρες, οι περισσότερες εκ των οποίων ήταν αναπτυσσόμενες. Οι εν λόγω συμφωνίες ήταν αρχικά απλές συμφωνίες πρόσβασης, οι οποίες παρείχαν αλιευτικές δυνατότητες στον υπερπόντιο στόλο της ΕΕ και αποτελούσαν σημαντική πηγή προσόδων για αυτά τα αναπτυσσόμενα κράτη. Οι συμφωνίες ήταν εμπορικής φύσεως και σε γενικές γραμμές βασίζονταν στην αρχή «πληρώνω, αλιεύω και αποχωρώ». ⁶⁶

Οι βασικές παράμετροι βάσει των οποίων δραστηριοποιείται στις εξωτερικές σχέσεις η Ε.Κ. είναι οι εξής:

⁶⁵ Βλ. ΕΕ C105, 7-5-1981

⁶⁶ Βλ. Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Ειδική Έκθεση, 2015

- ανάπτυξη της φιλοσοφίας της εταιρικής σχέσης με τις αναπτυσσόμενες χώρες
- διασφάλιση άσκησης υπεύθυνης αλιείας
- διασφάλιση πρόσβασης για τον κοινοτικό στόλο στα πλεονάζοντα αποθέματα της ΑΟΖ τρίτων χωρών
- ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊκών εταιρειών και άλλων ιδιωτικών εταίρων σε αναπτυσσόμενες χώρες και στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης
 - συμβολή στη βελτίωση της παγκόσμιας διακυβέρνησης των σχετικών με την αλιεία θεμάτων και της αποτελεσματικής εφαρμογής του διεθνούς νομικού πλαισίου
- επενδύσεις στην ερευνητική ικανότητα των εταίρων χωρών και περιφερειών, ιδιαίτερα στις περιοχές εκείνες που η ΕΕ έχει συμφέροντα για την αιεφόρο διαχείριση των εναλίων πόρων^{67 68}

2.3.1 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΜΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

Στόχος αυτών των συμφωνιών είναι η ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας προκειμένου να εξασφαλισθεί η διατήρηση και η βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων της ανοικτής θάλασσας και των αλληλεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων. Ακόμη, σημαντική επιδίωξη είναι η αποτροπή της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης αλιείας. Η μορφή των περιφερειακών οργανώσεων αλιείας διαφέρει· ορισμένες συστάθηκαν υπό την αιγίδα του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) και άλλες είναι ανεξάρτητες· ορισμένες διαχειρίζονται βιολογικούς πόρους σε μια συγκεκριμένη ζώνη, ενώ άλλες εστιάζουν στα αποθέματα ενός είδους ή σε ομάδες ειδών. Ορισμένες αφορούν μόνο την ανοικτή θάλασσα ή αποκλειστικές οικονομικές ζώνες ή και τα δύο. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέρχεται σε διαπραγματεύσεις με τις ΠΟΑ, αναλαμβάνει διττή δράση: συμμετοχή στην οργάνωση (είτε ως συμβαλλόμενο μέρος είτε ως παρατηρητής) και θέσπιση κανονισμών οι οποίοι εντάσσουν στο κοινοτικό δίκαιο τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που έχουν εγκρίνει οι οργανώσεις. Γενικά, οι ΠΟΑ συγκροτούν

⁶⁷ Βλ. COM /2001/0135 τελικό, σελ. 28-29

⁶⁸ Βλ. Παπαστάμκος, Γ.: Ευρωπαϊκές εξωτερικές σχέσεις, (2000), σελ. 49 και επόμενες

επιτροπές επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών, τη δημοσίευση των πορισμάτων αυτών και τη διατύπωση συστάσεων για μέτρα διαχείρισης των αποθεμάτων. Οι εν λόγω προτάσεις μπορούν να παραμείνουν συστάσεις ή να καταστούν υποχρεωτικές, εάν δεν διατυπωθούν αντιρρήσεις εντός καθορισμένης προθεσμίας. Γενικά, ενεργούν με τους ακόλουθους τρόπους

- απαγορεύουν ή ρυθμίζουν τη χρήση αλιευτικών εργαλείων.
- Καθορίζουν απαγορευμένες ζώνες ή περιόδους
- Περιορίζουν τις ποσότητες των αλιευμάτων με δύο μεθόδους: συνολική ποσόστωση ή εθνικές ποσοστώσεις

Οι ΠΟΑ δραστηριοποιούνται επίσης ιδιαίτερα στη θέσπιση μέτρων για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, όπως η έγκριση συστημάτων κοινής επιθεώρησης στην Επιτροπή Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού (NEAFC)⁶⁹, την Οργάνωση Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού (NAFO)⁷⁰ και την Επιτροπή για τη Διατήρηση της Θαλάσσιας Χλωρίδας και Πανίδας της Ανταρκτικής (CCMMLR). Η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος στους ακόλουθους διεθνείς οργανισμούς: NAFO, NEAFC, NASCO (Οργανισμός για τη Διατήρηση του Σολωμού του Βόρειου Ατλαντικού), ICCAT (Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση των Θυννοειδών του Ατλαντικού), CECAF (Επιτροπή Αλιείας του Κεντροανατολικού Ατλαντικού), WECAFC (Επιτροπή Αλιείας Κεντροδυτικού Ατλαντικού), SEAFO (Οργάνωση Αλιείας Νοτιοανατολικού Ατλαντικού), IOTC (Επιτροπή Διαχείρισης της Αλιείας Τόνου του Ινδικού Ωκεανού), GFCM (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο), WCPFC (Επιτροπή για τη Διατήρηση και Διαχείριση των Αποθεμάτων Άκρως Μεταναστευτικών Ιχθύων στον Δυτικό και Κεντρικό Ειρηνικό Ωκεανό) και CCAMLR (Επιτροπή για τη Διατήρηση της Θαλάσσιας Πανίδας και Χλωρίδας της Ανταρκτικής). Στις συμβάσεις που συνάπτουν μεμονωμένα κράτη μέλη, η ΕΕ έχει απλώς καθεστώς παρατηρητή. Η κοινότητα έχει υπογράψει τη συμφωνία για την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης των

⁶⁹ Απόφαση 81/608

⁷⁰ Βλ. Κανονισμός 3179/78

Η.Ε. για το δίκαιο της θάλασσας που αφορά την εκμετάλλευση του θαλάσσιου βυθού⁷¹.

Η Κοινότητα επηρέασε επίσης τη συμφωνία που συνάφθηκε τον Αύγουστο του 1995 στο πλαίσιο της ίδιας Σύμβασης για τα αλληλεπικαλυπτόμενα αποθέματα και για αλιευτικά είδη όπως ο ξιφίας και ο τόνος⁷². Προσχώρησε ακόμη στη συμφωνία του FAO με βάση την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύτηκαν να επιτηρούν τις αλιευτικές δραστηριότητες στην ανοικτή θάλασσα των πλοίων που φέρουν τη σημαία τους σε ότι αφορά τα διεθνή μέτρα διατήρησης και διαχείρισης.⁷³

Μετά από επεισόδια μεταξύ των Καναδικών Αρχών και Ισπανικών αλιευτικών σκαφών, συνάφθηκε συμφωνία μεταξύ της Κοινότητας και του Καναδά στο πλαίσιο της Σύμβασης NAFO για την κατανομή του TAC του Χάλιμπατ της Γροιλανδίας και για τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων σε αυτή τη ζώνη.⁷⁴ Για την επίτευξη του τελευταίου στόχου το Συμβούλιο θέσπισε διάφορα μέτρα όπως :

- Την κατάρτιση πιλοτικού προγράμματος επιτήρησης των αλιευτικών σκαφών της Κοινότητας που δρουν στη ζώνη NAFO
- Την κατάρτιση πιλοτικού σχεδίου παρακολούθησης σε αυτή τη ζώνη
- Τον καθορισμό λεπτομερειών εφαρμογής του προγράμματος διεθνούς κοινής επιθεώρησης και τον καθορισμό μέτρων διατήρησης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων στη ζώνη NAFO.⁷⁵ Ο προϋπολογισμός του 2013 για τις ΠΟΑ ανήλθε σε 9,5 εκατομμύρια ευρώ.

2.3.2 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Για τη δημιουργία έννομης τάξης στις θάλασσες και τους ωκεανούς και την προαγωγή της χρήσης τους για ειρηνικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται διεθνείς και άλλες

⁷¹ Βλ. ΕΕ L 215, 20-8-1994

⁷² Βλ. ΕΕ c 367, 5-12-1996

⁷³ Βλ. ΕΕ L 177, 16-7-1996

⁷⁴ Βλ. ΕΕ L 317, 30-12-1995

⁷⁵ Βλ. Πράσινη Βίβλο, Έκθεση για την εφαρμογή του κοινοτικού συστήματος για την αλιεία και την

υδατοκαλλιέργεια κατά την περίοδο 1993-2000, σελ. 24

συμφωνίες προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων, η διατήρηση των έμβιων όντων και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος της UNCLOS και έχει επίσης συνεργασθεί για την ανάπτυξη άλλων μέσων, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της UNCLOS, στα οποία συμπεριλαμβάνονται:

- η συμφωνία του FAO για την προαγωγή της συμμόρφωσης προς διεθνή μέτρα διατήρησης και διαχείρισης από αλιευτικά σκάφη στην ανοικτή θάλασσα (1993).⁷⁶
- ο κώδικας συμπεριφοράς του FAO για μια υπεύθυνη αλιεία (1995).
- η συμφωνία του FAO της Νέας Υόρκης για τα αλληλεπικαλυπτόμενα και για τα άκρως μεταναστευτικά αποθέματα ιχθύων όπως ο τόνος και ο ξιφίας⁷⁷

Το 2013, ο προϋπολογισμός για τα όργανα που συστάθηκαν στο πλαίσιο της UNCLOS ανήλθε στα 200 000 ευρώ.

2.3.3 ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

A. Συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης

⁷⁶ Βλ. Συμφωνία και Απόφαση 96/428

⁷⁷Βλ. Συμφωνία και Απόφαση 98/414

Πολλές συμφωνίες αλιείας έχουν υπογραφεί μεταξύ της Κοινότητας και χωρών που διαθέτουν πλούσια ύδατα, όπως η Μαδαγασκάρη, η Αγκόλα, η Μαυριτανία, το Μαρόκο, η Μοζαμβίκη, οι Σεϋχέλλες και η Σενεγάλη. Αυτές οι συμφωνίες και οι περιοδικές ανανεώσεις τους διαπραγματεύονται από την Επιτροπή και συνάπτονται μετά από απόφαση του Συμβουλίου. Με αυτές καθορίζονται τα αλιευτικά δικαιώματα της Κοινότητας καθώς και οι οικονομικές αποζημιώσεις που πρέπει να καταβάλλονται στο ενδιαφερόμενο κράτος.⁷⁸

Συμπεριλαμβάνεται τεχνική και οικονομική βοήθεια στις χώρες αυτές ώστε να αναπτύξουν μια βιώσιμη εθνική αλιευτική βιομηχανία σε αντάλλαγμα αλιευτικών δικαιωμάτων. Οι ΣΑΣ έχουν επίσης ως στόχο να ενισχύσουν τη συνοχή με άλλες πολιτικές, όπως η αναπτυξιακή συνεργασία, το περιβάλλον, το εμπόριο και η υγεία. Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί πως στόχος τους είναι επιπλέον η εξασφάλιση της ορθολογικής και βιώσιμης εκμετάλλευσης των ζώντων θαλάσσιων πόρων των χωρών-εταίρων (εισαγωγή της έννοιας του πλεονάσματος προερχόμενης από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας⁷⁹

Όλες οι ΣΑΣ αποτελούνται από μια αλιευτική συμφωνία και ένα πρωτόκολλο (το οποίο π.χ. καθορίζει τους όρους της συμφωνίας) Η χρηματοδότηση στηρίζεται σε ένα εφάπαξ ποσό που καταβάλλει η ΕΕ και στα τέλη που καταβάλλουν οι πλοιοκτήτες. Η χρηματοδοτική συνεισφορά που παρέχει η ΕΕ δεν αποτελεί απλώς μια πληρωμή για την εξασφάλιση δικαιωμάτων πρόσβασης αλλά αποτελεί αμοιβαίο συμφέρον και των δύο μερών.

Οι προαναφερθείσες συνεισφορές καλύπτουν κυρίως δαπάνες οι οποίες συνδέονται με έξοδα διαχείρισης, επιστημονική αξιολόγηση των ιχθυαποθεμάτων, διαχείριση της αλιείας, έλεγχο και παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και δαπάνες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση μιας βιώσιμης αλιευτικής πολιτικής. Το 1996 είκοσι έξι αλιευτικές συμφωνίες κάλυπταν περίπου το 25% των κοινοτικών αναγκών και ήταν πολύ σημαντικές για τον τομέα αλιείας εξασφαλίζοντας θέσεις εργασίας τόσο στην Ε.Ε. όσο και στους εταίρους.⁸⁰

⁷⁸Βλ. ΕΕ L150, 17-6-1999 και ΕΕ L 307, 2-12-1999

⁷⁹Βλ. Το άρθρο 62, παράγραφος 2 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) αναφέρεται σε αυτό το πλεόνασμα ως το μερίδιο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων το οποίο ένα παράκτιο κράτος δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να εκμεταλλευτεί το ίδιο.

⁸⁰ Βλ. COM (96), 30-12-1989 και ΕΕ L 12, 19-1-1998

Οι μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις τις οποίες παραχώρησε η ΕΕ στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Κοτονού στις χώρες ΑΚΕ (με την εξουσιοδότηση του ΠΟΕ) έληξαν στα τέλη του 2007. Ένα νέο καθεστώς, οι λεγόμενες Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ), οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στις εμπορικές πτυχές (π.χ. κανόνες προέλευσης, πρόσβαση στην αγορά και υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά πρότυπα), τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2008. Οι συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την αλιεία τόνου (Πράσινο Ακρωτήριο, Κομόρες, Ακτή Ελεφαντοστού, Γκαμπόν, Κιριμπάτι, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Μοζαμβίκη, Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, Σεϋχέλλες και Νήσοι Σολομώντος). Άλλες ισχύουσες συμφωνίες μεικτής αλιείας έχουν συναφθεί με τη Γροιλανδία, το Μαρόκο και τη Μαυριτανία. Η διάρκεια ισχύος των πρωτοκόλλων ποικίλλει από χώρα σε χώρα και κυμαίνεται μεταξύ 2 και 6 ετών. Εξακολουθούν να ισχύουν συμφωνίες με άλλες χώρες παρά το γεγονός ότι έχουν διακόψει την εφαρμογή των πρωτοκόλλων τους για διάφορους λόγους ή δεν διαθέτουν πρωτόκολλα (Ισημερινή Γουινέα)

Η μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής το 2014 εισήγαγε την έννοια των συμφωνιών σύμπραξης βιώσιμης αλιείας (ΣΣΒΑ). Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στη βελτίωση ορισμένων πτυχών των ΣΑΣ, όπως η ποσότητα των διαθέσιμων πληροφοριακών στοιχείων βάσει των οποίων καθορίζεται το διαθέσιμο πλεόνασμα στην ΑΟΖ των χωρών-εταίρων, η προώθηση της βιώσιμης αλιείας στα ύδατα των χωρών-εταίρων μέσω της τακτικής παρακολούθησης της τομεακής στήριξης της ΕΕ και η προσθήκη ρήτρας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κύριος στόχος των ΣΣΒΑ είναι ο καθορισμός πλαισίου για τη νομική, περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική διακυβέρνηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων που ασκούνται από τα αλιευτικά σκάφη της Ένωσης στα ύδατα τρίτων χωρών, για τις οποίες πρέπει να ισχύουν κανόνες παρόμοιοι με αυτούς που εφαρμόζονται όσον αφορά τα σκάφη της Ένωσης που αλιεύουν στα ύδατα της.

2.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Οι απλές συμφωνίες πρόσβασης έγιναν αντικείμενο επικρίσεων, ιδίως όσον αφορά τον αντίκτυπό τους στα αποθέματα που υφίστανται υπερεκμετάλλευση, την έλλειψη διαφάνειας, την απουσία επιβολής και συμμόρφωσης με τους κανονισμούς, την εκμετάλλευση της περιορισμένης ικανότητας διαπραγμάτευσης και επιβολής εκ μέρους των παράκτιων χωρών, καθώς και για το γεγονός ότι δεν συνιστούν κατάλληλα μέσα για την εφαρμογή της αναπτυξιακής συνεργασίας στον αλιευτικό τομέα. Ως απάντηση σε αυτές τις επικρίσεις, η μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής που πραγματοποιήθηκε το 2002 εισήγαγε τις συμφωνίες αλιευτικής σύμπραξης. Η βασική αρχή βιωσιμότητας που διέπει τις ΣΑΣ επιτάσσει οι αλιευτικές δυνατότητες που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο των πρωτοκόλλων (ποσότητες και αριθμοί αδειών) να επιτρέπουν στα σκάφη της ΕΕ να αλιεύουν μόνο τους πλεονάζοντες πόρους. Με τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι η έννοια του πλεονάσματος είναι εξαιρετικά δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη. Το άρθρο 61 της UNCLOS ορίζει ότι αρμόδια για τον καθορισμό του πλεονάσματος, λαμβάνοντας υπόψη τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα, είναι η χώρα-εταίρος. Εντούτοις, με τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι οι χώρες-εταίροι δεν έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν το πλεόνασμα. Αυτό ισχύει κυρίως για τις μικτές συμφωνίες (π.χ. Μαυριτανία) ή τους ευρέως διάσπαρτους αλιευτικούς πόρους, όπως τα μικρά πελαγικά ή τα άκρως μεταναστευτικά είδη, λόγω της δυσκολίας καθορισμού πλεονάσματος στην ΑΟΖ συγκεκριμένης παράκτιας χώρας, ιδίως όταν δεν υπάρχει σύστημα αλιευτικών ποσοστώσεων σε περιφερειακό επίπεδο.⁸¹ Επιπλέον, τα στοιχεία σχετικά με την αλιευτική προσπάθεια των εθνικών ή άλλων ξένων αλιευτικών στόλων στους οποίους έχει επίσης χορηγηθεί δικαίωμα πρόσβασης από τις χώρες-εταίρους⁸² δεν είναι πάντοτε αξιόπιστα. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά δύσκολο για την Επιτροπή να υπολογίσει το μερίδιο της συνολικής αλιευτικής προσπάθειας που αντιστοιχεί στον στόλο της ΕΕ και, κατ' επέκταση, τα όρια των αλιευμάτων για τον στόλο της ΕΕ. Επιπλέον, με τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι στις αξιολογήσεις δεν εκτιμάται επαρκώς ο βαθμός κατά τον οποίον οι ΣΑΣ εκπληρώνουν όλους τους

⁸¹ Βλ. ψήφισμα 14/02 της ΙΟΤC προβλέπει την εισαγωγή συστήματος ποσοστώσεων σε περιφερειακό επίπεδο

⁸² Βλ. ΙΟΤC εξέδωσε το ψήφισμα 14/05 σχετικά με αρχείο ξένων σκαφών τα οποία διαθέτουν άδεια αλιείας ειδών που υπάγονται στον έλεγχο της ΙΟΤC εντός της περιοχής αρμοδιότητάς της, καθώς και σχετικά με τις πληροφορίες που αφορούν τις συμφωνίες πρόσβασης

στόχους τους Κατά τη διάρκεια του ελέγχου του Συνεδρίου και κατόπιν εσωτερικού ελέγχου της διαδικασίας αξιολόγησης, η Επιτροπή ανέπτυξε νέα μεθοδολογία αξιολόγησης της προστιθέμενης αξίας, η οποία εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2015

Το συμπέρασμα που προέκυψε από τον έλεγχο είναι ότι, κατά κανόνα, η Επιτροπή διαχειρίζεται μεν ορθά τις ΣΑΣ, αλλά υπάρχουν ακόμη αρκετοί τομείς που χρήζουν βελτίωσης, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή. Η διαδικασία διαπραγμάτευσης μιας ΣΑΣ και των σχετικών πρωτοκόλλων της είναι συχνά περίπλοκη και χρονοβόρα, ωστόσο η Επιτροπή χειρίστηκε αποτελεσματικά τις δυσκολίες αυτές και, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, κατάφερε να αποφύγει τη διακοπή των αλιευτικών δραστηριοτήτων του στόλου της ΕΕ. Εντούτοις, με τον έλεγχο διαπιστώθηκαν ορισμένες αδυναμίες στον τρόπο με τον οποίον η Επιτροπή χειρίστηκε τη διαδικασία διαπραγμάτευσης. Από τον έλεγχο συνήχθη επίσης ότι η διαχείριση της εφαρμογής των προϋποθέσεων πρόσβασης και των συνιστωσών της τομεακής στήριξης δεν ήταν αρκούντως αυστηρή. Η διαδικασία αδειοδότησης είναι χρονοβόρα και δυσκίνητη και οι καθυστερήσεις μπορούν να περιπλέξουν ή να μειώσουν τις αλιευτικές δραστηριότητες του στόλου. Παρά την πρόσφατη ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους της Επιτροπής, η διαχείριση των δεδομένων για τα αλιεύματα παρουσιάζει αδυναμίες, λόγω έλλειψης αξιόπιστων, συνεπών και πλήρων στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΩΝ ΑΛΙΕΥΣΗΣ (QUOTAS) ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ (TACs)

3.1 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΩΝ ΑΛΙΕΥΣΗΣ^{83 84}

⁸³ Βλ. Κρακωστανόγλου, Β.: οπ.π. σελ. 323-353, 353 – 380, 418 - 437

⁸⁴ Βλ. Σκουντή Β.: Σχήματα και μηχανισμοί της πρόσβασης στους αλιευτικούς χώρους (2001), μελέτη εκπονηθείσα στο ΜΠΣ « Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση» τμ. Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου σελ.33-42

Όπως ήδη αναφέρθηκε η πολιτική διατήρησης των αλιευτικών αποθεμάτων αποσκοπεί στη μέγιστη προστασία των αποθεμάτων που υφίστανται υπεραλίευση και περιλαμβάνει μέτρα για την προστασία των ιχθύων..

Η προστασία τους επιτυγχάνεται με διάφορα τεχνικά μέτρα όπως οι διαστάσεις του ματιού των διχτύων, το ελάχιστο μέγεθος ή βάρος των ιχθύων. Επίσης καθορίζονται όρια για διάφορες περιόδους αλιείας ή περιοχών όπου απαγορεύεται η αλίευση ορισμένων ειδών καθώς επίσης και περιορισμοί σχετικά με τον εξοπλισμό και τα σκάφη αλιείας. Η διαχείριση ποσοστών εκμετάλλευσης βασίζεται στην έννοια του συνόλου επιτρεπόμενων αλιευμάτων (Totally Allowed Catches, συντ. TACS) για κάθε απόθεμα δηλαδή για το σύνολο των ειδών μιας συγκεκριμένης περιοχής. Τα TAC καθορίζονται ετησίως και διαιρούνται σε εθνικές ποσοστώσεις. Όταν εξαντληθεί ένα TAC ή μια ποσόστωση η αλίευση πρέπει να σταματήσει. Η πολιτική αυτή έχει εγκριθεί και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αρχικά βάση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής αποτέλεσαν οι κανονισμοί 170-172/83⁸⁵ οι οποίοι προέβλεπαν ποσότητες που επιτρέπονταν να αλιεύονται, όροι και προϋποθέσεις αλιείας κλπ.

Σήμερα τη νομική βάση της Κ.Α.Π. αποτελεί ο καν. 3760/92⁸⁶ για την εισαγωγή μιας κοινής αλιευτικής πολιτικής. Βασικό μέλημα του Κανονισμού είναι η λήψη μέτρων για τη διαφύλαξη ικανών αποθεμάτων αλιεύματος με ορισμό ανώτατων ορίων ποσοστώσεων, έλεγχος της αλιείας με ένα πολύπλοκο σύστημα ενισχύσεων και λήψης διαρθρωτικών μέτρων κλπ.

Στην κατεύθυνση αυτή αναπτύχθηκαν τα Π.Π.Π. (Πολυετή Προγράμματα Προσανατολισμού) που καθιστούν δυνατή την προγραμματισμένη ανάπτυξη του αλιευτικού στόλου κάθε Κ-Μ, με σκοπό τη μείωση της αλιευτικής προσπάθειας (απόσυρση σκαφών, παραμονή για κάποιο χρόνο στα λιμάνια κλπ). Η επιλεκτικότερη άσκηση της αλιείας στηρίζεται σε ορισμένα βασικά τεχνικά μέτρα όπως:

- ελάχιστα μεγέθη των ματιών των διχτύων
- χρήση επιλεκτικών αλιευτικών εργαλείων
- απαγορευμένες περιοχές και εποχές
- ελάχιστα μεγέθη εκφορτώσεων για ψάρια και οστρακόδερμα

⁸⁵ Βλ. ΕΕ 1983 L 24/1

⁸⁶ Βλ. ΕΕ 1992 L 389/1

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ ωστόσο το 2002 έθεσε τέλος στα ΠΠΠ και στη συνέχεια θεσπίστηκε ένα απλούστερο σύστημα για τον περιορισμό της ικανότητας του αλιευτικού στόλου της ΕΕ. Το σύστημα αυτό παρείχε στα κράτη μέλη περισσότερες αρμοδιότητες για τη διαχείριση των στόλων τους.

3.2 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ

Όταν, για ένα είδος ή για συγγενή είδη, φαίνεται αναγκαίο να περιοριστεί ο όγκος των αλιευμάτων, καθορίζονται κάθε χρόνο τα **συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα (ΤΑC)** κατ' αποθέματα ή ομάδες αποθεμάτων, το διαθέσιμο μέρος για την ΕΕ, η κατανομή αυτού του μέρους μεταξύ των κρατών μελών, το σύνολο των αλιευμάτων που μπορεί να εκχωρηθούν σε τρίτα κράτη και οι ειδικές συνθήκες υπό τις οποίες πρέπει να γίνεται η αλίευση⁸⁷. Το ίδιο συμβαίνει με τον καθορισμό των τιμών προσανατολισμού των αλιευτικών προϊόντων⁸⁸. Η ετήσια κατανομή των ποσοστώσεων αλιείας μεταξύ των κρατών μελών είναι πρακτικά τόσο δύσκολη όσο και ο ετήσιος ορισμός των γεωργικών τιμών. Στη μια όπως και στην άλλη περίπτωση πρέπει να βρίσκεται μια περίπλοκη ποσοτική και ποιοτική σύνθεση για να ικανοποιούνται όλα τα κράτη μέλη. Είναι μία διαδικασία η οποία προκαλεί αντιπαραθέσεις (Cox, 2009) και θεωρείται ως ένα από τα κύρια εμπόδια άσκησης αποτελεσματικής διαχείρισης των αλιευτικών αποθεμάτων (Guyader & Thebaud, 2001).

Τόσο ο **ετήσιος ορισμός των ΤΑC** όσο και η κατανομή τους μεταξύ των κρατών μελών βασίζονται, βέβαια, σε ορισμένα κριτήρια. Ο ορισμός των ΤΑC λαμβάνει υπόψη όχι μόνον τις επιστημονικές γνωματεύσεις για την αναγκαία προστασία των τόπων αλίευσης και των αλιευτικών αποθεμάτων, αλλά επίσης και τα συμφέροντα των καταναλωτών και των αλιέων της Ένωσης. Λέχθηκε παραπάνω ότι, συχνά, αυτά τα τελευταία συμφέροντα μετρούν περισσότερο από τις επιστημονικές γνωμοδοτήσεις. Πάντως, ο ετήσιος ορισμός των ΤΑC λαμβάνει υπόψη επίσης τις

⁸⁷ Βλ. Κανονισμό 43/2014, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/104

⁸⁸ Βλ. Κανονισμός 104/2000, τροπ. τελευταία από κανονισμό 1220/2012

συμφωνίες της ΕΕ με τρίτα κράτη, όπως η Νορβηγία, η Σουηδία και ο Καναδάς. Η κατανομή των ΤΑC μεταξύ των κρατών μελών (ποσοστώσεις αλιείας) λαμβάνει υπόψη, από την πλευρά της, τις παραδοσιακές δραστηριότητες αλιείας, την ενδεχόμενη απώλεια των δυνατοτήτων αλίευσης στα ύδατα τρίτων χωρών και τις ειδικές ανάγκες περιοχών οι οποίες εξαρτώνται ιδιαίτερα από την αλιεία και από συναφείς βιομηχανίες. Η συνήθης πρακτική μέχρι σήμερα είναι ο καθορισμός των ποσοστώσεων στις ΠΟΔΑ να γίνεται με βάση τις ποσότητες που ιστορικά αλιεύονται από τα κράτη κατά τα παρελθόντα έτη και το οποίο χαρακτηρίζεται ως το πιο εύκολα ποσοτικοποιημένο μέτρο (Cox, 2009)

Για να βελτιώνονται οι όροι εκμετάλλευσης των πόρων, ένα γενικό ευρωπαϊκό σύστημα ρυθμίζει τις **άδειες αλιείας** ευρωπαϊκών αλιευτικών σκαφών εκτός των υδάτων της ΕΕ και την πρόσβαση σκαφών τρίτων χωρών στα ύδατα της ΕΕ, πρόσβαση ευθυγραμμισμένη, κατά το δυνατόν, με τους κανόνες που ισχύουν για τα ευρωπαϊκά αλιευτικά σκάφη⁸⁹

Ειδικές άδειες αλιείας χορηγούνται υπό ορισμένες προϋποθέσεις για ευρωπαϊκά σκάφη και για σκάφη υπό σημαία τρίτης χώρας που αλιεύουν στην ευρωπαϊκή αλιευτική ζώνη.

Η πολιτική διαχείρισης των πόρων που βασιζόταν παραδοσιακά στον ποσοτικό περιορισμό των αλιευμάτων συμπληρώθηκε το 1995 με τη δημιουργία καθεστώτος διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας. Με τον σχετικό κανονισμό ορίζονται τα κριτήρια και οι διαδικασίες για τον έλεγχο του δυναμικού των στόλων και των αλιευμάτων στα κοινοτικά ύδατα του Ατλαντικού ενώ παράλληλα στοχεύει στη χωρική κατανομή της αλιευτικής προσπάθειας με απώτερο σκοπό την τήρηση ισορροπιών μεταξύ διαφόρων ζωνών.⁹⁰

Με αυτή τη βάση ένας άλλος κανονισμός θεσπίζει ένα καθεστώς διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας σε ορισμένες ζώνες του Ατλαντικού, καθορίζοντας για κάθε κράτος μέλος και για κάθε τόπο αλιείας το μέγιστο επίπεδο της αλιευτικής προσπάθειας που ορίζεται σχετικά με το δυναμικό του στόλου και τις δραστηριότητες σε μέρες εξόδου.⁹¹

⁸⁹ Βλ. Κανονισμός 1006/2008 και κανονισμός 201/2010

⁹⁰ Βλ. ΕΕ L 71, 31-3-1995

⁹¹ Βλ. ΕΕ I 199, 24-8-1995

Ταυτόχρονα σχέδια προβλέπονται για τη διαχείριση των αποθεμάτων της Ευρωπαϊκής χωματίδας και γλώσσας στη Βόρεια Θάλασσα ⁹² καθώς και κανόνες αλιείας που αφορούν τα δυτικά ύδατα.⁹³

Το εν λόγω καθεστώς τείνει να εξασφαλίσει τη μη αύξηση των συνολικών προσπαθειών αλιείας, την πλήρη εκμετάλλευση των συνολικών προσπαθειών αλιείας από κάθε κράτος μέλος, το σεβασμό της αρχής της σταθερότητας και τη διατήρηση των πόρων σε ορισμένες ευαίσθητες ζώνες. Για την προστασία των θαλάσσιων βιολογικών πόρων ορίζονται τεχνικά μέτρα διατήρησης ⁹⁴μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα δίχτυα, τα δευτερεύοντα αλιεύματα, τα επιτρεπόμενα μεγέθη των ψαριών και τους περιορισμούς αλίευσης σε ορισμένες ζώνες ή περιόδους ή ακόμη με ορισμένα μηχανικά μέσα.⁹⁵

Απαγορεύεται να φέρονται επί του σκάφους δίχτυα των οποίων το πλέγμα είναι μικρότερο από το προβλεπόμενο, επίσης απαγορεύονται τα παρασυρόμενα δίχτυα, η αλιεία με εκρηκτικές ύλες, τα κυκλωτικά δίχτυα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο για την αλίευση συγκεκριμένων ειδών κ.λπ..

3.3 ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΑ ΑΛΙΕΥΜΑΤΑ (TACs) ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΙΣ (QUOTAS)

Το πρώτο συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας διεξήχθη το 1958 (First United Nations Conference on the Law of the Sea, (UNCLOS)). Το τρίτο συνέδριο ξεκίνησε το 1973, οι εργασίες του ολοκληρώθηκαν μετά από εννιά χρόνια, το 1982, όταν 117 κράτη υπέγραψαν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ, United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)).

⁹² Βλ. Κανονισμός 676/2007 του Συμβουλίου

⁹³ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1954/2003

⁹⁴ Βλ. Καν. 850/98 ΕΕ L 125, 27-4-1998 και Καν. 308/1999, ΕΕ L38, 12-2-1999

⁹⁵ Βλ. ΕΕ L132, 23-05-1997 και ΕΕ L171, 31-12-1997

Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, που ανέλαβε το τεράστιο έργο της αναθεώρησης του δικαίου, αποτέλεσε την μεγαλύτερη, από άποψη συμμετοχής, την μακρύτερη χρονικά και την ακριβότερη διεθνή διάσκεψη στην ιστορία της ανθρωπότητας. (Άρχισε τις εργασίες της τον Δεκέμβριο του 1973 και τελείωσε τον Απρίλιο του 1982, ύστερα από 11 Συνόδους, που έγιναν στη Νέα Υόρκη, τη Γενεύη και το Καράκας. Έλαβαν μέρος περισσότερα από 160 κράτη και οντότητες (ενώ στην Πρώτη Συνδιάσκεψη του 1958, στη Γενεύη, είχαν λάβει μέρος μόνο 86). Η διαπραγμάτευση της νέας Σύμβασης που προέκυψε (του Montego Bay) υπήρξε μοναδική στα χρονικά των διεθνών σχέσεων: χωρίς προκαταρκτικό σχέδιο, 160 κράτη, με σαφώς αντίθετες θέσεις και συμφέροντα, κατόρθωσαν τελικά να συμφωνήσουν πάνω σ ένα κείμενο που θα είναι καθοριστικό για το μέλλον της ανθρωπότητας.

Η διαχείριση ωστόσο αποθεμάτων ελεύθερα προσβάσιμων σε περισσότερα από ένα κράτη, των κοινών δηλαδή αλιευτικών αποθεμάτων, ήταν ένα από τα ζητήματα τα οποία δεν διευθετήθηκαν επαρκώς με την υιοθέτηση της ΣΔΘ

Στο άρθρο 61 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας με θέμα «Διατήρηση των βιολογικών πόρων», ορίζεται ότι το παράκτιο κράτος καθορίζει την επιτρεπτή ποσότητα αλιεύματος όσον αφορά στους βιολογικούς πόρους στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη.>>

Το παράκτιο κράτος λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον αξιόπιστα δεδομένα που έχει στη διάθεση του, λαμβάνει κατάλληλα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης για να αποφευχθεί κάθε κίνδυνος μείωσης των βιολογικών του πόρων στην αποκλειστική του οικονομική ζώνη από υπερεκμετάλλευση. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να ανταλλάσσονται σε τακτά χρονικά διαστήματα μέσω των αρμοδίων, υποπεριφερειακών, περιφερειακών ή παγκοσμίων διεθνών οργανισμών και όταν αυτό είναι απαραίτητο με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων Κρατών ειδικά εκείνων των οποίων οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να αλιεύουν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι βασική πτυχή της αλιευτικής διαχείρισης είναι η εκτίμηση της κατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων. Με τη διαδικασία που ορίζεται στο συγκεκριμένο άρθρο καθίσταται εφικτός ο καθορισμός της μέγιστης αιφόρου απόδοσης στην αλιεία προφυλάσσοντας τους αλιείς από την υπερεκμετάλλευση των

αλιευτικών πόρων και συνακόλουθα την εξαφάνιση των αλιευμάτων.(Ασωνίτης,1992)

Τα TACs καθορίζονται για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο, συνήθως για ένα έτος, είτε σε επίπεδο εθνικό είτε σε διεθνικό (μέσω των Περιφερειακών Οργανώσεων Αλιείας –ΠΟΑ- ή υπερεθνικών οργανισμών όπως η Ε.Ε.) και αφορούν συγκεκριμένες περιοχές (π.χ. Μεσόγειος κ.λπ) ή υποδιαιρέσεις μίας περιοχής, αφορούν είτε ένα αλίευμα είτε ομάδα αλιευμάτων. Λέγοντας ποσόστωση αναφερόμαστε στην ποσότητα των TACs που επιμερίζεται σε μία αλιευτική μονάδα (π.χ. κράτος) και αποτελεί ουσιαστικά τα δικαιώματα αλιείας ενός κράτους σε μία συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή και για συγκεκριμένα αλιεύματα. Ακολουθώντας το κάθε κράτος το πώς θα κατανείμει αυτό το δικαίωμα στους αλιείς του είναι δικό του θέμα. Η κατανομή μπορεί να σχετίζεται με τη χορήγηση ειδικών αδειών αλιείας, διανομή ποσοστώσεων σε αλιευτικά σκάφη και συλλόγους, ποσόστωση εκφρασμένη σε κιλά ή σε ποσοστά κ.λπ. Θα πρέπει όμως τα μέτρα αυτά να συνδυάζονται με άλλες ευρύτερες πολιτικές όπως π.χ. οι υποδυνάμεις των σκαφών, γιατί επειδή οι ποσότητες αλίευσης είναι συγκεκριμένες ενδέχεται οι αλιείς να εντατικοποιήσουν την αλιεία προτού εξαντληθούν τα TACs αποκομίζοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερα κέρδη.

Ο Munro (1985) ήταν από τους πρώτους που επισήμανε ότι το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να αποτελέσει μια ενδεχόμενη απειλή για τη διατήρηση της ΣΔΘ. Η μη ικανοποιητική διαχείριση των κοινών αλιευτικών αποθεμάτων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 επιβεβαίωσε το κενό στην αντιμετώπιση αυτού του θέματος. Τα Ηνωμένα Έθνη ανέλαβαν την πρωτοβουλία διοργάνωσης τη διετία 1993-1995 του Συνεδρίου για τα Άκρως Μεταναστευτικά Είδη (Juda, 2001). Αποτέλεσμα των εργασιών του Συνεδρίου ήταν η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα (UN Fish Stocks Agreement). Σύμφωνα με τη Συμφωνία, η διαχείριση των κοινών αλιευτικών αποθεμάτων περνάει στον έλεγχο των Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας (ΠΟΔΑ, Regional Fisheries Management Organizations(Munro,2001). Η εκμετάλλευση των κοινών αλιευτικών αποθεμάτων είναι δυνατή για ένα κράτος μόνο μέσα από τη συμμετοχή του στην αντίστοιχη ΠΟΔΑ ή με αποδοχή από το κράτος των περιορισμών που θέτει η ΠΟΔΑ. Γίνεται φανερό ότι με τη Συμφωνία αυτή τα Ηνωμένα Έθνη επιδίωκαν τα καταστήσουν κατά κάποιο τρόπο υποχρεωτική τη συνεργασία των κρατών μεταξύ τους (McDorman, 2005). Οι

ΠΟΔΑ ελέγχουν τη μεγαλύτερη παγκόσμια επιφάνεια καθώς το 60% των ωκεανών βρίσκονται πέρα από τα όρια των ΑΟΖ. Η αναβάθμιση του ρόλου των ΠΟΔΑ μέσα από τη Συμφωνία του 1995 και ο έλεγχος των ωκεανών στη ουσία καταργούν αυτό που για αιώνες θεωρούνταν ως δεδομένο, την ελευθερία των θαλασσών (Cullis-Suzuki&Pauly, 2010).

3.4.ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΠΟΣΟΣΤΩΣΗΣ

Η εφαρμογή των ατομικών μεταβιβάσιμων ποσοτώσεων αποτελούν ένα από τα βασικότερα μέτρα όσον αφορά την αλιευτική δραστηριότητα. Αποτελεί ένα σύστημα κατανομής ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων αλιείας βασισμένο στην αγορά.

Συγκεκριμένα συνιστούν δικαίωμα πρόσβασης στους αλιευτικούς πόρους μέσω του οποίου κατανέμεται συγκεκριμένο ποσοστό ή ποσότητα ιχθυαποθέματος στον κάτοχο του. Δύναται να έχει μια συγκεκριμένη αξία βάσει της οποίας ο κάτοχος της ΑΜΠ μπορεί να σχεδιάσει την εκμετάλλευση του ιχθυαποθέματος του. Με τον τρόπο αυτό ο αλιέας διαθέτει κίνητρο για την επιλογή αποτελεσματικότερων συνδυασμών των εισροών στην αλιεία και τον προγραμματισμό της αλιευτικής δραστηριότητας ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή απόδοση.(Tietenberg,1997)

Σύμφωνα με το σύστημα των ΑΜΠ τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα αλιείας δίνονται στους αλιείς. Μία ατομική ποσόστωση μπορεί να συνιστά ένα ποσοστό ή μία συγκεκριμένη ποσότητα των συνολικά επιτρεπόμενων αλιευμάτων κι αυτό μπορεί να πωληθεί, μισθωθεί, αγοραστεί ή μεταβιβαστεί με άλλο τρόπο.

Οι όροι που συνδέονται με την ποσόστωση καθώς και η ίδια η ποσόστωση μπορεί να ανακληθούν, εφόσον δεν υπάρχει συμμόρφωση με τους κανονισμούς αλιείας.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό όσον αφορά την δυναμικότητα των αλιευτικών σκαφών των ΑΜΠ είναι το γεγονός πως περιορίζεται το κίνητρο της εντατικοποίησης της αλιευτικής προσπάθειας καθώς διασφαλίζεται η αλιεία συγκεκριμένης ποσότητας.

Για να καταστούν αποτελεσματικές οι ΑΜΠ απαραίτητες προϋποθέσεις είναι να:

- δίνουν στον κάτοχο τους το δικαίωμα να αλιεύσει μία συγκεκριμένη ποσότητα αλιευμάτων συγκεκριμένου είδους

- η συνολική ποσότητα αλιευμάτων που επιτρέπεται να αλιευθεί βάσει των χορηγούμενων ΑΜΠ πρέπει να ισούται με την οικονομικά αποτελεσματική ποσότητα αλιευμάτων της θαλάσσιας περιοχής στην οποία ασκείται αλιεία και
- οι ποσοστώσεις πρέπει να είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμες μεταξύ των δικαιούχων αλιέων.(Μούσης ,2001)

Τα τρία αυτά χαρακτηριστικά διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην επίτευξη οικονομικά αποτελεσματικής κατανομής του φυσικού πόρου. Απαραίτητη διευκρίνιση είναι πως για να πετύχουμε και να διατηρήσουμε μία οικονομικά αποτελεσματική κατανομή του πόρου είναι αναγκαίο να τίθενται περιορισμοί στην ίδια την αλιευμένη ποσότητα.

Επιπλέον η δυνατότητα μεταβίβασης των ατομικών ποσοστώσεων προωθεί και την τεχνολογική πρόοδο. Η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για μείωση κόστους μπορεί να αυξήσει τα κέρδη που τους επιτρέπει να πραγματοποιήσει η ποσοστώση τους και να επιδιώξουν να αγοράσουν πρόσθετες ποσοστώσεις από άλλους αλιείς που δεν έχουν υιοθετήσει νέες τεχνολογίες. Με αυτό τον τρόπο το φορολογικό σύστημα και οι ΑΜΠ ενθαρρύνουν την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.(Tietenberg,1997).Όταν ισχύει ένα σύστημα ποσοστώσεων η κατανομή της προσόδου εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο κατανεμήθηκαν οι ποσοστώσεις αρχικά.

Η πρώτη δυνατότητα είναι η εκχώρηση των ποσοστώσεων με πλειοδοτικό διαγωνισμό. Στην περίπτωση αυτή όμως το κράτος θα ιδιοποιούνταν όλη τη πρόσοδο με συνέπεια το αποτέλεσμα να είναι το ίδιο με την επιβολή των φόρων. Μία εναλλακτική προσέγγιση θα ήταν η χορήγηση ποσοστώσεων στους αλιείς στη βάση των αλιευμένων ποσοτήτων που επετύγχαναν στο παρελθόν. Στη συνέχεια οι αλιείς θα μπορούσαν μεταξύ τους να διαπραγματευθούν και μέσω αγοραπωλησιών των ΑΜΠ τους και να επέλθει ισορροπία στην αγορά. Στην περίπτωση αυτή ολόκληρη η οικονομική πρόσοδος θα παρέμενε στη σημερινή γενεά των αλιέων. Άλλοι αλιείς που θα επιθυμούσαν να έχουν πρόσβαση στη συγκεκριμένη αγορά θα είναι υποχρεωμένοι να αγοράσουν ποσοστώσεις από τους ενεργούς ψαράδες. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυνητικών αγοραστών των ΑΜΠ θα οδηγήσει την τιμή τους στο επίπεδο εκείνο που αντανακλά την αγοραία αξία της μελλοντικής προσόδου κατάλληλα προεξοφλημένης. Αυτό συμβαίνει επειδή η μέγιστη τιμή της αγοράς που θα μπορούσε να προσφέρει οποιοσδήποτε δυνητικός αγοραστής δεν είναι άλλη από την αξία που θα

μπορούσε να καρπωθεί χάρη στην κατοχή της άδειας αλιείας. Η αξία αυτή ισούται προς την παρούσα αξία των μελλοντικών προσόδων. Ο ανταγωνισμός θα αναγκάσει τον αγοραστή να προσφέρει τιμή αγοράς που να πλησιάζει την αξία αυτή, αλλιώς θα κινδυνεύσει να χάσει την ποσόστωση.

Έτσι το σύστημα αυτό των ποσοστώσεων επιτρέπει στους αλιείς να κρατήσουν την πρόσοδο αλλά επωφελούνται μόνο οι σημερινοί αλιείς. Για τις μελλοντικές γενεές αλιέων η διαφορά μεταξύ αυτού του συστήματος ποσοστώσεων και της επιβολής φορολογίας είναι ελάχιστη καθώς και στις δύο περιπτώσεις είναι υποχρεωμένοι να πληρώσουν κάποιο τίμημα για να αποκτήσουν πρόσβαση στην περιοχή αλιείας, είτε μέσω του φορολογικού συστήματος είτε με την αγορά ΑΜΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

4.1 ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

Η πραγματοποίηση της κοινής αγοράς για τα αλιευτικά προϊόντα δεν παρουσίασε ιδιαίτερα προβλήματα εν αντιθέσει με την πολιτική διατήρησης των αλιευτικών προϊόντων. Προβλεπόταν, εξάλλου, από τη Συνθήκη, τα άρθρα 32 και 34 (πρώην άρθρα 38 και 40 ΕΟΚ) της οποίας δήλωναν ότι η λειτουργία και ανάπτυξη της κοινής αγοράς γεωργικών προϊόντων (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν και τα αλιευτικά) έπρεπε να συνοδεύονται από την εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής και ότι αυτή έπρεπε, ιδίως, να περιλαμβάνει μια κοινή οργάνωση των αγορών προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Σε λειτουργία τέθηκε από τον Οκτώβριο του 1970. Το 1993 εκδόθηκε ο Κανονισμός 3759/92⁹⁶ περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. Κύριο

⁹⁶ Βλ. ΕΕ L 388, 31-12-1993 και καν. 3318/94, ΕΕ L 350, 31-12-1994

μέλημά του είναι η προσαρμογή των μηχανισμών στήριξης της παραγωγής και διάθεσης στην αγορά.

Το 1997 η Επιτροπή υπέβαλε έκθεση στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με το μέλλον της αγοράς αλιευτικών προϊόντων στην Ε.Ε. Προκειμένου δε να βελτιστοποιηθεί η απόδοση της κοινοτικής αγοράς τέθηκαν οι εξής στόχοι:

- * αύξηση της συμμετοχής του παραγωγού στη διαχείριση της αγοράς
- * ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας στην Ε.Ε κυρίως στα νωπά αλιευτικά προϊόντα
- * εξεύρεση νέων τρόπων αύξησης της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων
- * χρήση της κοινής οργάνωσης της αγοράς για την προώθηση βιώσιμης αλιείας και χρήσης αλιευτικών εργαλείων
- * προώθηση της ολοκλήρωσης και διαφάνειας της αγοράς μέσω της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων φορέων και καλύτερη ενημέρωση για τις εκφορτώσεις και την ποιότητα
- * διατήρηση του ανταγωνισμού με το άνοιγμα των κοινοτικών αγορών προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των καταναλωτών που η κοινότητα δεν μπορεί να καλύψει.

Ρόλο στην κοινή αγορά παίζουν και οι οργανώσεις των παραγωγών (ΟΠ). Η σύστασή τους γίνεται από αλιείς ή κατόχους

υδατοκαλλιεργειών που συνεργάζονται προκειμένου να λάβουν μέτρα για την εξασφάλιση καλύτερων όρων εμπορίας για τα προϊόντα τους. Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή τους είναι εθελοντική τα μέλη των ΟΠ υποχρεούνται να εφαρμόζουν κανόνες όσον αφορά την παραγωγή και την εμπορία των προϊόντων τους. Έτσι συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κοινής οργάνωσης της αγοράς. Το κυριότερο όφελος των οργανώσεων είναι ότι επιτρέπουν στους παραγωγούς να προσαρμόσουν την παραγωγή προς τη ζήτηση της αγοράς στην κοινότητα.

Προτού αναγνωριστούν οι ΟΠ από το Κ-Μ πρέπει να τηρούν ορισμένες προϋποθέσεις όπως:

- * να αντιπροσωπεύουν ένα ελάχιστο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή που θα καλύψουν
- * να μην εφαρμόζουν οποιαδήποτε διάκριση από άποψη εθνικότητας ή γεωγραφικής εγκατάστασης των εν δυνάμει μελών

* να πληρούν τις αναγκαίες νομικές απαιτήσεις του σχετικού Κ-Μ(Παπαγιάννης,1999)

4.2.ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών Αλιείας εξέδωσε νέο βασικό κανονισμό για την Κοινή Οργάνωση Αγοράς στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας (ΚΟΑ).⁹⁷

Στόχος του νέου κανονισμού ήταν να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς, να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της μεταποιητικής βιομηχανίας και να υπάρξουν περισσότερες πληροφορίες προς τους καταναλωτές για τα αλιευτικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά.

Ο νέος κανονισμός ενίσχυσε άλλες πτυχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) που επιδιώκουν την καθιέρωση διαρκούς ισορροπίας μεταξύ της αλιευτικής ικανότητας και των διαθέσιμων αλιευτικών πόρων. Η αγορά θα συμβάλει περισσότερο στην υπεύθυνη διαχείριση των πόρων.

Η νέα κανονιστική ρύθμιση της αγοράς στόχευε στα εξής :

- να ενθαρρύνονται οι αλιείς ώστε να αλιεύουν μόνο ότι μπορεί να πωληθεί και να αποφεύγεται η σπατάλη των πόρων·
- να ενισχύονται οι οργανώσεις του τομέα, ιδίως οι οργανώσεις παραγωγών και να καθίστανται περισσότερο ανταγωνιστικές· να ενημερώνονται οι καταναλωτές για ότι αγοράζουν·
- να διασφαλίζεται η καλύτερη ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και ζήτησης·
- να προστατεύεται η απασχόληση στον τομέα αλίευσης, καθώς και στον τομέα της βιομηχανίας μεταποίησης.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί πρέπει να γίνουν ορισμένες αλλαγές. Οι κυριότερες καινοτομίες περιλαμβάνουν :

- την υποχρέωση των οργανώσεων παραγωγών να καταρτίζουν προγράμματα αλιείας για την προσαρμογή της προσφοράς στη ζήτηση·

⁹⁷ Βλ. COM (99) 55 τελικό της 16-2-1999

- την υποστήριξη της ανάπτυξης διεπαγγελματικών οργανώσεων·
- την επικαιροποίηση των μηχανισμών παρέμβασης·
- την υποχρέωση των λιανοπωλητών να παρέχουν καλύτερες πληροφορίες στους καταναλωτές·
- τη βελτίωση των όρων εφοδιασμού της βιομηχανίας μεταποίησης.^{98 99 100}

Η σημερινή ΚΟΑ που θεσπίστηκε με τον Κανονισμό 1379/2013, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/812, έχει απομακρυνθεί από το απλό σύστημα παρέμβασης και δίδει, εφεξής, μεγαλύτερη σημασία στις δραστηριότητες αλιείας και εμπορίας οι οποίες στηρίζουν τη βιωσιμότητα¹⁰¹

Ένα από τα απαραίτητα μέτρα για τη λειτουργία της κοινής οργάνωσης των αγορών, το οποίο αποβλέπει στην εξάλειψη από την αγορά προϊόντων μη ικανοποιητικής ποιότητας και στη διευκόλυνση των εμπορικών σχέσεων, είναι η εφαρμογή **κοινών προδιαγραφών εμπορίας** αυτών των προϊόντων. Ένας κανονισμός καθορίζει κοινές προδιαγραφές εμπορίας για ορισμένους νωπούς ιχθύες ή διατηρημένους με απλή ψύξη οι οποίοι προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και αντιπροσωπεύουν περίπου 60% της ευρωπαϊκής παραγωγής και 80% των εισαγωγών¹⁰². Σύμφωνα με αυτόν τον κανονισμό η φρεσκάδα των ψαριών είναι καθοριστική για την εκτίμηση της ποιότητάς τους. Οι κοινές προδιαγραφές εμπορίας συνίστανται, επομένως, σε μια κατανομή, αφενός, κατά κατηγορίες φρεσκάδας και, αφετέρου, σε μίαν άλλη κατανομή κατά κατηγορίες μεγέθους, επίσης απαραίτητες για να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις των καταναλωτών. Η εφαρμογή αυτών των προδιαγραφών απαιτεί έναν έλεγχο της τυποποίησης των προϊόντων. Γι' αυτό τα κράτη μέλη **οφείλουν να υποβάλλουν αυτά τα προϊόντα σε έλεγχο**, ο οποίος μπορεί να γίνεται σε όλα τα στάδια της εμπορίας καθώς και κατά τη μεταφορά τους. Για τα κύρια νωπά και καταψυγμένα προϊόντα ορίζεται μια **τιμή προσανατολισμού** στην αρχή της αλιευτικής περιόδου [κανονισμό 232/2013]. Αυτή η τιμή βασίζεται στον μέσο όρο

⁹⁸ Βλ. COM (97) 719 Της 16-12-1997

⁹⁹ Βλ. Σύμβαση LOME IV - Ολοκληρωμένη συμφωνία για το εμπόριο και την ανάπτυξη μεταξύ της

Κοινότητας και των 71 χωρών της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού

¹⁰⁰ Βλ. Τσούκαλης, Λ.: Η νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία, στο κατώφλι του 21ου αιώνα (1998), σελ. 358-

¹⁰¹ Βλ. COM/2006/558

¹⁰² Βλ. Κανονισμός 2406/96

των τιμών που έχουν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων αλιευτικών περιόδων στις χονδρικές αγορές ή σε αντιπροσωπευτικά λιμάνια. Λαμβάνει υπόψη τις προοπτικές εξέλιξης της παραγωγής και της ζήτησης καθώς και την ανάγκη να εξασφαλίζεται η σταθερότητα των τιμών στις αγορές, να επιτυγχάνεται ένα ικανοποιητικό εισόδημα για τους παραγωγούς, αλλά συγχρόνως να λαμβάνονται υπόψη και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Μια **τιμή απόσυρσης** ορίζεται ανάλογα με τη φρεσκάδα, το μέγεθος ή το βάρος και την εμφάνιση του προϊόντος, αλλά πρέπει να είναι ίση προς τουλάχιστον το 70% και να μην ξεπερνάει το 90% της τιμής προσανατολισμού.

Μέσα σε αυτή την ψαλίδα οι οργανώσεις των παραγωγών (ΟΠ) μπορούν να ορίζουν μια **τιμή απόσυρσης** κάτω από την οποία δεν πωλούν τα προϊόντα που προσκομίζουν τα μέλη τους. Σε αυτή την περίπτωση οι ΟΠ οφείλουν να χορηγούν μια χρηματική αντιστάθμιση στους παραγωγούς για τις ποσότητες των κύριων νωπών ή καταψυγμένων προϊόντων, τα οποία αποσύρουν από την αγορά. Για τη χρηματοδότηση αυτών των μέτρων απόσυρσης, οι οργανώσεις παραγωγών συνιστούν ταμεία παρέμβασης που τροφοδοτούνται από συνεισφορές υπολογιζόμενες επί των πωλούμενων ποσοτήτων ή προστρέχουν σε ένα σύστημα συνδρομής. Ως **οργανώσεις παραγωγών** νοούνται οι αναγνωρισμένες οργανώσεις ή ενώσεις που λειτουργούν με πρωτοβουλία των παραγωγών για να παίρνουν μέτρα εξασφαλίζοντας την ορθολογική αλίευση, τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής και τη σταθεροποίηση των τιμών.

Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για να κυρώνουν τις παραβάσεις στις προδιαγραφές εμπορίας. Ο ρόλος των Ο-Π είναι να προστατεύουν τους αλιείς από αιφνίδιες αλλαγές της ζήτησης της αγοράς.¹⁰³ Αυτές δεν πρέπει να κατέχουν δεσπόζουσα θέση μέσα στην κοινή αγορά. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τις ΟΠ που τους το ζητούν εάν πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Μπορούν να τους παρέχουν ενισχύσεις κατά τη διάρκεια των τριών ετών μετά την αναγνώριση τους, για να διευκολύνουν τη λειτουργία τους καθώς και τις επενδύσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή κοινών κανόνων. Η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων περιλαμβάνει επίσης το καθεστώς των **ανταλλαγών με τρίτες**

¹⁰³ Βλ. ΕΕ L 20, 28-1-1976 και ΕΕ L 373,31-12-1987

χώρες¹⁰⁴. Καθορίζει τα κριτήρια και τους όρους κατανομής των αλιευμάτων στα ευρωπαϊκά ύδατα στα σκάφη τρίτων χωρών που έχουν άδεια να αλιεύουν εκεί. Για τα βασικά αλιευτικά προϊόντα, μια τιμή «ελεύθερο στα σύνορα» ορίζεται με βάση τις τιμές που ισχύουν στα κράτη μέλη. Ανάλογα με τα προϊόντα, διάφορα μέτρα προβλέπονται στην περίπτωση που η τιμή «ελεύθερο στα σύνορα» παραμένει χαμηλότερη από την τιμή αναφοράς επί τουλάχιστον τρεις συνεχείς ημέρες και που σημαντικές ποσότητες προϊόντων εισάγονται από τρίτες χώρες. Πάντως, τα αλιευτικά σκάφη τρίτων χωρών μπορούν να εκφορτώνουν απευθείας και να διαθέτουν στο εμπόριο τα αλιεύματά τους στους λιμένες της ΕΕ, υπό την επιφύλαξη των ειδικών όρων που ισχύουν για θέματα υγειονομικού ελέγχου, δήλωσης και, τιμών¹⁰⁵. Η ΕΕ δεν επιβάλλει τελωνειακούς δασμούς στις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων αλιείας, τα οποία είναι απαραίτητα για τον εφοδιασμό της. Στο μέτρο που χρειάζεται για να επιτραπεί μια σημαντική οικονομική εξαγωγή αλιευτικών προϊόντων με βάση τις τιμές αυτών των προϊόντων στην παγκόσμια αγορά, η διαφορά μεταξύ αυτών των τιμών και των ευρωπαϊκών τιμών μπορεί να καλυφθεί με επιστροφές κατά την εξαγωγή¹⁰⁶

4.3 Η ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Η υδατοκαλλιέργεια (εκτροφή ψαριών) στην Κοινότητα διαδραματίζει ρόλο παρόμοιο με εκείνο της αλιείας. Εφοδιάζοντας την αγορά με ψάρια και οστρακόδερμα, βοηθά στη μείωση της κοινοτικής έλλειψης ισορροπίας μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών αλιευτικών προϊόντων. Δημιουργεί επίσης θέσεις εργασίας σε περιοχές όπου γενικά, υπάρχει έλλειψη άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι καταναλωτές ωφελούνται από την ποικιλία! των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, τα οποία συμπληρώνουν εκείνα που διατίθενται από την αλιεία.

¹⁰⁴ Βλ. Κανονισμός 2371/2002

¹⁰⁵ Βλ. ΕΕ L 121, 12-5-1994

¹⁰⁶ Βλ. Κανονισμός 686/78

Την δεκαετία του 1990, διαπιστώθηκε μια ραγδαία επέκταση της υδατοκαλλιέργειας σε όλο τον κόσμο. Η εκτροφή ψαριών κατέστη ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος τομέας παραγωγής τροφίμων στον κόσμο. Το 1995, η παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας ανήλθε σχεδόν στο ένα πέμπτο από πλευράς όγκου και στο ένα τρίτο περίπου από πλευράς αξίας, της παγκόσμιας παραγωγής ψαριών και οστρακόδερμων. Ωστόσο η ίδια κατάσταση δε συνεχίστηκε και κατά τα επόμενα έτη. Από το 2000 και έπειτα παρατηρείται πως ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη παραμένει στάσιμος σε αντίθεση με τη διαρκώς αυξανόμενη παγκόσμια παραγωγή και ιδιαίτερα σε σχέση με την ασιατική παραγωγή. Σε μια προσπάθεια να αναχαιτίσει αυτήν την πορεία, η Επιτροπή εξέδωσε δύο ανακοινώσεις σχετικά με στρατηγικές ανάπτυξης της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, μία το 2002 και άλλη μία το 2009. Ενώ η στρατηγική του 2002 δεν κατάφερε να αυξήσει την ευρωπαϊκή παραγωγή, ο ανταγωνισμός εκ μέρους τρίτων χωρών αυξήθηκε κατακόρυφα από το 2002 και προέκυψαν πολλές κρίσεις αγοράς, η δε παγκόσμια οικονομική κρίση είχε αντίκτυπο στην υδατοκαλλιέργεια τόσο στην αγορά όσο και στην παραγωγή.

Για να αντιμετωπίσει τη στάσιμη παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας, η Επιτροπή με τις ανακοινώσεις της το 2002 κ το 2009 υιοθετεί «μια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας». Οι στόχοι της στρατηγικής ήταν οι ακόλουθοι:

α. Δημιουργία μακρόχρονης και ασφαλούς απασχόλησης ιδιαίτερα σε περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, καθώς και αύξηση των θέσεων πλήρους απασχόλησης στην υδατοκαλλιέργεια μεταξύ 8 000-10 000 για την περίοδο 2003-2008.

β. Διασφάλιση της διαθεσιμότητας στους καταναλωτές προϊόντων που να είναι υγιεινά, ασφαλή και καλής ποιότητας, καθώς και προώθηση υψηλών προτύπων υγείας και καλής μεταχείρισης των ζώων.

γ. Διασφάλιση ενός περιβαλλοντικά υγιούς κλάδου

δ. Προώθηση της ανταγωνιστικότητας της ενωτικής παραγωγής υδατοκαλλιέργειας μέσω:

- έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης
- προώθησης χωροταξικού σχεδιασμού για υδατοκαλλιέργειες με στόχο να επιλυθούν τα προβλήματα χωροταξικού ανταγωνισμού

- διευκόλυνσης των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αγοράς·
- προώθησης της ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας σε διεθνή κλίμακα·

ε. Καθιέρωση των προϋποθέσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας μέσω:

- διασφάλισης της συμβατότητας μεταξύ υδατοκαλλιέργειας και περιβάλλοντος·
- διαμόρφωσης μιας βιομηχανίας εκτροφής υδρόβιων ζώων με υψηλό δείκτη απόδοσης·
- διασφάλισης της προστασίας της υγείας του καταναλωτή και αναγνώριση των ωφελειών για την υγεία από τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας

ζ. Βελτίωση της εικόνας και της διαχείρισης του κλάδου μέσω:

- καλύτερης εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ·
- μείωσης του διοικητικού φόρτου·
- διασφάλισης συμμετοχής όλων των παραγόντων και παροχής της δέουσας πληροφόρησης στο κοινό·
- διασφάλισης επαρκούς εποπτείας του τομέα της υδατοκαλλιέργειας.

Είναι σημαντικό ωστόσο να διευκρινισθεί πως η στρατηγική δεν πέτυχε τους στόχους της, ιδίως όσον αφορά την αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης, ο στόχος της ανάπτυξης με ρυθμό 4% δεν επιτεύχθηκε ούτε και ο στόχος της δημιουργίας 8 000 έως 10 000 νέων θέσεων απασχόλησης. Η απουσία ανάπτυξης της παραγωγής αποτέλεσε βασικό πρόβλημα, σε πλήρη αντίθεση με τους υψηλούς δείκτες ανάπτυξης που σημειώνονται σε άλλα μέρη του κόσμου. Σημαντική πρόοδο ωστόσο έχει παρατηρηθεί σε ζητήματα όπως η εξασφάλιση διαθεσιμότητας ποιοτικών προϊόντων προς τον καταναλωτή και η διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Πέραν των τυπικών εμποδίων και περιορισμών, η ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια έχει να αντιμετωπίσει από το 2009 τον αυξανόμενο ανταγωνισμό τρίτων χωρών, τις κρίσεις διακυβέρνησης και, πιο πρόσφατα, τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης.

4.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Η Ευρώπη διαθέτει μια σειρά πλεονεκτημάτων στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας. Είναι πρωτοπόροι στην τεχνολογία και την έρευνα, διαθέτει ισχυρή και υψηλά καταρτισμένη επιχειρηματική βάση και το κλίμα της είναι κατάλληλο για πολλά από τα είδη που επί του παρόντος έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση από τους καταναλωτές. Ίσως το μεγαλύτερό της πλεονέκτημα είναι τα αυστηρά πρότυπα ποιότητας που έχουν θέσει για να διασφαλίσουμε ότι τα προϊόντα της υδατοκαλλιέργειας είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, φιλικά προς το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται και ότι σέβονται την υγεία των ίδιων των ζώων(περιοδικό της Ε.Ε. Αλιεία και Υδ., τεύχος 43, 2009). Ωστόσο, αυτά τα δυνατά σημεία συνοδεύονται και από προκλήσεις: π.χ. περιορισμένο χώρο και περιορισμένη χορήγηση αδειών· καταμερισμό του κλάδου· περιορισμένη πρόσβαση σε επενδυτικά κεφάλαια ή σε δάνεια για καινοτομία σε πλαίσιο υψηλού κινδύνου (δεδομένου μάλιστα ότι σημειώνονται συνεχώς αλλαγές στην οικονομική κατάσταση και στον τρόπο λειτουργίας του παγκόσμιου εμπορίου)· πίεση από εισαγωγές· ανεπάρκεια φαρμάκων και εμβολίων. Επιπλέον, οι αυστηροί κανόνες της ΕΕ, ειδικότερα όσον αφορά την περιβαλλοντική προστασία, δημιουργούν ανταγωνιστικούς περιορισμούς σε σχέση με ανταγωνιστές στην Ασία ή στη Λατινική Αμερική (Επιτροπή των Ε.Κ., 2009). Με το σκεπτικό όλων των αναφερθέντων η Επιτροπή πρότεινε τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) με στόχο την προώθηση της υδατοκαλλιέργειας μέσω ανοικτής μεθόδου συντονισμού: μιας εθελοντικής διαδικασίας συνεργασίας, βασισμένης σε στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές και πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια.

Οι εν λόγω στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, που δημοσίευσε η Επιτροπή στις 29 Απριλίου 2013, αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό των εθνικών τους στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις αντίστοιχες θέσεις εκκίνησής τους, τις εθνικές ιδιαιτερότητές τους και τις θεσμικές τους ρυθμίσεις. Θέματα που καλύπτονται από τη νομοθεσία της ΕΕ δεν εξετάζονται στο πλαίσιο της

ανοικτής μεθόδου συντονισμού, αλλά παρέχουν το πλαίσιο για τις δραστηριότητές της. Οι κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν τέσσερις τομείς προτεραιότητας:

1.Απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και μείωση του χρονικού διαστήματος για την έκδοση άδειας σε μονάδες υδατοκαλλιέργειας*

2.Συντονισμό χωροταξικού σχεδιασμού για την υπέρβαση των εμποδίων που επιφέρει η έλλειψη χώρου*

3.Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ενωσιακής υδατοκαλλιέργειας*

4.Πρώθηση ίσων όρων ανταγωνισμού.

Τα πολυετή εθνικά σχέδια τα οποία καλούνται τα κράτη μέλη να υποβάλουν πρέπει να καλύπτουν την περίοδο 2014-2020. Η Επιτροπή θα συντάξει συνοπτική έκθεση όλων των εθνικών σχεδίων μέχρι τον Απρίλιο του 2014, με στόχο την κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών. Επιπλέον, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να προβούν σε ενδιάμεση εκτίμηση της εφαρμογής του πολυετούς εθνικού τους σχεδίου μέχρι το τέλος του 2017.

4.5 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΟΛΟ¹⁰⁷

Ένα από τα πλέον θεμελιώδη και διαρκή προβλήματα της κοινής αλιευτικής πολιτικής είναι η χρόνια πλεονάζουσα ικανότητα του στόλου της ΕΕ. Τα μέτρα διατήρησης των αποθεμάτων υπονομεύονται συνεχώς από τις αλιευτικές δραστηριότητες που ανέρχονται σε επίπεδα που υπερβαίνουν το βαθμό πίεσης στον οποίο μπορούν να υποβληθούν με ασφάλεια τα διαθέσιμα αποθέματα ιχθύων.

¹⁰⁷ Αναφορικά :

1. με τη σύνθεση του στόλου μα βάση τον αλιευτικό εξοπλισμό
 2. τη γεωγραφική κατανομή του στόλου
 3. την εξέλιξη του αριθμού των σκαφών, της χωρητικότητας και της ισχύος του κινητήρα του στόλου και
 4. την ανάλυση του στόλου ανά ηλικία
- βλέπε ι www.europa.eu.int/pol/fish/index_el.htm

Με σκοπό την ύπαρξη ισορροπίας όσον αφορά την αλίευση πλεονάζοντων ποσοτήτων το Συμβούλιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3760/92, καθορίζει τους στόχους και τα μέτρα για την αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας. Με βάση αυτή την απόφαση του Συμβουλίου, η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 23 παράγραφος 2, εγκρίνει τα πολυετή προγράμματα προσανατολισμού για κάθε κράτος μέλος. Ο παρών κανονισμός προβλέπει ανανέωση του στόλου και εκσυγχρονισμό των αλιευτικών σκαφών. Στα πλαίσια αυτών των ρυθμίσεων, τα κράτη μέλη πρέπει να αποδεικνύουν ότι, η διαχείριση των εγγραφών στον στόλο και των διαγραφών από αυτόν γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η αλιευτική ικανότητα δεν υπερβαίνει τους ετήσιους στόχους που ορίζει το πολυετές πρόγραμμα προσανατολισμού, τόσο το γενικό στόχο όσο και το στόχο που έχει τεθεί για τα οικεία τμήματα, ή ενδεχομένως, ότι η αλιευτική ικανότητα μειώνεται προοδευτικά με σκοπό να επιτύχει αυτούς τους στόχους. Οι ρυθμίσεις αυτές λαμβάνουν ιδίως υπόψη ότι, η αλιευτική ικανότητα, πλην εκείνης των σκαφών συνολικού μήκους κάτω των 12 μέτρων εκτός από τις τράτες, που αποσύρθηκε με κρατική ενίσχυση, δεν μπορεί να αντικαθίσταται. Τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλλουν αίτημα σαφούς και ποσοτικά προσδιορισμένης αύξησης των στόχων αλιευτικής ικανότητας για μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας, της ναυσιπλοΐας, της υγιεινής, της ποιότητας του προϊόντος και των συνθηκών εργασίας, υπό τον όρο ότι τα εν λόγω μέτρα δεν συνεπάγονται αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης των οικείων πόρων. Ταυτόχρονα είναι υποχρεωμένα να θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα προσαρμογής για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Στη διάρκεια των χρόνων θεσπίστηκαν τέσσερα πολυετή ορογράμματα προσανατολισμού τα οποία και όριζαν το μέγιστο επίπεδο της αλιευτικής ικανότητας ανά ομάδα σκαφών. Είναι σημαντικό να διευκρινισθεί πως τα ΠΠΠ δεν ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες και η διαχείρισή τους αποδείχτηκε δυσχερής. Ο υπολογισμός της ισχύος των κινητήρων των σκαφών αποδείχτηκε εξαιρετικά δύσκολος ενώ δεν δόθηκε επαρκής προσοχή στις επιπτώσεις της τεχνολογικής εξέλιξης. Η θέσπιση της μείωσης της αλιευτικής προσπάθειας αποδείχτηκε υπερβολικά σύνθετη και είχε ανεπιθύμητες επιπτώσεις, δεδομένου ότι υπήρξε στρέβλωση των στόχων μείωσης, καθώς τα κράτη μέλη μπορούσαν να επιτύχουν τους στόχους τους είτε με την οριστική απόσυρση των

σκαφών είτε με την προσωρινή παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων (δέσιμο των σκαφών).¹⁰⁸

Για το λόγο αυτό το ΠΠΠ IV, το οποίο έληξε τον Δεκέμβριο του 2002, αντικαταστάθηκε από ένα απλούστερο σχέδιο.

Η μεταρρύθμιση έχει επιτύχει δύο πράγματα στον τομέα αυτό: έχει απλουστεύσει την πολιτική διαχείρισης των στόλων δίδοντας στα κράτη μέλη περισσότερες αρμοδιότητες για τη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των στόλων και των αλιευτικών ικανοτήτων τους και σύντομα θα θέσει ένα τέλος στις στρεβλωτικές επιπτώσεις των επιδοτήσεων που χορηγούνται για την ανανέωση των στόλων. Οι επιδοτήσεις αυτές υπονομεύουν τις προσπάθειες που καταβάλλονται, επίσης μέσω κρατικών ενισχύσεων, για την εξάλειψη της πλεονάζουσας ικανότητας μέσω της παροχής βοήθειας για την εισαγωγή νέων σκαφών στον στόλο. Οι ενισχύσεις για την κατασκευή νέων σκαφών ήταν διαθέσιμες μόνο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 για σκάφη κάτω των 400 GT στα κράτη μέλη που έχουν εκπληρώσει τους στόχους που έχουν τεθεί για τους στόλους τους στο ΠΠΠ IV που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2002. Για τα κράτη μέλη που δεν έχουν εκπληρώσει τους στόχους που ορίζονται στο ΠΠΠ IV κινήθηκαν διαδικασίες επιβολής κυρώσεων.

Στο σύνολό τους τα ΠΠΠ σύμφωνα τόσο με την Ε.Ε. όσο και βάσει της άποψης ενός τμήματος της επιστημονικής κοινότητας δεν προσέφεραν τα αναμενόμενα. Είναι χαρακτηριστικό ότι μια ειδική έκθεση που παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο το 1993 θέτει διάφορα σημεία κριτικής όσον αφορά στη διαρθρωτική πολιτική της Κ.Α.Π. και τα πλαίσια της βασικής της θεώρησης. Η κριτική την οποία δεχτήκαν εστιάζεται κυρίως στο ότι παρά το γεγονός πως οι στόχοι μείωσης της αλιευτικής ικανότητας επιτεύχθηκαν στις περισσότερες των περιπτώσεων, δεν παρατηρήθηκε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα στην αντίστοιχη μείωση της αλιευτικής πίεσης στους ιχθυοπληθυσμούς (Limdebo, 2005). Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται αυτή η πεποίθηση είναι ποικίλοι. Σύμφωνα με τον Limdebo (2005) μια βασική αιτία ήταν η συνεχόμενη και ταυτόχρονα αλλοπρόσαλλη διαθεσιμότητα των επιχορηγήσεων για τον μοντερνισμό και την ανανέωση του αλιευτικού στόλου. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ο Hatcher(1999) όπου από την πλευρά του θεωρεί την απουσία συντονισμού της διαρθρωτικής πολιτικής με άλλα τμήματα της Κ.Α.Π. και

¹⁰⁸ Βλ. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.3.4.html

τις εσωτερικές αντικρουόμενες πολιτικές που ταυτόχρονα αυξομειώναν την αλιευτική ικανότητα του ευρωπαϊκού στόλου καθοριστικές. Παράλληλα όμως ερωτά κατά πόσο τελικά τα προγράμματα μεταβολής του αλιευτικού στόλου που αποτελούν το βασικό κομμάτι της Κ.Α.Π. είναι κατάλληλα στο να χειριστούν τα προβλήματα της υπέρ-εκμετάλλευσης των ιχθυαποθεμάτων στην Ε.Ε.

4.5.1 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΣΟΔΟΥ –ΕΞΟΔΟΥ (Entry/ Exit Regime)

Με τη λήξη των ΠΠΠ IV στο τέλος του 2002, κλείνει ένας κύκλος διαχείρισης και σε συνδυασμό με την παράλληλη αναθεώρηση της ΚΑΠ η ΕΕ βαδίζει πλέον σε ένα διαφορετικό μοντέλο διαχείρισης με στόχο τη μείωση της αλιευτικής ικανότητας.

Το νέο μοντέλο διαχείρισης που αντικαθιστά από το 2003 τα ΠΠΠ είναι το καθεστώς εισόδου-εξόδου. Ο στόχος της νέας πολιτικής είναι η μείωση του επιπέδου εισόδου των σκαφών στον ευρωπαϊκό αλιευτικό στόλο και η αντιστοίχιση οποιασδήποτε εισόδου με έξοδο όταν αυτό απαιτείται. Η νομική βάση του ανήκει στο Άρθρο 13 του Council Regulation 2371/2002. Οι ακριβείς συνθήκες πορείας στο νέο αυτό καθεστώς τελειοποιήθηκαν το 2003 με τα Άρθρα 6 και 7 του Commission Regulation 1438/2003.

Το στάδιο εφαρμογής του νέου πλαισίου διαχείρισης της αλιευτικής ικανότητας εκτείνεται σε δυο μέρη:

1. η περίοδος 1η Ιανουαρίου 2003 έως την 31η Δεκεμβρίου 2004 όπου θα γίνει μια μεταβατική προσαρμογή της αλιευτικής ικανότητας του στόλου της Ε.Ε. και
2. η περίοδος από την 1η Ιανουαρίου 2005 έως σήμερα όπου η αναλογία εξόδου-εισόδου θα παραμείνει ως έχει όσον αφορά στις ανανεώσεις όπου δεν εμπλέκονται κρατικές ενισχύσεις.

Σύμφωνα με το Άρθρο 13 Council Regulation 2371/2002 στα κράτη μέλη η είσοδος νέας χωρητικότητας στο στόλο, άνευ κρατικής ενίσχυσης, να αντισταθμίζεται από την πρότερη άνευ κρατικής ενίσχυσης απόσυρση τουλάχιστον ίσης χωρητικότητας. Η είσοδος νέας χωρητικότητας στο στόλο, με κρατική ενίσχυση χορηγούμενη μετά την 1η Ιανουαρίου 2003, αντισταθμίζεται από την πρότερη άνευ κρατικής ενίσχυσης απόσυρση:

- τουλάχιστον της ίδιας χωρητικότητας, για την είσοδο νέων σκαφών 100 GT το πολύ, ή
- της χωρητικότητας αυτής επί 1,35 τουλάχιστον, για την είσοδο νέων σκαφών άνω των 100 GT.

Μετά το διάστημα αυτό κάθε μέλος θα πρέπει να φροντίζει ώστε η αλιευτική του ικανότητα από άποψη χωρητικότητας και ισχύος να είναι ίση ή χαμηλότερη από τα θεσπισμένα επίπεδα αναφοράς της 1ης Ιανουαρίου 2003. Στην περίπτωση που επιθυμείται η αύξηση της χωρητικότητας ενός σκάφους για λόγους ασφάλειας θα πρέπει να ακολουθούνται συγκεκριμένοι θεσπισμένοι όροι και είναι στην ευθύνη του κάθε κράτους μέλους η απόφαση αύξησης και η τήρηση ειδικού φακέλου για το σκάφος.

Οι κρατικές ενισχύσεις που διατέθηκαν από το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας χρησιμοποιήθηκαν ως την περίοδο του 2006 καθώς στη συνέχεια το εν λόγω μέσο αντικαταστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας. Για την περίοδο 2007-2013 πάρθηκαν μέτρα για τον κοινοτικό αλιευτικό στόλο. Μέτρα που αποσκοπούσαν σε ενίσχυση για τον μόνιμο ή προσωρινό παροπλισμό αλιευτικών σκαφών ή για κατάρτιση. Η απόκτηση νέας ειδικότητας και η πρόωρη συνταξιοδότηση των αλιέων αποτέλεσαν μέρη της δράσης του ΕΤΑ.¹⁰⁹

Από το 2014 μέχρι σήμερα και ύστερα από την αναθεωρημένη ΚΑΠ το ΕΤΑ αντικαθίσταται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας το οποίο έθεσε ως βασική προτεραιότητα στην ατζέντα του τον αλιευτικό στόλο. Συγκεκριμένα εστίασε στην ενίσχυση εισόδου, Επενδύσεις ύψους μέχρι και 75 000 ευρώ σε σκάφη κάτω των 12 μέτρων για αλιείς ηλικίας κάτω των 40 με πέντε, τουλάχιστον χρόνια

¹⁰⁹ Βλ. Κανονισμός για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας [τροποποιημένη πρόταση [COM\(2013\)0245](#)].

επαγγελματικής πείρας στον κλάδο αποτελούν ένα παράδειγμα για την ενίσχυση του εν λόγω τομέα.

4.5.2 ΚΟΙΝΟ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ (FLEET REGISTER)

Το Κοινό Αλιευτικό Μητρώο (Κ.Α.Μ.) αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για την εφαρμογή και την επισκόπηση της Κοινής Αλιευτικής πολιτικής. Αποτελεί κατά κύριο λόγο μια βάση δεδομένων όπου καταχωρούνται όλα τα αλιευτικά σκάφη που δρουν κάτω από τη σημαία των κρατών μελών της Ε.Ε. και είναι εγγεγραμμένα σε κοινοτικό έδαφος.

Το Κ.Α.Μ. δημιουργήθηκε από την ανάγκη της κοινότητας να συλλέγει λεπτομερή στοιχεία για τον αλιευτικό της στόλο, με αρχικό στόχο την σύνταξη και τον έλεγχο των διαρθρωτικών μέτρων και της οικονομικής βοήθειας στον τομέα της αλιείας. η αρχή γίνεται με τον Ε.Κ. 163/89 της 25ης Ιανουαρίου 1989 δημιουργώντας τη νομική βάση ενός μητρώου αλιευτικών σκαφών της κοινότητας (Κ.Α.Μ.). Ο κανονισμός αυτός αντικαταστάθηκε στην συνέχεια από διάφορους άλλους (Ε.Κ. 109/94 της 19ης Ιανουαρίου 1994, Ε.Κ. 493/1996 της 20ης Μαρτίου 1996, Ε.Κ. 2090/98 και Ε.Κ. 2091/98) που είχαν ως στόχο τον εναρμονισμό του με τα Πολυετή Προγράμματα Προσανατολισμού, το ραφινάρισμα και την ενσωμάτωση και άλλων πληροφοριών στο μητρώο. Το 2002 με τους κανονισμούς Ε.Κ. 859/2002 και 2371/2002 το Κ.Α.Μ.

αναθεωρείται ξανά με σκοπό αρχικά την συμφωνία της κοινότητας με το FAO για τα σκάφη των διεθνών υδάτων και έπειτα λόγω της αναθεώρησης της ΚΑΠ όπου και αναδιοργανώνεται η νομική του βάση.(GULLAND,1990) Το τέλος των ΠΠΠ και το νέο καθεστώς εισόδου εξόδου προκαλεί μια ακόμη αναθεώρηση του Κ.Α.Μ. με τον Ε.Κ. 26/2004.

Κύριος στόχος του Κ.Α.Μ. μέσω της καταγραφής όλων των εγγεγραμμένων αλιευτικών σκαφών της κοινότητας και των βασικών τεχνικών χαρακτηριστικών του είναι:

- η επισκόπηση της εφαρμογής των μέτρων διαχείρισης της αλιευτικής ικανότητας
- να αποτελεί πηγή πληροφόρησης για όλα τα αρμόδια όργανα ελέγχου και επιθεώρησης τόσο της κοινότητας όσο και των κρατών-μελών
- να λειτουργεί ως ακριβής πηγή στατιστικών δεδομένων του Ευρωπαϊκού αλιευτικού στόλου
- να λειτουργεί ως βάση αναφοράς των τεχνικών χαρακτηριστικών των αλιευτικών σκαφών για άλλες εφαρμογές διαχείρισης.

Η δημιουργία του Κ.Α.Μ. στηρίχθηκε στην ανάγκη της κοινότητας, μέσω των τεχνικών διαχειριστικών μέτρων που έλαβε, να υποστηρίξει αυτό της το εγχείρημα με τη συλλογή λεπτομερών στοιχείων για τον αλιευτικό της στόλο. Σήμερα το Κ.Α.Μ αποτελεί το μοναδικό και ταυτόχρονα αξιόπιστο εργαλείο αναφοράς μεταξύ των στόλων των κρατών-μελών της Ε.Ε..

Τα δεδομένα που εμπεριέχονται στο ΚΑΜ θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σε παρακάτω κατηγορίες δεδομένων:

- διοικητικές ταυτοποιήσεις, όπου περιλαμβάνονται στοιχεία όπως το όνομα του σκάφους, το λιμάνι νηολόγησης του, ο εξωτερικός κωδικός του και του ΑΜΑΣ του κ.α.
- τεχνικά χαρακτηριστικά, όπως το μήκος του σκάφους η χωρητικότητα, η ισχύς, τα αλιευτικά εργαλεία που χρησιμοποιεί κ.α.
- ιστορικά δεδομένα, με στοιχεία που αφορούν την είσοδο και την έξοδο του σκάφους από το στόλο και την κατάσταση που είναι τώρα.

Κάθε χρόνο ανά τακτά χρονικά διαστήματα όλα τα κράτη μέλη της κοινότητας έχουν την υποχρέωση να ανανεώνουν τα δεδομένα του ΚΑΜ και να τα διαθέτουν στο κοινό μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του Κ.Α.Μ. (Fleet Register). Από τη στιγμή που ένα

σκάφος αποσυρθεί από τον ενεργό στόλο τα στοιχεία του δεν καταστρέφονται αλλά διατηρούνται μέσα στη βάση. Παρά το γεγονός ότι το Κ.Α.Μ. (Fleet Register) αρχίζει την επίσημη λειτουργία του το 1989 η πρώτη ενιαία απογραφή σκαφών στα κράτη μέλη γίνεται το 1991. Μέσα από τη συνολική ιστορία του ΚΑΜ μπορούμε να δούμε τις μεταβολές που έχει ανά έτος και σε βάθος χρόνου την εξέλιξη της δυναμικής του στόλου που μας ενδιαφέρει.

4.5.3 ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Η διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας του στόλου αποτελεί ουσιαστικό μέσο για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων, που αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Ο αλιευτικός στόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία, με σκάφη μήκους που κυμαίνεται κάτω των έξι έως άνω των 75 μέτρων. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, η συνολική ικανότητα του αλιευτικού στόλου δεν μπορεί να αυξηθεί και τυχόν παροπλισμός των σκαφών με δημόσια χρηματοδότηση ή μείωση της αλιευτικής ικανότητας του στόλου πρέπει να είναι μόνιμου χαρακτήρα.

Στο σύνολο της Ευρώπης τα διαρθρωτικά μέτρα της ΚΑΠ για τη μείωση της αλιευτικής ικανότητας ήταν αποτελεσματικά. Οι γενικές τάσεις μείωσης των τεχνικών χαρακτηριστικών εμφανίζουν μια ικανοποιητική μεταβολή της αλιευτικής ικανότητας. Οι νέες χώρες που εισήλθαν στην κοινότητα και για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία του αλιευτικού μητρώου δεν παρουσιάζουν κατά κανόνα τάσεις μείωσης καθώς δεν συμμετείχαν κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων μείωσης της αλιευτικής ικανότητας. Το σύνολο της Κοινότητας παρουσιάζει σημαντική ετερογένεια καθώς υπάρχουν χώρες με ρυθμούς μείωσης μεγαλύτερους από τους μέσους της Κοινότητας (π.χ. Ισπανία, Ολλανδία) ενώ άλλες με μικρότερους από τους μέσους (π.χ. Γαλλία, Βέλγιο). Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκφράζει την ικανοποίηση της γι' αυτή τη βελτίωση της ισορροπίας που επετεύχθη ανάμεσα στα πλοία και στα ψάρια επειδή σε σύγκριση με τους διαθέσιμους πόρους ο κοινοτικός στόλος παρουσιάζει υπέρμετρα υψηλή αλιευτική δυναμικότητα και δραστηριότητα, με συνέπεια να είναι ασύμφορη η αλιευτική δραστηριότητα και επικίνδυνη σε σχέση με τη διατήρηση των αποθεμάτων.

4.6 ΕΝΙΑΙΑ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ

Τα άρθρα 38 έως 43 της ΣΛΕΕ αποτέλεσαν τη νομική βάση για την επιβολή κανόνων στην αλιεία. Στόχος είναι η εξασφάλιση της τήρησης των κανόνων και η επιβολή συμμόρφωσης με αυτούς. Ειδικότερα περιλαμβάνει:

- ότι αλιεύονται μόνον οι επιτρεπόμενες ποσότητες αλιευμάτων, και ότι τα δεδομένα για τη διαχείριση της αλιείας είναι διαθέσιμα προς χρήση·
- την έγκαιρη εκτέλεση των αντίστοιχων ρόλων των κρατών μελών και της Επιτροπής·
- τη δίκαιη εφαρμογή των κανόνων σε όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες, με εναρμονισμένες κυρώσεις σε ολόκληρη την ΕΕ·
- την ιχνηλασιμότητα σε όλο το φάσμα της αλυσίδας εφοδιασμού,

Στα πλαίσια αυτά έχουν ληφθεί μέτρα όπως η ικανότητα των επιθεωρητών της Επιτροπής να παρακολουθούν τις δραστηριότητες στα κράτη μέλη, το δορυφορικό σύστημα παρακολούθησης των σκαφών το οποίο είναι υποχρεωτικό για σκάφη 24 μέτρων ενώ από την 1-1-2004 έγινε υποχρεωτικό και για σκάφη άνω των 18 μέτρων και από 1-1-2005 έγινε υποχρεωτικό και για σκάφη άνω των 15 μέτρων. Οι σύγχρονες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για παρακολούθηση και έλεγχο έχουν συνδυαστεί σταδιακά με τις παραδοσιακές επιθεωρήσεις. Περιλαμβάνουν τώρα το ηλεκτρονικό σύστημα αναφοράς (ERS ή «ηλεκτρονικό ημερολόγιο σκάφους») που χρησιμοποιείται για την καταγραφή στοιχείων σχετικά με τα αλιεύματα, τις εκφορτώσεις, τις πωλήσεις, κ.λπ., και την υποβολή τους στα κράτη μέλη. Το σύστημα παρακολούθησης σκαφών (VMS) είναι ένα δορυφορικό σύστημα που παρέχει δεδομένα ανά τακτά χρονικά διαστήματα σχετικά με το στίγμα, την κατεύθυνση και την ταχύτητα των σκαφών (αμφότερα τα συστήματα είναι πλέον υποχρεωτικά για σκάφη μήκους άνω των 12 m). Σκάφη ίδιου μεγέθους από τρίτες χώρες υποχρεούνται να έχουν συσκευή δορυφορικής παρακολούθησης σε λειτουργία, που εγκαθίσταται στο σκάφος όταν αυτό βρίσκεται σε κοινοτικά ύδατα. Το σύστημα αυτόματης αναγνώρισης (AIS) είναι ένα σύστημα αυτόνομης και συνεχούς αναγνώρισης και παρακολούθησης που χρησιμοποιείται για την ασφάλεια και προστασία του θαλάσσιου χώρου, το οποίο σταδιακά επεκτάθηκε σε όλα τα αλιευτικά σκάφη της ΕΕ

που έχουν μήκος άνω των 15μέτρων.Επιπλέον υπήρξε καθορισμός των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων μερών.

Συγκεκριμένα:

- **Τα κράτη μέλη** είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή των κανόνων της ΚΑΠ στην επικράτεια και στα ύδατα τους, καθώς και για την εφαρμογή των κανόνων από τα σκάφη που φέρουν τη σημαία τους και αναπτύσσουν δραστηριότητες εκτός των εν λόγω υδάτων.
- **Οι εμπλεκόμενοι φορείς εκμετάλλευσης** που συμμετέχουν σε όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες οφείλουν να συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές του εθνικού δικαίου σε κάθε στάδιο της παραγωγής.
- **Η Επιτροπή** πρέπει να μεριμνά ώστε τα κράτη μέλη να πραγματοποιούν τις υποχρεώσεις τους εξίσου όσον αφορά τη δίκαιη μεταχείριση και την αποτελεσματικότητα. Ανά τακτά χρονικά διαστήματα, είναι υπεύθυνη για τη σύνταξη έκθεσης αξιολόγησης, την οποία υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, σχετικά με τη δράση της όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων της ΚΑΠ από τα κράτη μέλη

Επειδή τα αλιευτικά σκάφη είναι ιδιαίτερα κινητικά και μπορούν να δραστηριοποιούνται στα ύδατα υπό την ευθύνη αρκετών κρατών μελών, καθίσταται αναγκαία η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών και ειδικότερα των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των κανόνων. Για το λόγο αυτό δηλαδή την ενίσχυση της συνεργασίας κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να είναι σε θέση υπό ορισμένους όρους να ελέγχει τόσο τα σκάφη που φέρουν τη σημαία του, όσο και τα σκάφη που φέρουν τα

η σημαία άλλου κράτους μέλους και κινούνται στα ύδατα άλλων κρατών πέρα των ορίων των 12 ν.μ. κατόπιν συμφωνίας του αντίστοιχου παράκτιου κράτους. Τα κοινοτικά σκάφη που δραστηριοποιούνται στα διεθνή ύδατα μπορούν επίσης να υποβάλλονται σε επιθεωρήσεις από οποιοδήποτε κράτος μέλος. Μολονότι οι κυρώσεις στο εσωτερικό των κρατών μελών έχουν διαφοροποιηθεί, γεγονός που περιορίζει την ομοιόμορφη εφαρμογή ενός κοινού επιπέδου συμμόρφωσης, η Επιτροπή έχει αποκτήσει σταδιακά μεγαλύτερη αυτονομία όσον αφορά τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων των κρατών μελών, και ο πίνακας επιδόσεων της

ΚΑΠ έχει βοηθήσει στην επίτευξη υψηλότερου επιπέδου συμμόρφωσης, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση του κοινού για τις επιδόσεις των κρατών μελών στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ελέγχου και εφαρμογής. Έχει καταρτιστεί κατάλογος σοβαρών παραβάσεων, στον οποίο στηρίζονται οι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις στις εθνικές νομοθεσίες: από το 2012, απαιτείται από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα σύστημα επιβολής ποινών με σώρευση μορίων για σοβαρές παραβάσεις σε σχέση με άδειες που συνδέονται με συγκεκριμένα σκάφη, το οποίο επεκτείνεται και για τους πλοιάρχους των σκαφών.

Το ισχύον σύστημα θεσπίστηκε ύστερα από διαδοχικές μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ (από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 έως τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1380/2013¹¹⁰). Ουσιαστικές αλλαγές επήλθαν με σκοπό να ξεπεραστούν χρόνιες αδυναμίες στον τομέα επιβολής των κανόνων αλιείας. Ειδικότερα η δημιουργία μιας Κοινής Δομής Επιθεώρησης (ΚΔΕ) συνετέλεσε στη συγκέντρωση των εθνικών και των ενωτικών πόρων επιθεώρησης και παρακολούθησης μέσω της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ελέγχου της Αλιείας. Επιπλέον τα μέτρα στοχεύουν στην καλύτερη συμμόρφωση ως προς την εφαρμογή των κανόνων με ελέγχους να πραγματοποιούνται σε κάθε σημείο της αλυσίδας. Στοιχεία που αποδεικνύουν τη νόμιμη αλίευση με στοιχεία ισχύει για όλες της αλιευτικές δραστηριότητες στα ύδατα της ΕΕ, για όλα τα σκάφη και όλους τους υπηκόους της ΕΕ.

4.6.1 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών στα κράτη μέλη δεν είναι εύκολη υπόθεση, ειδικά όταν το άμεσο ατομικό συμφέρον δεν συμπίπτει μακροπρόθεσμα με το συλλογικό συμφέρον όπως συμβαίνει στον τομέα της αλιείας. Απαιτεί μεγάλη γνώση των τοπικών τύπων αλιείας και ένα υψηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των αλιέων σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Κατά γενικό κανόνα, η Κοινότητα πρέπει να καθορίσει τους στόχους του ελέγχου καθώς επίσης και τις κατευθυντήριες γραμμές για την επίτευξή τους, μαζί με τα κράτη

¹¹⁰ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1224/2009

μέλη που είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή τους σύμφωνα με τοπικές περιστάσεις. Οι κοινές διατάξεις πρέπει να προβλέπουν το σημείο της πρώτης πώλησης και να εφαρμόζονται εξίσου σε παρόμοια εισαγόμενα προϊόντα..¹¹¹

Ωστόσο, μπορούν να καθοριστούν περισσότερο εξειδικευμένα προγράμματα ελέγχου για συγκεκριμένους τύπους αλιείας.

Από το 1998 ο έλεγχος εκτείνεται στο σύνολο της αλιευτικής αλυσίδας και επομένως σύμφωνα με το άρθρο 2 του καν. Αριθ. 2847/93 αφορά «όλες τις δραστηριότητες.....συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων εκφόρτωσης, πώλησης, μεταφοράς και αποθήκευσης ψαριών και καταγραφής των εκφορτώσεων και πωλήσεων». Ο έλεγχος στη θάλασσα συνίσταται στην επαλήθευση των χαρακτηριστικών των αλιευτικών εργαλείων (έλεγχος της συμμόρφωσης των εργαλείων και του μεγέθους των δικτύων σε σχέση με το στοχευόμενο είδος και τη γεωγραφική ζώνη) και στην επιθεώρηση της ίδιας αλιευτικής δραστηριότητας (ημερολόγιο πλοίου, νομιμότητα της δραστηριότητας σε σχέση με την περίοδο αλιείας και την ποσόστωση) και του φορτίου (ελάχιστο μέγεθος, ποσότητες για κάθε είδος). Οι στατιστικές δε πληροφορίες που συλλέγονται κατά τους ελέγχους επιτρέπουν την παρακολούθηση των επιπέδων αλίευσης. Ο έλεγχος στην ξηρά αποσκοπεί στη μείωση των δυνατοτήτων παράβασης μετά την εκφόρτωση ή κατά τη διάρκεια των συναλλαγών που συνδέονται με τις εισαγωγές αλιευτικών προϊόντων. Σήμερα απαιτούνται έγγραφα σε κάθε στάδιο της διαδικασίας

εμπορίας. Σε περίπτωση εισαγόμενων προϊόντων, οι διαπραγματευτές ή οι μεταφορείς πρέπει να είναι σε θέση να παράσχουν τιμολόγιο το οποίο επιτρέπει στις αρχές αν το επιθυμούν να εντοπίσουν την προέλευση των προϊόντων. Τα μέτρα που προβλέπονται στο πλαίσιο μεταρρύθμισης της κοινής οργάνωσης των αγορών σε ότι αφορά τον εντοπισμό προέλευσης των προϊόντων επιτρέπουν την

παρακολούθηση ενός αλιεύματος από το πλοίο έως την αγορά. Οι έλεγχοι όπως ήδη έχει αναφερθεί ασκούνται σε όλα τα πλοία που αλιεύουν στα κοινοτικά ύδατα, συμπεριλαμβανομένων των πλοίων τρίτων χωρών καθώς και στα κοινοτικά πλοία που αλιεύουν στα ύδατα τρίτων χωρών¹¹²Σημαντικό ρόλο έχει και η προοδευτική

¹¹¹Βλ. COM(2002) 535 τελικό

¹¹² Βλ. περιοδικό "Η Ευρωπαϊκή Αλιεία» (2000), ο έλεγχος των αλιευτικών δραστηριοτήτων, αριθ. 4, Γενική Διεύθυνση Αλιείας, σελ. 6-9

εφαρμογή από τις Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας ιδίων συστημάτων ελέγχου για τη ρυθμιστική τους ζώνη (βλ.ΝΑFO)¹¹³

Σήμερα επικρατεί το σύστημα ελέγχου όσον αφορά τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων. Το σύστημα αυτό θεσπίστηκε με τον κανονισμό ελέγχου που άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2010 και προβλέπει τον πλήρη εκσυγχρονισμό της στρατηγικής της ΕΕ για τον έλεγχο της αλιείας. Ειδικότερα, εναρμονίζει το σύστημα με τα αυστηρά μέτρα που έλαβε η ΕΕ το 2008 για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί πως σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό δίνονται ιδιαίτερες διασαφηνίσεις όσον αφορά την αλιευτική άδεια, την σήμανση των αλιευτικών εργαλείων, την παρακολούθηση των σκαφών καθώς και το σύστημα εντοπισμού τους. Επιπλέον οι διαδικασίες μεταφόρτωσης υπόκεινται σε ενδελεχή έλεγχο σύμφωνα με τις διατάξεις του ισχύοντος κανονισμού.¹¹⁴

4.6.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΠΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙ

1. Εναρμόνιση των κανόνων

Ο καθορισμός κοινών υποχρεώσεων που θα ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη αποτελεί βήμα προόδου προς την καλύτερη εφαρμογή των κανόνων. Ορισμένα από τα μέτρα που εφαρμόζονται είναι τα εξής:

¹¹³ Βλ. Η Οργάνωση Αλιείας του Βορειοδυτικού Ατλαντικού υπάρχει από το 1979'κατόπιν επέκτασης των ΑΟΖ των παράκτιων κρατών στα 200 ν.μ.. και μεριμνά για τη διατήρηση του αλιευτικού πόρου στη ζώνη αυτή. Διαχειρίζεται τις αλιευτικές δραστηριότητες και ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Η ΝΑFO αριθμεί σήμερα 18 μέλη: Βουλγαρία, Γαλλία (Saint Pierre και Miquelon), Δανία (Νήσους Φερόες και Γροιλανδία), Δημοκρατία της Κορέας, Εσθονία, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιαπωνία, Ισλανδία, Καναδάς, Κούβα, Λετονία, Λιθουανία, Νορβηγία, Ουκρανία, Πολωνία, Ρουμανία και Ρωσία

¹¹⁴Βλ. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ.1224/2009 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

α. Ανιχνευσιμότητα. Στοχεύει στη μείωση των παραβάσεων κατά τη διάρκεια των αλιευτικών δραστηριοτήτων ή μετά την εκφόρτωση, ενώ ταυτόχρονα παρέχει στους καταναλωτές επιπλέον πληροφορίες για τα αλιευτικά προϊόντα σε κάθε στάδιο της αλυσίδας διανομής. Συνεπώς, υπάρχουν κάποιες υποχρεώσεις που σχετίζονται με την ανιχνευσιμότητα: αρκετά έγγραφα συνοδεύουν τα αλιευτικά προϊόντα για την ταυτοποίησή τους από το δίκτυο στο πιάτο. Τα αλιευτικά σκάφη, περιλαμβανομένων σκαφών τρίτων χωρών, που δραστηριοποιούνται στα ύδατα της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν συσκευές δορυφορικής παρακολούθησης, όπως VMS, προκειμένου να διευκολύνεται η αυστηρότερη παρακολούθηση των δραστηριοτήτων τους.

β. Πίνακας ενεργειών που θίγουν σοβαρά τους κανόνες της ΚΑΠ. Η παραβίαση των αλιευτικών κανόνων δεν περιορίζεται μόνο σε αλιευτικές δραστηριότητες στη θάλασσα, αλλά επεκτείνεται και σε αυτές που αφορούν την εκφόρτωση, την πώληση, την αποθήκευση, τη μεταφορά και την εισαγωγή ιχθύων. Οι ενέργειες που θίγουν σοβαρά τους κανόνες της ΕΕ παρατίθενται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1447/1999. Στη ζώνη της NAFO, ισχύει μια συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών σχετικά με το τι συνιστά σοβαρή παραβίαση.

2. Εφαρμογή των κανόνων από τα κράτη μέλη

Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις αναφοράς που έχουν, η εφαρμογή των αλιευτικών κανόνων από τα κράτη μέλη δημοσιοποιείται μέσω του πίνακα επιδόσεων ΚΑΠ. Οι ετήσιες εκθέσεις που υποβάλλουν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή σχετίζονται με:

- υποχρεώσεις αναφοράς αλιευμάτων
- υπερβάσεις ποσοστώσεων
- δηλώσεις αλιευτικής προσπάθειας
- μητρώο στόλου, συμμόρφωση με το καθεστώς εισόδων-εξόδων που πλαισιώνεται από επίπεδα αναφοράς και άλλες υποχρεώσεις που σχετίζονται με τα αλιευτικά σκάφη
- τη χρήση διαρθρωτικής ενίσχυσης

- περιβαλλοντικά ζητήματα (π.χ. σκάφη με άδεια που χρησιμοποιούν παρασυρόμενα δίχτυα, αφαίρεση πτερυγίων καρχαρία)

3. Διαδικασίες επί παραβάσει

Είναι οποιαδήποτε διαδικασία εγκρίνει η Επιτροπή και κινείται επισήμως κατά κράτους μέλους για μη συμμόρφωση με το κοινοτικό δίκαιο. Οι πιο συνηθισμένες παραβάσεις οφείλονται σε:

- υπεραλίευση, υπέρβαση ποσοστώσεων, αλιεία χωρίς άδεια·
- εσφαλμένη αναφορά δεδομένων σχετικά με τα αλιεύματα και την αλιευτική προσπάθεια·

4.7 ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΕΚΦΟΡΤΩΣΗΣ

Ένας από τους κύριους στόχους της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής είναι η εξάλειψη της πρακτικής των απορρίψεων ανεπιθύμητων ψαριών. Οι απορρίψεις σπαταλούν πολύτιμους πόρους και έχουν βλαβερό αντίκτυπο στη βιώσιμη εκμετάλλευση των ιχθυο-αποθεμάτων, στα θαλάσσια οικοσυστήματα και στην οικονομική βιωσιμότητα της αλιείας. Μπορούν επίσης να επηρεάσουν την συλλογή αξιόπιστων επιστημονικών στοιχείων για την βιωσιμότητα των αλιευτικών αποθεμάτων, λόγω της μη καταγραφής σημαντικών αλιευμένων ποσοτήτων. Οι απορρίψεις δημιουργούν μια αρνητική εικόνα για τον αλιευτικό κλάδο και λειτουργούν ενάντια στην αρχή της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων. Έτσι, η απαγόρευση των απορρίψεων θα βελτιώσει τα πληροφοριακά δεδομένα και στοιχεία σε σχέση με την πραγματική κατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων και θα συμβάλει ουσιαστικά στην προσπάθεια για βιωσιμότητα των ιχθυοαποθεμάτων και κερδοφορία

στην αλιεία. Οι απορρίψεις είναι σήμερα κοινή πρακτική για όλους σχεδόν τους τύπους αλιείας στην Ευρώπη, καθώς προς το παρόν δεν απαγορεύονται. Ωστόσο, οι απορρίψεις είναι αντίθετες με υπεύθυνη διαχείριση της αλιείας.

Είναι δύσκολο να δοθούν ακριβείς συνολικές προβλέψεις για όλους τους ευρωπαϊκούς τύπους αλιείας. Μερικοί τύποι αλιείας της ΕΕ παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα απόρριψης, ενώ άλλοι παρουσιάζουν χαμηλότερα αλλά παρ' όλα αυτά σημαντικά επίπεδα. Βασιζόμενοι στα ευρήματα μιας έρευνας η οποία πραγματοποιήθηκε από τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), οι απορρίψεις στον Βορειοανατολικό Ατλαντικό, τη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική, υπολογίζονται σε 1,3 εκατομμύρια τόνους ετησίως, απορρίψεις που προέρχονται στην πλειονότητά τους από τον αλιευτικό στόλο της ΕΕ.

Στις προτάσεις της για την αναθεωρημένη Κοινή Αλιευτική Πολιτική η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει μια νέα προσέγγιση για την εξάλειψη των απορρίψεων.¹¹⁵ Στις προτάσεις της για την αναθεωρημένη Κοινή Αλιευτική Πολιτική η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει μια νέα προσέγγιση για την εξάλειψη των απορρίψεων. Οι αλιείς θα είναι υποχρεωμένοι να εκφορτώνουν όλα τα αλιεύματα που υπόκεινται σε ρυθμίσεις, με σκοπό να καταλογίζονται στις ποσοτώσεις. Η υποχρεωτική εκφόρτωση θα εισαχθεί βαθμιαία, ξεκινώντας από τις μορφές αλιείας που μπορούν να προσαρμοστούν πιο εύκολα και θα ολοκληρωθεί με τις μορφές αλιείας που ίσως απαιτούν επιπλέον χρόνο προετοιμασίας και προσαρμογής. Στο πλαίσιο της νέας πολιτικής, οι αλιείς θα πρέπει να κάνουν σημαντικά βήματα για να μειώσουν τα ανεπιθύμητα αλιεύματα. Θα πρέπει να χρησιμοποιούν περισσότερο επιλεκτικές μεθόδους αλιείας, όπως είναι η αύξηση του μεγέθους των ματιών στα δίκτυα ή η τοποθέτηση ειδικών συσκευών διαφυγής (π.χ. φύλλα δικτυώματος τετραγωνικών ματιών ή δικτυώματα διαλογής). Επιπλέον, θα πρέπει να χρησιμοποιούν τεχνικά μέτρα, όπως προσωρινή απαγόρευση αλιείας σε συγκεκριμένες περιοχές για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Θα μπορούν επίσης να βελτιώσουν τους όρους προστασίας σε συγκεκριμένες περιοχές, για παράδειγμα όταν ένας αλιέας εισέρχεται σε μια περιοχή με υψηλή συγκέντρωση ιχθύων και ψαριών με μέγεθος κάτω του επιτρεπόμενου να μην του επιτρέπεται να αλιεύσει.

¹¹⁵ Βλ. <http://ec.europa.eu/fisheries/reform>

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να γίνουν πιο ευέλικτα σε σχέση με τη διαχείριση των ποσοστώσεων τους. Το κλειδί για κάτι τέτοιο είναι ο τρόπος με τον οποίο οι μεμονωμένες ποσοστώσεις θα κατανέμονται στους αλιείς σε επίπεδο κράτους μέλους και η αυξημένη ανταλλαγή ποσοστώσεων μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Μια τέτοια ευελιξία θα βοηθήσει στην βελτίωση της διαθεσιμότητας των ποσοστώσεων και της σύνθεσης των αλιευμένων ποσοτήτων.

Οι αλιευτικοί στόλοι και τα κράτη μέλη που τους διαχειρίζονται θα έχουν αυξημένες ευκαιρίες να υιοθετήσουν μέτρα που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο τρόπο στις ανάγκες κάθε περιοχής. Ως κίνητρο, η Επιτροπή προτείνει να δοθεί προτεραιότητα στην υποστήριξη όλων αυτών των ενεργειών και μέτρων μέσω δημόσιας χρηματοδότησης. Αν και οι ενέργειες και τα μέτρα που αναφέρονται παραπάνω θα συνεισφέρουν σημαντικά στη μείωση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων, κάποια υπολειπόμενα ανεπιθύμητα αλιεύματα ή ιχθύδια με μέγεθος κάτω του επιτρεπόμενου είναι παρ' όλα αυτά αναπόφευκτα. Επομένως, στο πλαίσιο της υποχρέωσης εκφόρτωσης όλων των αλιευμάτων, τα ψάρια με μέγεθος κάτω του επιτρεπόμενου θα πρέπει να εκφορτώνονται για σκοπούς άλλους από αυτούς της κατανάλωσης για τον άνθρωπο (π.χ. για την παραγωγή ιχθυαλεύρων ή για τροφές ζώων συντροφιάς). Για να αποθαρρυνθεί η αλίευση ανεπιθύμητων ψαριών, οι αλιείς θα λαμβάνουν αποζημίωση αρκετή για να καλύψει το εκάστοτε σχετιζόμενο με την εκφόρτωση κόστος διαχείρισης και μεταφοράς. Σε καμία περίπτωση δεν θα αποκομίζουν κέρδος από αυτές τις εκφορτώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΝ ^{116 117}

5.1 ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΝ

¹¹⁶ Βλ. Πράσινη Βίβλο, Έκθεση για την εφαρμογή του κοινοτικού συστήματος για την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια κατά την περίοδο 1993-2000, σελ. 18-19, 19-21

¹¹⁷ Βλ. Πράσινη Βίβλο, Έκθεση σχετικά με την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των παράκτιων περιφερειών, σελ. 4-13

Η αλιεία είναι ένας τομέας τόσο ευπαθής όσο ο γεωργικός τομέας. Η παραγωγή εξαρτάται, πράγματι, από πολλούς παράγοντες ανεξάρτητους από τη θέληση των παραγωγών: τον καιρό, τη ρύπανση των υδάτων, την οριοθέτηση των αλιευτικών ζωνών. Ο τομέας της θαλάσσιας αλιείας, που αποτελεί το κύριο μέρος του γενικού τομέα της αλιείας, παρουσιάζει μια ιδιότυπη κοινωνική διάρθρωση και συχνά πολύ σκληρές συνθήκες ζωής και εργασίας. Η αλιεία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την οικονομία ορισμένων παράκτιων, συχνά λιγότερο ευνοημένων, περιοχών και αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος των κατοίκων τους. Γι' αυτούς τους λόγους πρέπει η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα της αλιείας να συμπληρώνεται από μια κοινή πολιτική των διαρθρώσεων της αλιείας. Αυτή η ανάγκη αναγνωρίστηκε ήδη από το 1970 και γι' αυτό ο κανονισμός που θέσπιζε την κοινή διαρθρωτική πολιτική στον τομέα της αλιείας υιοθετήθηκε συγχρόνως με τον κανονισμό για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των προϊόντων αλιείας. Παρά τα διαρθρωτικά μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν στις δεκαετίες του 70 και 80, ο αλιευτικός τομέας αντιμετώπιζε στις αρχές της δεκαετίας του 90 σοβαρή διαρθρωτική κρίση που χαρακτηριζόταν από:

- Χρόνια και εξαπλούμενη υπερδυναμικότητα των αλιευτικών στόλων
- Υπερβολική κεφαλαιοποίηση και υπερχρέωση των επιχειρήσεων
- Περιορισμό ορισμένων αλιευτικών μεθόδων για τη συντήρηση των πόρων
- Συμμόρφωση προς τους κοινοτικούς κανόνες υγιεινής, υγείας, ποιότητας των προϊόντων καθώς και ασφάλειας στην εργασία στα αλιευτικά σκάφη
- Πολλές παράκτιες ζώνες έπασχαν και κυρίως οι ζώνες που εξαρτιόταν κυρίως από την αλιεία

Το 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου αποφάσισε να ενσωματώσει την αλιευτική διαρθρωτική πολιτική στα Διαρθρωτικά Ταμεία με δικό της στόχο, την προσαρμογή των διαρθρώσεων της αλιείας, και δικό της χρηματοδοτικό μέσο, το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ). Για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης σε περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 1994-1999 η κοινοτική πρωτοβουλία PESCO για την

αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας, από κοινού με συνοδευτικά μέτρα όπως η πρόωγη συνταξιοδότηση, οι πριμοδοτήσεις σε νέους αλιείς κ.λπ.

Στο πλαίσιο της Ατζέντας 2000 εγκρίθηκαν νέες κατευθυντήριες γραμμές που συμπεριελάμβαναν την ενσωμάτωση των διαρθρωτικών προβλημάτων των εξαρτώμενων από την αλιεία περιοχών στον νέο στόχο των διαρθρωτικών ταμείων και την μη ανανέωση της πρωτοβουλίας PESCA το 2000. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1263/1999 του Συμβουλίου καθόρισε το νέο πλαίσιο παρέμβασης του ΧΜΠΑ για την περίοδο 2000-2006, με σκοπό να εξευρεθεί μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους. Σύμφωνα με τον κανονισμό του οι αποστολές του ήταν:

- Να συμβάλει στην επίτευξη μίας διαρκούς ισορροπίας μεταξύ αλιευτικών πόρων
- Να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των διαρθρώσεων και την ανάπτυξη οικονομικά βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα της αλιείας
- Να βελτιώσει την προσφορά και την προστιθέμενη αξία των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας και
- Να συμβάλλει στην αναζωογόνηση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.¹¹⁸

Τα μέτρα που εφαρμόζονται με την ενίσχυση του ΧΜΠΑ στις περιοχές του στόχου 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων αποτελούν μέρος του προγραμματισμού σχετικά με τον στόχο αυτόν. Τα μέτρα που εφαρμόζονται με την ενίσχυση του ΧΜΠΑ εκτός των περιοχών του στόχου 1 υπόκεινται σε ένα ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του ενδιαφερόμενου κράτους.¹¹⁹

Επιπλέον σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23 του καν. 1260/99 το ΧΜΠΑ μπορεί να συμβάλει σε:

- Μέτρα εκσυγχρονισμού συμπεριλαμβανομένων των διεθνικών δράσεων και της ίδρυσης και λειτουργίας δικτύων για τους φορείς του τομέα και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια

¹¹⁸ Βλ. καν 1263/1999, ΕΕ L 161, 26-6-1999

¹¹⁹ Βλ. Μούσης, Ν.: οπ.π.220-221

- Μέτρα τεχνικής βοήθειας.

Η Επιτροπή έχει καθορίσει την ενδεικτική κατανομή ανά κράτος μέλος των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ΧΜΠΑ εκτός των περιοχών του Στόχου 1 για την περίοδο 2000-2006.^{120 121}

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), εγκρίθηκε ένα απλούστερο σύστημα περιορισμού της αλιευτικής ικανότητας του κοινοτικού στόλου, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στους διαθέσιμους αλιευτικούς πόρους. Για την περίοδο 2007-2013, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) αντικατέστησε το ΧΜΠΑ.

5.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΑΛΙΕΙΑΣ (1994-99)

Από 1ης Ιανουαρίου 1994 (1ης Ιανουαρίου 1995 για την Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία), οι διαρθρωτικές ενισχύσεις στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας χορηγούνται στο πλαίσιο των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων. Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) είναι το κύριο όργανο για τη χορήγηση κοινοτικής ενίσχυσης στον τομέα. Ωστόσο και άλλα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν επίσης να παρέμβουν για ορισμένα προγράμματα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΕΤΠΑ ή Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ). Οι προγραμματισμένες δαπάνες στο πλαίσιο του ΧΜΠΑ για την περίοδο 1994-1999 ανήλθαν σε 2 676 εκατομμύρια. ECU.

Η εκτέλεση των προγραμμάτων, δηλαδή η πραγματική υλοποίηση των σχεδίων που είχαν εγκριθεί μεταξύ 1994 και 1999, προβλεπόταν να διαρκέσει έως το τέλος του 2001.

Ανάλογα με τον τύπο των επενδύσεων και ανάλογα με την περιφέρεια, η κοινοτική συμμετοχή κατά την περίοδο 1994-1999 μπορούσε να φθάσει:

¹²⁰ Βλ. Απόφαση 1999/500, ΕΕ L 194, 27-7-1999

¹²¹ Βλ. Μούσης, Ν.: οπ.π. σελ. 539-541

- το 75 ή το 50% του επιλέξιμου κόστους ενός έργου στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και στις πιο αραιοκατοικημένες περιφέρειες) και

- το 50 ή το 30% στις υπόλοιπες περιφέρειες

Η εθνική συνεισφορά στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων ποικίλλει, ανάλογα με την περιφέρεια και ανάλογα με τον στόχο των δαπανών¹²²

Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο προγραμματισμός που αφορά τις παρεμβάσεις του ΧΜΠΙΑ πραγματοποιείται σε δύο στάδια:

1. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδια προγράμματος για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον τομέα της αλιείας, στα οποία εκθέτουν τη στρατηγική και τις προτεραιότητες της ενίσχυσης, καθώς και μια αίτηση χρηματοδότησης, με τη μορφή μιας συνεκτικής δέσμης πολυετών μέτρων.

2. Με βάση τα σχέδια αυτά, η Επιτροπή εγκρίνει τα προγράμματα μόλις επιτευχθεί συμφωνία με τα κράτη μέλη. Ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας συμμετέχει σε 32 προγράμματα συνολικά. Οι προβλεπόμενες δαπάνες για το σύνολο της περιόδου, πρέπει να κατανεμηθούν αφενός μεταξύ των διαφόρων τομέων παρέμβασης και αφετέρου μεταξύ των διαφόρων παρεμβαινόντων : Ευρωπαϊκή Ένωση, κράτη μέλη και περιφέρειες, ιδιώτες δικαιούχοι.

Οι αρχές που είναι διαχειριστές των προγραμμάτων αναπροσάρμοζαν τακτικά τον προγραμματισμό καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου παρέμβασης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη η εξέλιξη της κατάστασης, η πρόοδος που σημειωνόταν στους διάφορους τομείς, καθώς και οι νέες ανάγκες.

¹²²Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. [1263/1999](#) του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Κάθε έτος, από την έναρξη της υλοποίησης των προγραμμάτων, οι αρχές διαχείρισης διαβιβάζουν στην Επιτροπή εκθέσεις εκτέλεσης, δηλαδή πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση κάθε έργου, σε μορφή που έχει απόλυτα εναρμονιστεί

5.3 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ 2000-2005

Το Συμβούλιο συμφώνησε, στις 17 Δεκεμβρίου 1999, τους λεπτομερείς κανόνες και τις ρυθμίσεις σχετικά με την κοινοτική διαρθρωτική στήριξη του τομέα της αλιείας στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ). Ο κανονισμός αυτός θα αντικαταστήσει τον ισχύοντα κανονισμό 2468/98¹²³ που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1999 και καλύπτει την περίοδο 2000 έως 2006.

Στο πλαίσιο της Ατζέντας 2000 εγκρίθηκαν νέες κατευθυντήριες γραμμές που συμπεριελάμβαναν την ενσωμάτωση των διαρθρωτικών προβλημάτων των εξαρτώμενων από την αλιεία περιοχών στον νέο στόχο 2 των διαρθρωτικών ταμείων και την μη ανανέωση της πρωτοβουλίας PESCO το 2000. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1263/1999 του Συμβουλίου καθόρισε το νέο πλαίσιο παρέμβασης του ΧΜΠΑ για την περίοδο 2000-2006, με σκοπό να εξευρεθεί μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους. Το Συμβούλιο ενέκρινε τις περισσότερες από τις προτάσεις της Επιτροπής και τροποποίησε μερικές άλλες, ιδίως εκείνες που αφορούσαν τους όρους ανανέωσης του στόλου. Διατηρήθηκαν όλα σχεδόν τα μέτρα που είναι επί του παρόντος επιλέξιμα για χρηματοδοτική στήριξη. Υπάρχουν επίσης μερικές καινοτομίες υπέρ του τομέα αλιείας μικρής κλίμακας καθώς

¹²³ Βλ. (ΕΚ) 2468/98 ενοποιημένο κείμενο (πρώην (ΕΚ) 3699/93

και για την υποστήριξη των νεαρών αλιέων να αποκτήσουν το πρώτο τους σκάφος. Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να αναφερθούν οι στόχοι του ΧΜΠΑ. Συγκεκριμένα

- Συμβάλλει στην επίτευξη διαρκούς ισορροπίας μεταξύ των πόρων και της εκμετάλλευσής τους.
- Ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των διαρθρώσεων εκμετάλλευσης και την ανάπτυξη οικονομικώς βιώσιμων επιχειρήσεων στον τομέα της αλιείας.
- Βελτιώνει τον εφοδιασμό και την αξιοποίηση των προϊόντων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας

Κρίνεται αναγκαίο να αναφερθεί πως πραγματοποιήθηκε ανανέωση των μέτρων σχετικά με τη χρηματοδοτική στήριξη που έχει σχέση με παραγωγικές επενδύσεις στην βιομηχανία μεταποίησης και στην υδατοκαλλιέργεια, όπως είναι η κατασκευή, η επέκταση ή ο εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων μεταποίησης ή υδατοκαλλιέργειας, καθώς και εκείνες που αφορούν εγκαταστάσεις αλιευτικών λιμένων. Άλλα μέτρα, όπως είναι εκείνα που αφορούν τη στήριξη για τη δημιουργία προσωρινών κοινοπραξιών επιχειρήσεων, καταργήθηκαν δεδομένου ότι δεν πέτυχαν το στόχο τους όσον αφορά την συμβολή στη μείωση της αλιευτικής ικανότητας του κοινοτικού στόλου.

Ο νέος αυτός κανονισμός περιέχει σημαντικές βελτιώσεις προηγούμενων κανόνων, των οποίων η εφαρμογή έδειξε ότι δεν ήταν πλήρως σαφείς ή παρουσίαζαν δυσκολίες στην εφαρμογή τους. Οι βελτιώσεις αυτές αφορούν τους κανόνες για την ανανέωση του στόλου και τις κοινές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση των τελευταίων, θεσπίστηκαν ορισμένες προϋποθέσεις για την επιλεξιμότητα και την εφαρμογή σχεδίων προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι δεν οδηγούν σε υπεραλίευση σε τρίτες χώρες καθώς και ότι τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την χορήγηση ενισχύσεων.

Επιπροσθέτως, ο κανονισμός αυτός περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την στήριξη οργανώσεων παραγωγών, οι οποίες, μέχρι σήμερα, εφαρμόζονταν στο πλαίσιο του κανονισμού για την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα της αλιείας και

της υδατοκαλλιέργειας. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου μέσω της ενίσχυσης του ρόλου των οργανώσεων παραγωγών. Η συμπερίληψη των μέτρων αυτών στον κανονισμό του ΧΜΠΙΑ καθώς και εκείνων υπέρ της αλιείας μικρής κλίμακας επιτρέπει τον εξορθολογισμό του περιεχομένου τους καθώς και μεγαλύτερη συνεκτικότητα με τα άλλα διαρθρωτικά μέτρα.

Τέλος, ο νέος κανονισμός διευρύνει το πεδίο των κοινωνικο-οικονομικών μέτρων μέσω, για παράδειγμα της χορήγησης ενίσχυσης τόσο σε νεαρούς αλιείς για την απόκτηση αλιευτικού σκάφους για πρώτη φορά όσο και σε μεμονωμένους αλιείς που εγκαταλείπουν τον κλάδο της αλιείας, μέσω του επανακαθορισμού των ισχυόντων μηχανισμών για τη στήριξη των αλιέων και των πλοιοκτητών κατόπιν προσωρινής διακοπής των δραστηριοτήτων τους καθώς επίσης και ενημερώνοντας τις ισχύουσες πριμοδοτήσεις και κλίμακες

5.4 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ 2007-2015

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), εγκρίθηκε ένα απλούστερο σύστημα περιορισμού της αλιευτικής ικανότητας του κοινοτικού στόλου, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στους διαθέσιμους αλιευτικούς πόρους. Για την περίοδο 2007-2013, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) αντικατέστησε το ΧΜΠΙΑ¹²⁴

Το εν λόγω ταμείο είχε πέντε προτεραιότητες

- **Άξονας 1: Μέτρα για την προσαρμογή του αλιευτικού στόλου.**

Μέτρο 1.1 Μόνιμη παύση αλιευτικών δραστηριοτήτων

Μέτρο 1.2 Προσωρινή παύση αλιευτικών δραστηριοτήτων

Μέτρο 1.3 Επενδύσεις στα αλιευτικά σκάφη και στην επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων

¹²⁴ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. [1198/2006](#) του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 2006

Μέτρο 1.4 Μέτρα ενίσχυσης της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας (σκάφη < 12μέτρων)

- **Άξονας 2: Υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.**

Μέτρο2.1 Υδατοκαλλιέργεια

Μέτρο2.2 Αλιεία εσωτερικών υδάτων

Μέτρο 2.3 Μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

- **Άξονας 3 :Μέτρα Συλλογικού Ενδιαφέροντος.**

Μέτρο3.1 Συλλογικές δράσεις (Μέτρα κοινού ενδιαφέροντος)

Μέτρο3.2 Προστασία και ανάπτυξη της υδρόβιας πανίδα και χλωρίδας

Μέτρο3.3 Αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης και καταφύγια

Μέτρο3.4 Ανάπτυξη νέων αγορών και εκστρατείες προώθησης

Μέτρο3.5 Πιλοτικά σχέδια

Μέτρο 3.6 Τροποποίηση αλιευτικών σκαφών για άλλες δραστηριότητες

- **Άξονας 4 :Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών παράκτιων περιοχών.**

Μέτρο 4.1 Ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών (ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις)

- **Άξονας 5 :Τεχνική συνδρομή.**

Προϋπολογισμός, έως 5% προορίζεται για την ανάληψη μέτρων και δράσεων που έχουν σχέση με την προπαρασκευή, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα και τους λογιστικούς ελέγχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ένας από τους βασικούς στόχους του ΕΤΑ είναι η απλοποίηση της διαχείρισης των κονδυλίων και τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή ένα στρατηγικό και ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα προκειμένου να τους χορηγηθεί η ενίσχυση. Στα εν λόγω σχέδια πρέπει να αναφέρονται οι εθνικοί στόχοι και προτεραιότητες για την εφαρμογή της ΚαλΠ τα οποία αποτελούν τη βάση για την κατάρτιση επιχειρησιακών προγραμμάτων με στόχο την εφαρμογή των πολιτικών και των προτεραιοτήτων που θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΑ. Η Επιτροπή εγκρίνει με την έκδοση απόφασης τα εν λόγω επιχειρησιακά προγράμματα αφού επιβεβαιώσει ότι είναι σύμφωνα με τους στόχους του ΕΤΑ. Σε περίπτωση που αυτό κριθεί αναγκαίο, μπορεί να ζητήσει την προσαρμογή ενός επιχειρησιακού προγράμματος.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα υπόκεινται σε τρεις αξιολογήσεις. Τα κράτη μέλη είναι αρμόδια τόσο για τις εκ των προτέρων όσο και για τις ενδιάμεσες αξιολογήσεις, ενώ η Επιτροπή πραγματοποιεί την τελική αξιολόγηση. Το μέρος του προϋπολογισμού που προορίζεται για την τεχνική βοήθεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση αυτών των αξιολογήσεων.

5.5 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία νέου ταμείου για τη θάλασσα και την αλιευτική πολιτική της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Το ταμείο αυτό θα συμβάλει στην υλοποίηση των φιλόδοξων στόχων της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και θα βοηθήσει τους αλιείς στη μετάβαση προς τη βιώσιμη αλιεία, καθώς και τις παράκτιες κοινότητες στη διαφοροποίηση των οικονομιών τους. Μέσω του ταμείου θα χρηματοδοτούνται έργα με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών. Θα μειωθεί η γραφειοκρατία ώστε οι δικαιούχοι να έχουν εύκολη πρόσβαση στη χρηματοδότηση **και** θα αποτελέσει ουσιαστικό μέσο για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής που πρότεινε η Επιτροπή τον Ιούλιο.

Η βιωσιμότητα απαιτεί να πραγματοποιηθούν ορισμένες ριζικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο αλιεύουμε – και το ταμείο θα προσφέρει στους αλιείς το κίνητρο που χρειάζονται ώστε η αλιεία να είναι λιγότερο επιζήμια για τα θαλάσσια

οικοσυστήματα, να σταματήσει η υπερεκμετάλλευση και να αντιστραφεί η μείωση των ιχθυαποθεμάτων.¹²⁵ Για να μειωθεί η πίεση που ασκείται στα αποθέματα και να τους δοθεί χρόνος για την αποκατάστασή τους, οι κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία θα πρέπει να αναζητήσουν εναλλακτικές πηγές εισοδήματος. Το ΕΤΘΑ θα τους βοηθήσει ώστε να εξεύρουν καινοτόμους τρόπους με τους οποίους τα αλιεύματά τους θα αποκτήσουν πρόσθετη αξία και θα επιτύχουν διαφοροποίηση της οικονομίας τους.

Δεδομένου ότι όλα τα θέματα που σχετίζονται με τους ωκεανούς και τις θάλασσες της Ευρώπης είναι αλληλοσυνδεδεμένα, το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) υποστηρίζει τόσο τους στόχους της κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΛΠ), όσο και την περαιτέρω ανάπτυξη της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής (ΟΘΠ) [Κανονισμός 508/2014, τροπ.τελευταία από κανονισμό 2015/895,¹²⁶]. Έτσι το ΕΤΘΑ συμβάλλει στην επίτευξη των ακόλουθων κύριων στόχων: την προώθηση ανταγωνιστικής, περιβαλλοντικά βιώσιμης, οικονομικά βιώσιμης και κοινωνικά υπεύθυνης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας· την ενίσχυση της εφαρμογής της ΚΑΛΠ· την προώθηση της ισορροπημένης και χωρίς αποκλεισμούς εδαφικής ανάπτυξης των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας· και την ενίσχυση της ανάπτυξης και της εφαρμογής της ΟΘΠ της Ένωσης, κατά τρόπο συμπληρωματικό προς την πολιτική συνοχής και την ΚΑΛΠ.

Η επίτευξη των στόχων του ΕΤΘΑ επιδιώκεται στο πλαίσιο στενής συνεργασίας («εταιρικής σχέσης») μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών. Η εταιρική αυτή σχέση αφορά τις περιφερειακές, τις τοπικές και τις λοιπές δημόσιες αρχές, καθώς και άλλους προσήκοντες φορείς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι υπεύθυνοι για το περιβάλλον και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και άλλων αρμόδιων φορέων. Οι ενδιαφερόμενοι εταίροι πρέπει να συμμετέχουν στην προπαρασκευή, στην εφαρμογή, στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση της συνδρομής. Το ΕΤΘΑ παρέχει συνδρομή, η οποία συμπληρώνει τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές δράσεις, ενσωματώνοντας σε αυτές τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το σύστημα προγραμματισμού έχει τη μορφή ενιαίου επιχειρησιακού προγράμματος ανά κράτος

¹²⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1495_el.htm

¹²⁶ Κανονισμός 508/2014, τροπ. τελευταία από κανονισμό 2015/895,

μέλος, σύμφωνα με την εθνική του δομή. Ο προγραμματισμός πρέπει να διασφαλίζει τον συντονισμό του ΕΤΘΑ με τα άλλα ταμεία που επιδιώκουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και με τα διαρθρωτικά ταμεία και με άλλα ευρωπαϊκά ταμεία. Η διαδικασία προγραμματισμού καλύπτει την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΝΕΑ ΚΑΠ

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ευρωπαϊκή αλιευτική πολιτική χρήζει επείγοντως μεταρρύθμισης. Ο αλιευτικός στόλος της Ευρώπης αλιεύει πολύ μεγάλες ποσότητες ιχθύων, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την ασφαλή αναπαραγωγή τους, με αποτέλεσμα να εξαντλούνται τα επιμέρους ιχθυοαποθέματα και να απειλείται το θαλάσσιο οικοσύστημα. Ήδη τα δύο τρίτα των αποθεμάτων του Βόρειου Ατλαντικού υπεραλιεύονται, με αποτέλεσμα μικρότερη αλιευτική σοδειά και αβεβαιότητα για το μέλλον του αλιευτικού κλάδου. Είναι πια καιρός να καταστεί η αλιεία βιώσιμη, περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά. Για το λόγο αυτό¹²⁷ η νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ) στοχεύει στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας των ιχθυοαποθεμάτων, με απώτερο στόχο την μακροχρόνια σταθερή εξασφάλιση ενός υγιεινού πόρου διατροφής για τους πολίτες της ΕΕ. Επιδιώκει επίσης την διασφάλιση της ευημερίας του αλιευτικού κλάδου, την απεξάρτηση από τις επιδοτήσεις και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ευκαιριών ανάπτυξης στις παράκτιες περιοχές.

Ταυτόχρονα, στοχεύει στην υψηλότερη υπευθυνότητα του κλάδου, με γνώμονα την καλύτερη διαχείριση των θαλασσών.

¹²⁷ http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/publications/leaflet_reform_el.pdf

Συγκεκριμένα εστιάζει σε

- Εφαρμογή πολυετών σχεδίων διαχείρισης που στηρίζονται στην οικοσυστημική προσέγγιση. Η αλιεία στην ΕΕ θα διεξάγεται στην βάση πολυετών σχεδίων και θα στηρίζεται στην οικοσυστημική και στην προληπτική προσέγγιση. Η αξιοπιστία των επιστημονικών στοιχείων για την κατάσταση των αποθεμάτων θα βελτιωθεί, ενώ ο αλιευτικός κλάδος θα αποκτήσει καλύτερη και σταθερότερη βάση για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό
- Βελτίωση των επιστημονικών Γνώσεων
- Απαγόρευση της απόρριψης ανεπιθύμητων αλιευμάτων
- Αποκεντρωμένη διακυβέρνηση Οι μεταρρυθμίσεις δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στο γεγονός ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται στην περιφέρεια και η ΕΕ θα συνεργαστεί στενά με τις περιφερειακές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη για να διασφαλίσει μια άρτια προσέγγιση διακυβέρνησης
- Βελτίωση της ενημέρωσης των καταναλωτών
- Ανάπτυξη αιεφόρων υδατοκαλλιέργειών Τα κράτη μέλη θα συντάξουν εθνικά στρατηγικά σχέδια για την άρση των διοικητικών εμποδίων και τη στήριξη των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών προτύπων που ισχύουν στον κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας. Προβλέπεται ακόμη η σύσταση νέου Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιέργειας το οποίο θα παρέχει συμβουλές σε ζητήματα που απασχολούν τον κλάδο
- Στήριξη αλιείας μικρής κλίμακας. Με τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ παρατείνεται έως το 2022 το δικαίωμα των κρατών μελών να περιορίσουν την αλίευση σε ζώνη 12 ναυτικών μιλίων από την ακτογραμμή.
- Βελτίωση κερδοφορίας αλιευτικού κλάδου
- Διεθνής ευθύνη Οι μεταρρυθμίσεις δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στο γεγονός ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται στην περιφέρεια και η ΕΕ θα συνεργαστεί στενά με τις περιφερειακές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη για να διασφαλίσει μια άρτια προσέγγιση διακυβέρνησης

Η συμφωνία είναι απόρροια της διεξαγωγής μιας σειράς διαβουλεύσεων μεταξύ της Ιρλανδικής Προεδρίας, με επικεφαλής τον κ. Simon Coveney, Υπουργό Γεωργίας, Τροφίμων και Ναυτιλίας, και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μέσω της εισηγήτριας κ. Ulrike Rodust, ενώ η Επιτροπή ενεργούσε ως διαμεσολαβητής κατά τη διάρκεια των συνομιλιών

Εκτός από τους στόχους της βιωσιμότητας, ένα άλλο σημαντικό μέρος της πολιτικής είναι το χρονοδιάγραμμα για να σταματήσει η απόρριψη ανεπιθύμητων αλιευμάτων μετά την αλίευσή τους. Οι προθεσμίες ποικίλλουν ανάλογα με το είδος αλιείας και τη θαλάσσια λεκάνη, ξεκινώντας από το 2015 σταδιακά για τα ψάρια που ζουν στα ανώτερα υδάτινα στρώματα και καλύπτοντας όλα τα ψάρια έως το 2020. Για να απλουστευτεί η διαχείριση και να προσαρμοστεί στις περιφερειακές ιδιαιτερότητες, οι χώρες μπορούν να επιλέγουν τα μέτρα διατήρησης που θα εφαρμόζουν, στο πλαίσιο πάντα της νομοθεσίας της ΕΕ. Η διαδικασία αυτή λαμβάνει δεόντως υπόψη την τεχνογνωσία του κλάδου και τον θεμελιώδη ρόλο της στην ορθή διαχείριση των θαλασσών. Προσεγγίσεις επικεντρωμένες στην αγορά θα βοηθούν τις αλιευτικές οργανώσεις να ισχυροποιούν τη θέση τους σ' αυτήν και να πωλούν σε καλύτερες τιμές τα αλιεύματά τους. Σε κάθε περίπτωση, ο πιο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός της αποκατάστασης των αποθεμάτων, που εκτείνεται σε μερικά χρόνια, αναμένεται να βελτιώσει την προβλεψιμότητα της αγοράς και, συνεπώς, τις επενδύσεις και τον σχεδιασμό.

Η γενική στρατηγική συνίσταται στη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των εισοδημάτων, τη στήριξη των μικρών φορέων και την τόνωση του κλάδου της ιχθυοκαλλιέργειας ως σημαντικού συμπληρώματος των άγριων αλιευμάτων. Όταν αλιεύουν εκτός των υδάτων της ΕΕ, οι ευρωπαίοι ψαράδες υπόκεινται στους ίδιους κανόνες για τη βιωσιμότητα που ισχύουν και στην Ένωση: αλιεύουν ποσότητες που έχουν καθοριστεί με επιστημονικά κριτήρια και με τρόπο που δεν προκαλεί ζημία στους τοπικούς στόλους.

Επιπλέον, δεδομένου ότι η αξιοπιστία και η πληρότητα των πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση των θαλάσσιων πόρων είναι ζωτικής σημασίας για τη λήψη των σωστών αποφάσεων, νέες υποχρεώσεις δεσμεύουν τις χώρες της ΕΕ να συλλέγουν

και να κοινοποιούν επιστημονικά δεδομένα σχετικά με τα ιχθυαποθέματα και τις επιπτώσεις της αλιείας στις θαλάσσιες λεκάνες.

Τα υγιέστερα αποθέματα —και η μεγαλύτερη διαφοροποίηση του οικονομικού ιστού των παράκτιων περιοχών— ευνοούν ισχυρές οικονομικές επιδόσεις, τη χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και τη βελτίωση της συνοχής στις παράκτιες περιοχές, συμβάλλοντας στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την οικονομική ανάπτυξη.¹²⁸

6.2 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η ΚΑΠ αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις: πολλά αποθέματα είναι σε κακή κατάσταση, ο ευρωπαϊκός στόλος υποφέρει από πλεονάζουσα δυναμικότητα, ο αλιευτικός τομέας είναι ευάλωτος από οικονομική άποψη, ενώ η απασχόληση μειώνεται. Η έλλειψη αλιευτικών πόρων, προκληθείσα ιδίως από την καταχρηστική θανάτωση των νεογνών, συνδυαζόμενη με την υπερδυναμικότητα του στόλου, καθιστά τους Ευρωπαίους αλιείς ιδιαίτερα ευπαθείς από οικονομική και κοινωνική άποψη. Παρά τα διαρθρωτικά μέτρα της ΕΕ ο αλιευτικός τομέας αντιμετωπίζει σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα, όπως ιδίως: χρόνια και εξαπλούμενη υπερδυναμικότητα των αλιευτικών στόλων· υπερβολική κεφαλαιοποίηση και υπερχρέωση των επιχειρήσεων· περιορισμό ορισμένων αλιευτικών μεθόδων για τη συντήρηση των πόρων· συμμόρφωση προς τους ευρωπαϊκούς κανόνες υγιεινής, υγείας, ποιότητας των προϊόντων, καθώς και ασφάλειας στην εργασία στα αλιευτικά σκάφη. Εξάλλου, πολλές παράκτιες περιοχές πάσχουν από έναν ευαίσθητο κοινωνικό-οικονομικό ιστό, ιδιαίτερα οι ζώνες οι εξαρτώμενες από την αλιεία, για τις οποίες η αλιεία είναι συχνά η μοναδική δραστηριότητα (μαζί με τις εξαρτώμενες από αυτήν δραστηριότητες). Όσον αφορά την εφαρμογή του ελέγχου σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν πολλές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και η συνεργασία μεταξύ τους είναι ελλιπής. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση, στο επίπεδο της ΕΕ πρέπει

¹²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας 2014 Θαλάσσια πολιτική και Αλιεία

να βελτιωθούν τα συστήματα ελέγχου, επιθεώρησης και εποπτείας, καθώς και επιβολής κυρώσεων.

Δεδομένου του συνεχούς περιορισμού των επιτρεπόμενων αλιευμάτων, οι αλιευτικές επιχειρήσεις πρέπει να επιδιώξουν μια καλύτερη ποιοτική αξιοποίηση της παραγωγής τους, στόχο ανταποκρινόμενο καλύτερα στις απαιτήσεις όχι μόνον της κοινής αλιευτικής πολιτικής, αλλά και της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας των καταναλωτών. Όμως, λόγω της συνεχούς πτώσης των τιμών των κυριότερων ειδών ιχθύων, των αναγκών συντήρησης για τη φρεσκάδα των ιχθύων και, επομένως, των επιβαρύνσεων της διαχείρισης, οι επιχειρήσεις του τομέα αντιμετωπίζουν ανεπάρκεια των χρηματοοικονομικών τους μέσων και της αποδοτικότητάς τους. Αυτή η κατάσταση κρίσης τείνει να παγιωθεί λόγω της συνεχούς αύξησης των εισαγωγών, από τις οποίες ο εφοδιασμός της ευρωπαϊκής αγοράς καλύπτεται ήδη σε ποσοστό άνω του 50%. Η αναβάθμιση του τομέα της αλιείας δεν είναι σήμερα απλώς μια πολιτική επιλογή για την ΕΕ: Είναι μια βασική ανάγκη. Δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται πλέον με τον παραδοσιακό τρόπο. Απαιτείται νέα προσέγγιση στις μεθόδους αλίευσης, εάν θέλουμε να συνεχίσουμε να ψαρεύουμε στο μέλλον. Οφείλουμε να προωθήσουμε την περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα και βεβαίως οι αποφάσεις μας να βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα. Η αλιεία ως πηγή πλούτου και ευημερίας για τους ψαράδες, τις παράκτιες κοινότητες και τους πολίτες να εξασφαλίζει παράλληλα ότι οι δραστηριότητές δεν θα προκαλούν μακροπρόθεσμα ζημιά στις θάλασσες και τους ωκεανούς

6.3 ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΠ

Το 1994 ο Mike Holden πρώην προϊστάμενος του Τμήματος Διατήρησης στη Δ/ση Αλιείας της Ε.Ε. χαρακτήρισε την Κοινή Αλιευτική Πολιτική ως μία ‘πολιτική επιτυχία’ μεν, αλλά ταυτόχρονα και μία ‘περιβαλλοντική αποτυχία’ (Gray&Hatchard,2003). Η πολιτική επιτυχία έγκειται στο γεγονός ότι η ΚΑΛΠ πέτυχε να κατευνάσει μακροχρόνιες διαμάχες μεταξύ των κρατών-μελών όσο αφορά την προσβασιμότητα στα αλιευτικά πεδία και να θέσει μία βάση κοινής προσέγγισης για τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων. Η περιβαλλοντική αποτυχία σχετίζεται με

το γεγονός ότι προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις των κρατών-μελών για αυξημένες ποσότητες στα Συνολικά Επιτρεπόμενα Αλιεύματα, δεν εξασφαλίζονται οι συνθήκες που απαιτούνται για τη διατήρηση υγιών αλιευτικών αποθεμάτων (Princen,2010).

Η διαπίστωση αυτή του Holden επιβεβαιώνεται δυστυχώς και σήμερα από τις μελέτες που απεικονίζουν την υφιστάμενη κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2007 κατά την αξιολόγηση από επιστημονικές ομάδες της κατάστασης των αποθεμάτων σε 33 ιδιαίτερης εμπορικής αξίας είδη αποδείχθηκε ότι 29 εξ αυτών υφίστανται υπεραλίευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009). Ταυτόχρονα, επισημαίνεται η αδυναμία αντιμετώπισης προβλημάτων τα οποία επανειλημμένως έχουν επισημανθεί από τη σχετική βιβλιογραφία. Ενδεικτικά αναφέρεται το πρόβλημα των απορριπτόνων αποθεμάτων για το οποίο η ίδια η Ε.Ε αναγνωρίζει ότι 'η πλήρης έκταση του φαινομένου της απόρριψης είναι άγνωστη και παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των διαφόρων αλιευτικών πεδίων'(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009). Επιπλέον τα επίπεδα της παράνομης και μη καταγεγραμμένης αλιείας είναι ιδιαίτερα υψηλά, καθώς εκτιμάται ότι οι επίσημες καταγεγραμμένες αλιευμένες ποσότητες αποκλίνουν από τις πραγματικές κατά 60% περίπου. (Princen, 2010).

Ακόμη ο καθορισμός των TACs εξακολουθεί και γίνεται βάσει πολιτικών κριτηρίων θέτοντας σε δεύτερη μοίρα τις προτάσεις των επιστημονικών ομάδων, με αποτέλεσμα οι προτεινόμενες από το Συμβούλιο τιμές των TACs να αποκλίνουν περίπου 50% κατά μέσο όρο από τις αντίστοιχες προτεινόμενες από τους επιστήμονες (Laxe, 2010). Η άσκηση μίας λιγότερο από 'πάνω προς τα κάτω' πολιτικής με ουσιαστικότερη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων εξακολουθεί και είναι ένα ακόμη ζητούμενο (Gray & Hatchard, 2003). Τέλος επισημαίνεται η ανάγκη άσκησης αλιευτικής πολιτικής μέσα από στο ευρύτερο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής στην Ε.Ε. όπου η αλιεία θα είναι μία εκ των συνιστωσών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009).

Εν όψει της αναθεώρησης της ΚΑΛΠ το 2012, η Επιτροπή εξέδωσε το 2009 τη Πράσινη Βίβλο-Μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής προκειμένου να αποτελέσει τη βάση διαβούλευσης για μία νέα ΚΑΛΠ μετά το 2012. Στο κείμενο αυτό

οι πέντε διαρθρωτικές ελλείψεις της ασκούμενης μέχρι σήμερα πολιτικής που επισημαίνονται είναι:

- Το βαθιά ριζωμένο πρόβλημα πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας του στόλου.
- Ανακριβείς πολιτικοί στόχοι που οδηγούν σε ανεπαρκείς προσανατολισμούς όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή.
- Ένα σύστημα λήψης αποφάσεων που ενθαρρύνει την επικέντρωση στην βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση.
- Ένα πλαίσιο που δεν εκχωρεί επαρκή ευθύνη στον κλάδο.
- Έλλειψη πολιτικής βούλησης για εξασφάλιση της συμμόρφωσης και ελλιπής συμμόρφωση του κλάδου.(Επιτροπή,2009)

Έχοντας κατά νου αυτά που ο ίδιος ο Επίτροπος Αλιείας Joe Borg αναγνώρισε ότι, πρώτον ‘ο αλιευτικός κλάδος της Ε.Ε. συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον ανομοιόμορφων του κόσμου ,και δεύτερο ότι επειδή, ‘η αλιεία δεν είναι μια απλή οικονομική δραστηριότητα, είναι τρόπος ζωής’ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009), η Ε.Ε. μέσα από μία ριζοσπαστική μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ καλείται να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις της στον τομέα αυτό.

Η ενότητα ολοκληρώνεται με την αναφορά στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το Φεβρουάριο 2013, το οποίο ψήφισε υπέρ της αποκατάστασης των ευρωπαϊκών αποθεμάτων μέχρι το 2020. Με το συγκεκριμένο ψήφισμα, επιδιώχθηκε η άσκηση πίεσης από μέρους του Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο Υπουργών προκειμένου και ενόψει της αναθεώρησης της ΚΑΛΠ να ληφθούν δραστικά μέτρα απέναντι σε καταστάσεις υπεραλίευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αλιεία δεν είναι μια απλή οικονομική δραστηριότητα, είναι τρόπος ζωής. Η στενή σχέση της με τα μοναδικά χαρακτηριστικά των διαφόρων θαλάσσιων οικοσυστημάτων την καθιστά ιδιαίτερα σημαντική για την ταυτότητα και την ευημερία πολλών παράκτιων κοινοτήτων. Ωστόσο, η προαναφερθείσα ευημερία

αντιμετωπίζει σήμερα πολλές προκλήσεις. Παρότι οι Ευρωπαίοι καταναλώνουν στις μέρες μας πολύ περισσότερα ψάρια και αλιευτικά προϊόντα σε σχέση με παλαιότερα, οι νέες τεχνικές και οι νέες εμπορικές δομές που συνέβαλαν στην ικανοποίηση της αυξημένης ζήτησης προκάλεσαν επίσης κατακόρυφη αύξηση της αλιευτικής πίεσης στα ευρωπαϊκά ύδατα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την υπερεκμετάλλευση πολλών ιχθυοαποθεμάτων και τη θέση σε κίνδυνο των οικοσυστημάτων των οποίων τα εν λόγω αποθέματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος. Αυτό το φαινόμενο δεν παρατηρείται μόνο στην Ευρώπη. Ο αλιευτικός κλάδος είναι πλέον μια πραγματικά παγκοσμιοποιημένη επιχειρηματική δραστηριότητα, και παρόμοια φαινόμενα παρατηρούνται σε ολόκληρο τον κόσμο. Η θάλασσα δεν είναι μια αστείρευτη πηγή αλιευμάτων. υπάρχουν ακόμη πολλοί τομείς στους οποίους πρέπει να γίνουν κατεπειγόντως σημαντικές βελτιώσεις. Το θεσμικό πλαίσιο της ΚΑΠ έχει ακόμη την τάση να συγχέει τον θεωρητικό ορισμό των μακροπρόθεσμων αρχών με την καθημερινή εφαρμογή τους στην πράξη, και παρέχει όχι μόνο τα περιθώρια αλλά και τα κίνητρα για τη λήψη κοντόφθαλμων και ανεύθυνων αποφάσεων. Η ικανότητα του στόλου εξακολουθεί να είναι υπερβολικά μεγάλη σε σχέση με τη δυνητική βιώσιμη αλιευτική παραγωγή, καλλιεργώντας έτσι μια νοοτροπία υπεραλίευσης, δήλωσης χαμηλότερων ποσοτήτων αλιευμάτων, παράνομων δραστηριοτήτων και παραβίασης των κανόνων με διάφορους τρόπους. Η ΕΕ οφείλει να διαμορφώσει ένα πλαίσιο για τον κλάδο εντός του οποίου η ανευθυνότητα θα πληρώνεται ακριβά, και όχι ένα πλαίσιο εντός του οποίου οι άνθρωποι θα αποκομίζουν οφέλη παραβαίνοντας τους κανόνες και θα ενεργούν εγωιστικά, χωρίς να υπολογίζουν το κόστος για τους άλλους. Συνιστά πραγματική πρόκληση, αλλά και ευκαιρία, για την ΕΕ η πλήρης ενσωμάτωση της ΚΑΠ στην ευρύτερη προοπτική μιας πραγματικά διατομεακής πολιτικής για τη θάλασσα. Η ΕΕ οφείλει να διασφαλίσει ότι συμβαδίζει με την κοινοτική οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική, και με το στόχο της αειφόρου ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών της ολοκληρωμένης πολιτικής για τη θάλασσα. Η επιδίωξη της βελτίωσης της οικολογικής και περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλασσών και των ωκεανών συμβαδίζει με την παροχή περισσότερης, και όχι λιγότερης, κοινοτικής στήριξης στις παράκτιες κοινότητες που επηρεάζονται από αυτή τη νέα προσέγγιση διαχείρισης της αλιείας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλιεία (1989), Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)
- Ασωνίτης Γ.(1995), Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Βαμβούλος Α. (1985), Το σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή
- Βλάχος Γ.Π., Σαμιώτης Γ.Δ., (1997), Διεθνής Ναυτιλιακή Πολιτική και η νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή
- Γούναρης Ε. (1989), Το Διεθνές Δίκαιο Αλιείας, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή
- Γεωργιάδης Α. (1989), Εμπράγματο Δίκαιο Ι, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα
- Δεκλερή Μ. (1996), Ο δωδεκάδελτος του περιβάλλοντος, Εγκόλπιο Βιωσίμου Αναπτύξεως, εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή
- Δίπλα Χ., Ροζάκης Χ. (2004), Το δίκαιο της θάλασσας και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, εκδόσεις Ι. Σίδηρης
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), Πράσινη Βίβλος: Το μέλλον της κοινής αλιευτικής πολιτικής, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, Τόμοι Ι και ΙΙ
- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας-Βρυξέλλες, 6 Οκτώβρη 1997
- Ευρωπαϊκή Αλιεία, αριθ. 4, Οκτώβριος 2000, έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Αλιείας

- Ευρωπαϊκή Αλιεία, αριθ. 14, Οκτώβριος 2002, έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Αλιείας
- Καραγιώργα Π. (1979), Δημόσια Οικονομική Ι, Οικονομικές Λειτουργίες του κράτους, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήσης
- Καρακώστας Ι. (2000), Περιβάλλον και Δίκαιο, εκδόσεις Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή
- Καρακωστανόγλου Β. (2001), Η αποκλειστική οικονομική ζώνη στο νέο δίκαιο της Θάλασσας: το νομικό καθεστώς με έμφαση στην αλιεία, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα
- Κώττη Γ., Πετράκη Α. (1995), Σύγχρονα οικονομικά θέματα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Νεοφύτου Χ. (1997), Ιχθυολογία, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη
- Μούσης Ν. (2001), Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο – οικονομία – πολιτική, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Παπαγιάννης Δ. (1999), Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, εκδόσεις Αντώνη Σάκκουλα, Αθήνα
- Πάλλης Δ. (2005) Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση (Πανεπιστημιακές σημειώσεις), Π.Μ.Σ. Τμ. Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Πειραιάς
- Παπαρηγορίου Β. (2001), Δίκαιο Προστασίας Περιβάλλοντος (Πανεπιστημιακές Σημειώσεις), Τμ. Δημόσιας Διοίκησης / Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα
- Παπαναστασίου Δ., Αλιεύματα, εκδόσεις Ίων, Αθήνα, τόμοι Α – Β
- Παπαστάμκος Γ (2000), Ευρωπαϊκές εξωτερικές σχέσεις, εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα
- Πουλαντζάς Ν.(1998), Το Δίκαιο της Θάλασσας, εκδόσεις Α.Σταμούλης, Αθήνα
- Ρούκουνας Ε. (1997), Διεθνές Δίκαιο τεύχος πρώτο, εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα
- Ρούκουνας Ε. (1982), Διεθνές Δίκαιο ΙΙ, εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα
- Σκούρτος Μ, (1994), Αντιλήψεις της Φύσης στην Οικονομική Θεωρία. Στο: ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ, τεύχος 6, 1994, σελ. 7-44
- Σκούρτος Μ, (1994), Αντιλήψεις της Φύσης στην Οικονομική Θεωρία. Στο: ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ, τεύχος 6, 1994, σελ. 7-44
- Κοντογιάννη Α, και Σκούρτος Μ. (2003), Δικαιώματα ιδιοκτησίας, αποζημιώσεις και η προστασία της βιοποικιλότητας. Στο: Δικαίωμα της Ιδιοκτησίας και Προστασία του Περιβάλλοντος. Ελληνική Εταιρεία Δικαίου του Περιβάλλοντος (επιμ.), εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα

- Σκούρτος Μ. και Σοφούλης Θ. , 1998, Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα : ανάλυση του περιβαλλοντικού προβλήματος από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών, εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα
- Σύνταγμα της Ελλάδας (2001), εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ"
- Συνθήκη για τη θέσπιση ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (2005), Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- Ταγαράς Χ. (1999), Η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών, κεφαλαίων στην ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα
- Σαμιώτης Γ., Τσάλτας Γ. 1990 Τόμος Ι, Διεθνής προστασία του περιβάλλοντος, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990
- Σκουντή Β. (2001), Σχήματα και μηχανισμοί της πρόσβασης στους αλιευτικούς χώρους, Μ.Π.Σ. « Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση» τμ.Περιβάλλοντος/ Μυτιλήνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Γρηγορίου Π.Η., Σαμιώτης Γ.Δ., Τσάλτας Γ.Ι. Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (Ρίο Ντε Τζανέιρο) για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Τσάλτας Γρηγόρης (1984), Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας, τόμος β', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Τσουκάλης Λ. (1998), Η Νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Φυτιάνου Κ (1996), η ρύπανση των θαλασσών, εκδόσεις University Studio Press, Θεσσαλονίκη

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abdulla, A., Gomei, M., Maison, E., Piante, C. (2008). Status of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea. Malaga, IUCN, WWF. Διαθέσιμο στο:
<http://www.iucn.org/about/union/secretariat/offices/iucnmed/resources/publications/ndex.cfm?uNewsID=1962>
- Arnason, R. (1991). Efficient management of ocean fisheries. European Economic Review, 35, 408-417
- Cardinale, M., Ratz, H., J., Charef, A. (2011). Assessment of Mediterranean Sea stocks.

- Cacaud, F. (2005). Fisheries laws and regulations in the mediterranean; A comparatiive study. Rome, GFCM Studies and Reviews No75, FAO, GFCM.
 - Brussels, JRC, European Commission.
 - Charles, A., T. (1992). Fishery conflicts, a unified framework. *Marine Policy*,16, 379-393.
 - Chevalier, C. (2005). Governance in the Mediterranean Sea, legal regime and prospectives.
 - de Vivero, J., L, S., Mateos, J., C., R. (2002). The Mediterranean and Black Sea: regional integration and maritime nationalism. *Marine Policy*, 26, 383-401.
 - Fernandez, H., A., Youngs, R. (2005). The Euro-Mediterranean Partnership: Assessing the First Decade. Madrid, Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo
 - Exterior (FRIDE), Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estratégicos
 - Malaga, IUCN Centre for Mediterranean Cooperation
 - European Commission (2010). Towards an intergrated maritime policy for better governance
 - in the Mediterranean. Brussels, European Commission
 - Gaston K. and Spicer J. (2002), Βιοποικιλότητα μία εισαγωγή, εκδόσεις,University Studio Press, Θεσσαλονίκη
 - Grafton, R., Q., Hilborn, R., Ridgeway, L., Squires, D., Williamse, M.,Garcia, S.,Groves, T., Joseph, J., Kelleher, K., Kompas, T., Libecap, G., Lundik, C., G., Makino, M., Matthiasson, T., McLouglin, R., Parma, A., San Martin, G., Satia, B., Schmidt, C., Tait, M., Zhangs, L., X. (2008). Positioning fisheries in a changing world. *Marine Policy*, 32, 630-634.
 - Gray, T., Hatchard, J., (2003). The 2002 reform of the Common Fisheries Policy's system of governance-rhetoric or reality? *Marine Policy*, 27, 545-554.
 - Lleonart, J., (2005). B5-Mediterranean and Black Sea, FAO statistical area 37. In: FAO Marine Resources Services, Fisheries Resources Division, Review of the state of the world marine fishery resources, FAO Fisheries Technical Paper, No 457, FAO,Rome.
 - Princen, S. (2010). Venues shifts and policy change in EU fisheries policy. *Marine Policy*, 34,36-41.
 - Tietenberg T. (1997), Οικονομική του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα
- Vallega, A. (1995). Towards the sustainable management of the Mediterranean Sea. *Marine Policy*, 19, 47-64

